

VERGİ ÖZEL HUKUKU

2016-2017
Bahar Dönemi
www.yirmisekiz.net

1. Kısım: GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER - I

(*GELİR VERGİSİ*)

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

• 1.1.1. GELİR VERGİSİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

- Gelir vergisinin tarihi geçmişi yakın zamanlara dayanır. Çünkü çağdaş anlamdaki gelir vergisinin uygulanabilmesi için bazı şartlar gerekir.
- Türkiye’de de gelir vergisi uygulamasına geç başlanılmıştır.
- Osmanlı İmparatorluğu’nda objektif randıman vergisi karakteri gösteren ilk gelir vergisi uygulamasına, “Temettü Vergisi” adıyla 1863 yılında geçilebilmiştir.
- 1925 yılında da, tarım ürünleri üzerinden alınan aşarın kaldırılması sonucu ortaya çıkan gelir gereksinimini karşılayabilmek için, kendisinden verim alınamayan Temettü Vergisi kaldırılarak yerine “Kazanç Vergisi” adı altında yeni bir vergi getirilmiştir.

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

- Kazanç vergisi, gerçek kişiler ile kurumların gelirlerini kapsamı içine almıştır. Kazanç vergisinin değiştirme çalışmalarına 1950'li yıllara doğru başlanılmış ve bunun sonucunda 5421 sayılı Gelir Vergisi Kanunu (GVK.) kabul edilerek 1950 yılında yürürlüğe konulmuştur.
- 1960 yılında Kanun yeniden ele alınarak 193 sayılı GVK. yürürlüğe konulmuştur.

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

• 1.1.2. GELİR VERGİSİNİN TEORİK YAPISI

- Bilindiği üzere vergiler, çeşitli bakımlardan sınıflandırılır. Yapılan vergi sınıflandırmalarından biri de, objektif vergiler ve sübjektif vergiler şeklinde yapılan sınıflandırmadır.
- Genel anlamda gelir vergisi, sübjektif vergiler içinde yer alır.

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

• 1.1.3. GELİR VERGİSİNİN UYGULAMA TÜRLERİ

- Gelir vergisi uygulamasında başlıca iki tür uygulamanın varlığından söz edilebilir. Bunlardan birisi sedüler gelir vergisi, diğeri de üniter gelir vergisidir.
- Sedüler gelir vergilerinde, çeşitli gelir kaynaklarından elde edilen gelirler ayrı ilkeler içerisinde birbirlerinden bağımsız bir şekilde vergilendirilir.
- Üniter gelir vergilerinde ise, tüm gelir unsurları birleştirilerek vergilendirilir.
- Türk gelir vergisi, ilke olarak subjektif yapıda bir vergidir.

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

- **1.1.4. GELİR KAVRAMI**
- Vergilendirilecek gelir konusunda ileri sürülen görüşleri, kaynak ve net artış teorisi olmak üzere ikiye ayırabiliriz.

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

- Kaynak Teorisi:
 - Kaynak teorisine göre gelir, emek, sermaye, doğal kaynaklar ve teşebbüs olarak bilinen üretim faktörlerinin bir veya birkaçının, üretim sürecine sokulması sonucunda sürekli olarak elde edilen değerlerdir.
 - Elde edilen bir değer için kaynak teorisine göre gelir sayılabilmesi için, iki unsurun birlikte var olması gerekir. Bu unsurlardan birisi, gelirin üretim faktörlerinin biri veya birkaçının etkisi sonucu ortaya çıkmasıdır. Diğer de, elde edilen gelirin süreklilik göstermesidir.

1.1. GELİR VERGİSİNİN TEORİK ESASLARI

- Net Artış Teorisi:
 - Net artış teorisi ise, geliri geniş biçimde kavrar. Bu teori taraftarlarına göre gelir, “kişilerin sahip olduğu değerlerde her türlü artış yaratan fazlalıklardır.”, şeklinde tanımlanır.
 - Diğer bir ifadeyle, net artış teorisine göre gelir, bir kimsenin belirli bir dönem içinde yaptığı tüketim ile o dönem içinde varlığında meydana gelen artış ve azalışların toplamıdır.
- Vergi kanunlarında gelir daha çok kaynak teorisi temel alınarak düzenlenmektedir. Bununla beraber son zamanlarda, bazı sınırlamalar içinde olsa dahi, ikinci teorinin benimsemiş olduğu gelir anlayışına doğru bir kayma bulunmaktadır.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- Mükellefiyet, verginin konusu ile mükellefi arasında vergiyi doğuran olayın doğması sonucu meydana gelen ilişkiyi ifade etmek için kullanılan bir kavramdır.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- **1.2.1. GELİR VERGİSİNİN KONUSU**
- **1.2.1.1. Gelir Vergisi Kanunu'nun Geliri Kabul Ediş Şekli**
- GVK'nın 1. maddesinde gelirin konusu, "Gelir bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği kazanç ve iratların safi tutarıdır." şeklinde tanımlanmış ve 2. maddesinde de gelirin unsurları, yedi başlık altında sıralanmıştır. Bunlardan ilk altı sırada yer alan gelir unsurları; ticari kazanç, zirai kazanç, ücret, serbest meslek kazancı, gayrimenkul sermaye iradı ve menkul sermaye iradı şeklinde kabul edilmiştir.
- Sözü edilen altı gelir unsurunda, kaynak teorisinin kabul edilmiş olduğunu görmekteyiz.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- Gelirin yedinci unsuru ise, sair kazanç ve iratlar başlığını taşımıştır.
- Söz konusu bu hükmün kapsamına, gelirin altı unsuruna girmeyen ve sadece maddede belirtilmiş olan gelirlerin girmesi kabul edilmiştir.
- Böylece gelir unsurlarının tümü dikkate alındığında, ilk altı gelir unsuru içinde yer alan gelirlerin kaynak teorisi ilkelerine göre gelir olarak kabul edildiği ve yedinci gelir unsurunun ise, sadece sayılanlarla sınırlı olmak şartıyla net artış teorisine göre gelir sayılması gerektiği, ifade edilebilir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- **1.2.1.2. Gelir Vergisi Kanunu'na Göre Gelirin Özellikleri**
- Gelir Kişiseldir.
 - Gelir vergisine konu olan gelir, gerçek kişilerin elde ettikleri gelirdir. Tüzel kişilerin elde ettiği gelir, gelir vergisine tabi değildir
 - Kişi, hem yurt içi hem de yurt dışından elde ettiği gelirin vergisini ödemek zorundadır.
 - Vergi, kişinin toplam geliri üzerinden alınır

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- Gelir Yıllıktır.
 - Yıl, esas olarak takvim yılıdır.
 - Gelirin yıllık olması genel ilke olarak kabul edilmesine rağmen, Kanunda bu ilkenin bazı istisnalarına da yer verilmiştir. Söz konusu istisnalara örnek olarak; birden fazla yıl süren inşaat ve onarım işlerinden elde edilen kazançların vergilendirilmesini, ölüm ve ülkeyi terk halindeki vergilendirmeyi gösterebiliriz.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- Gelir Gerçektir.
 - İlke olarak vergiye tabi gelir, gerçek usul ile tespit edilir. Yani gelirin tespiti, yeterli bir muhasebe düzenine ihtiyaç gösterir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- Gelir Safıdır.
 - Gelirin elde edilmesi için yapılan giderler, gayri safi gelirden düşölür.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- **1.2.1.3. Geliri Oluşturan Unsurlar**
- Geliri oluşturan unsurların belirlenmesinde üç kavram üzerinde durmak gerekir. Bu kavramlar; kazanç, ücret ve irat kavramlarıdır.
 - Kazanç; ekonomik faktörlerden sermaye ve emeğin organizasyonu sonucu ortaya çıkan gelirdir. Doğal olarak burada söz konusu olan emekten, girişimci emeğini anlamak gerekir. GVK., kazanç olarak ticari kazançları, zirai kazançları ve serbest meslek kazançlarını, kabul etmiştir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- Gelir unsurlarından gelirin belirlenmesindeki ikinci unsur, ücrettir. Ücret, ekonomik faktörlerden olan emeğin getirisidir. Buradaki emekten, bir işverene veya işyerine bağlı olarak ortaya konan emeği anlamak gerekir.
- İrat kavramı ise, sadece sermaye faktörünün getirisidir. İrat gelirinin elde edilmesinde emek faktörünün etkisi bulunmamaktadır. GVK., irat olarak gayrimenkul sermaye iradı ile menkul sermaye iradına gelir unsurları arasında yer vermiştir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- Doğal olarak söz konusu gelir unsurlarından elde edilen bu gelirlerin, kanuna göre gelir sayılarak vergilendirilebilmesi için süreklilik göstermeleri gerekir. GVK., süreklilik göstermeyen ve kanunda belirtilenlerle sınırlı olmak üzere bazı kazanç ve iratları da, yukarıda belirtildiği üzere diğer kazanç ve iratlar başlığı altında ayrı bir gelir unsuru olarak düzenlemiştir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- **1.2.2. GELİR VERGİSİNİN MÜKELLEFİ**
- **1.2.2.1. Mükellef Kavramı**
- Gelir vergisinin mükellefi gerçek kişilerdir. Tüzel kişilerin gelirleri, istisnai durumlar dışında kurumlar vergisine tabidir.
- Gerçek kişilerin vergi mükellefi olabilmesi için, hak ehliyetine sahip olması yeterli olup, fiil ehliyetine sahip olması gerekli değildir. Ancak, kişilerin fiil ehliyetine sahip olmamaları halinde, vergilendirme ile ilgili olarak onlara düşen ödevler, onların kanuni temsilcileri tarafından yerine getirilir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- **1.2.2.2. Mükellef Türleri**
- Mükellef olma bakımından Türk vatandaşı olup olmamasının önemi yoktur. Ancak, kanun koyucu, ilke olarak Türkiye’de yerleşip yerleşmemeyi esas alarak gelir vergisi mükelleflerini, tam ve dar mükellef olmak üzere iki gruba ayırmıştır.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- **1.2.2.2.1. Tam Mükellefler**
- Tam mükellefler, Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilir.
- Tam mükellefleri, Türkiye’de yerleşmiş olan veya yerleşmiş sayılanlar ile Türkiye sınırları dışında bulunanlar şeklinde ikiye ayırarak belirtmek gerekir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- *Türkiye’de Yerleşmiş Olan veya Yerleşmiş Sayılanlar:*
 - GVK’nın 3. maddesi, Türkiye’de yerleşmiş olanları tam mükellef saymıştır. Kanun bir sonraki maddesinde de, Türkiye’de yerleşmenin iki durumda gerçekleşebileceğini belirlemiştir.
 - Bunlardan birincisi, ikametgahı Türkiye’de bulunanlardır. Kanun ikametgahı Türkiye’de bulunanları Türkiye’de yerleşmiş kabul etmekte ve bunları tam mükellef grubuna sokmaktadır. Buradaki ikametgahın anlamını, “Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.” diyen TMK’nın 19. maddesine göre anlamak gerekir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- İkincisi ise, yerleşme niyetinin objektif bir esasa bağlanmasıdır. Kişinin bir yerde sürekli kalmayı isteyip istememesi tamamen sübjektiftir. Bu nedenle kanun koyucu, sübjektif nitelik gösteren bu durumu, objektif hale getirebilecek bir hükümlerle kesinleştirmek istemiştir. Getirilmiş hükme göre, geçici ayrılmaların süreyi kesmemesi şartıyla, bir takvim yılı içinde sürekli olarak altı aydan fazla oturanlar Türkiye’de yerleşmiş sayılır.
- Ancak, Kanun’un 5. maddesine göre, “Belli ve geçici görev veya iş için Türkiye’ye gelen iş, ilim, ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basın ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle, tahsil ve tedavi veya istirahat veya seyahat maksadıyla gelenler ile tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi sebeplerle, Türkiye’de altı aydan daha uzun süre kalanlar Türkiye’de yerleşmiş sayılmaz.”

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- *Türkiye Dışında Bulunanlar:*

- Türkiye dışında bulunan bir kimsenin tam mükellef olabilmesi için ön şart, o kişinin Türk vatandaşı olmasıdır. İkinci olarak da onun, “resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye’de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturması” gerekir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- **1.2.2.2.2. Dar Mükellefler**
- Türkiye’de ikametgahı olmayan veya yerleşmiş sayılmayan kimseler dar mükelleftir.
- Bu kişilerin dar mükellef olabilmeleri için ön şart, Türkiye’de kazanç ve irat sahibi olmalarıdır. Dar mükellefler, sadece Türkiye’de elde etmiş oldukları gelirlerin vergisini ödemekle yükümlüdür.
- Dar mükellefiyete tabi kişiler bakımından, kazanç ve iratların Türkiye’de elde edilme şartları GVK’nın 7. maddesinde gelir unsurları itibariyle belirlenmiştir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- **1.2.2.2.3. Tam ve Dar Mükellef Olmanın Sonuçları**
- **1.2.2.2.3.1. Tam ve Dar Mükellef Olmanın Getirdiği Esas Sonuç**
 - Hukuk alanında, şahsılık ve mülkîlik olmak üzere iki ilke mevcuttur. Şahsılık ilkesinde kişi hangi ülkede bulunursa bulunsun o kişiye tabiiyetinde olduğu ülkenin yasalarının uygulanması esastır. Buna karşılık mülkîlik ilkesinde ise, kişinin Türk veya yabancı olmasından bağımsız olarak hukuki olayın meydana geldiği ülkenin kanunları uygulanır. Bazı istisnai durumlar bir yana bırakıldığında, tam mükellefiyette, mükelleflere şahsılık ilkesi uygulanarak kişinin hem Türkiye içinden hem de yabancı ülkelere kazandığı kazanç ve iratların tümü vergilendirilir.
 - Tam mükelleflerin aksine dar mükelleflere ise, ilke olarak Türk vergi kanunları uygulanır. Yani bu kişilere, esas olarak mülkîlik kuralının uygulandığı görülür.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- **1.2.3. GELİR VERGİSİNDE VERGİYİ DOĞURAN OLAY**
 - Vergilendirmede süreci, vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi ile başlar.
 - Vergiyi doğuran olayın meydana gelmesiyle, idare için vergi alacağı doğmuş olur

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- **1.2.3.2. Gelir Vergisinde Vergiyi Doğuran Olayın Gerçekleşmesi**
- Gelir vergisinde vergiyi doğuran olay, kazanç ve iratların elde edilmiş olmasıyla gerçekleşir.
- Vergi alacağının doğması, vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi veya hukuki durumun tamamlanmasıyla gerçekleşir. Yani, vergilendirme sürecine ilişkin sözü edilen işlemler daha sonra yerine getirilir. vergi alacağının doğması, vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi veya hukuki durumun tamamlanmasıyla gerçekleşir. Yani, vergilendirme sürecine ilişkin sözü edilen işlemler daha sonra yerine getirilir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- **Elde etme tahakkuk ile mi yoksa tahsil ile mi gerçekleşecektir?**
 - Burada en önemli sorun, gelir unsurlarında gelirin ne zaman elde edilmiş sayılacağını tespit etmektir. Konuyla ilgili düzenlemeler bütünüyle dikkate alındığında, genellikle, gelirini defter tutma yoluyla tespit edenlerde tahakkuk esaslı ve diğerlerinde de tahsil esaslı kabul edilmiştir, denilebilir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- Ticari Kazançlarda:
 - Ticari kazancın tespiti, esas olarak gerçek usulde yapılır. Gerçek usulde tespit de üç şekilde gerçekleştirilir. Bunlardan biri bilanço esası, diğeri işletme hesabı esası ve üçüncüsü de basit usuldür. Her üç usule göre ticari kazancın elde edilmiş sayılması için, tahakkuk ettirilmesi yeterlidir.
- Zirai Kazançlarda
 - Kazancın tahakkuk etmiş olması yeterlidir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFİYET

- Serbest Meslek Kazançlarında:
 - Serbest meslek kazançlarında elde etme, tahsil esasına bağlanmıştır. Tahsil, nakden veya hesaben gerçekleşebilir.
- Ücretlerde:
 - Tahsil ile gerçekleşir.
- Gayrimenkul Sermaye İratlarında:
 - Tahsil esası geçerlidir.

1.2. GELİR VERGİSİNDE MÜKELLEFIYET

- Menkul Sermaye İratlarında:
 - Menkul sermaye iratlarında elde etme, çok değişik şekillerde ortaya çıkabilir. Örneğin, temettü, faiz ve kâr payları gibi menkul sermaye iratlarında elde etme değişik biçimlerde yorumlanabilir. Bu gelir unsurunda elde etmenin, tahakkuk esasına göre meydana geleceği ifade edilebilir.
- Diğer Kazanç ve İratlarda:
 - Elde etme esas olarak tahsil esasına bağlanmıştır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.1. TİCARİ KAZANÇ SAYILAN GELİRLER**
- **1.3.1.1. Genel Olarak Ticari Kazanç**
- GVK'nın 37. maddesinde ticari kazanç, "Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır." biçiminde genel olarak tanımlanmıştır.
- GVK'daki ticari ve sınai faaliyetten ne anlaşılması gerektiği konusunu TTK. ile bağlantı kurarak açıklamak gerekir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.1. TİCARİ KAZANÇ SAYILAN GELİRLER**
- **1.3.1.1. Genel Olarak Ticari Kazanç**
- GVK'nın 37. maddesinde ticari kazanç, "Her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazançlar ticari kazançtır." biçiminde genel olarak tanımlanmıştır.
- GVK'daki ticari ve sınai faaliyetten ne anlaşılması gerektiği konusunu TTK. ile bağlantı kurarak açıklamak gerekir.
- TTK'nın sözü edilen maddelerini dikkate alarak ticari işletme kavramının unsurlarını; gelir sağlanmanın hedef alınması; faaliyetlerin süreklilik göstermesi ve bağımsız şekilde yürütülmesi ve gelirin esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşması; şeklinde belirtmek mümkündür.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Gelir vergisinin konusuna giren kazanç ve iratlar; sermaye, emek ve sermaye ile teşebbüsün ortaklaşa organizasyonundan doğar. Bunlardan emeğin getirdiği gelire ücret, sermayenin gelirine irat ve sermaye ile teşebbüsün getirisine de kazanç denir.
- Sermaye ve emek faktörlerinin karışımı bir organizasyona dayanan ve zirai faaliyet ile serbest meslek faaliyeti sayılmayan her türlü girişimi, ticari faaliyet olarak kabul etmek gerekir. Dolayısıyla bu tür faaliyetlerin doğurduğu kazançlara da ticari kazanç demek doğru olur.
- Ticari kazancın esas unsurlarından bir diğeri de, faaliyetin sürekli olarak yapılması ve kazancın devamlı nitelikte olmasıdır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.1.2. Özel Olarak Ticari Kazanç Sayılan Gelirler**
- GVK'nın 37. maddesi, yukarıda belirtildiği şekilde ticari kazancı genel olarak hüküm altına aldıktan sonra, bazı faaliyetlerden doğan gelirleri de saymak suretiyle ticari kazanç olarak kabul etmiştir. Bunlar;
 - Maden, taş ve kiremit ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri ile tuğla ve kiremit harmanlarının işletilmesinden;
 - Borsada kayıtlı olup kendi nam ve hesabına, hisse senedi ve tahvil alıp satma yoluyla borsalarda spekülasyon işleriyle uğraşanların (coberlerin) bu tür faaliyetlerinden;
 - Özel okul ve hastanelerle benzeri yerlerin işletilmesinden;

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Kendi nam ve hesabına menkul kıymet alım ve satım işleriyle uğraşanların bu faaliyetlerinden;
- Satın alınan veya trampa suretiyle elde edilen arazinin iktisap tarihinden itibaren beş yıl içinde parsellenerek bu süre içinde veya daha sonraki yıllarda kısmen veya tamamen satılmasından;
- Diş protezciliğinden;
- elde edilen kazançlardır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

• 1.3.1.3. Şirket Ortaklarının Ticari Kazanç Sayılan Gelirleri

- Kolektif Şirket Ortakları
- Kolektif şirketleri, gelir vergisi mükellefi olarak kabul etmek mümkün değildir. Kolektif şirket, KVK'ya göre kurumlar vergisi mükellefi olarak da kabul edilmemiştir. Ancak, şirketin kendisi gelir ve kurumlar vergisine tabi olmamasına rağmen, şirketin ortakları şirketten aldıkları paylar dolayısıyla gelir vergisi mükellefidir ziraatla uğraşan kolektif şirketi ortaklarının gelirleri, zirai kazanç olarak değil ticari kazanç olarak vergilendirilir (GVK. mad. 52).
- Kolektif şirketlerin, vergilendirmeye ilişkin bildirim, defter tutma, vergi kesintisi yapma, katma değer ve gelir vergisi muhtasar beyannamelerini verme gibi görevleri bulunur.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **Adi Komandit Şirket Ortakları**
 - Komandite ortakların gelirleri, kolektif şirket ortaklarında olduğu gibi ticari kazanç olarak kabul edilir.
 - Komanditer ortakların gelirleri, menkul sermaye iradı olarak kabul edilir. Adi komandit şirketler zirai faaliyette bulunsalar dahi komandite ortaklarının gelirleri, kolektif şirket ortaklarının gelirleri gibi ticari kazanç sayılır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Sermaye Şirketlerinin Ortakları
 - Sermaye şirketleri anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketleri kapsar.
 - Sermaye şirketleri, gelir vergisi mükellefi olmayıp kurumlar vergisi mükellefi olarak kabul edilmiştir. Bunlardan anonim ve limited şirket ortaklarının şirketten aldıkları pay, menkul sermaye iradidir.
 - Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketin ortak yapısı ise, aynen adi komandit şirketteki duruma benzer. Ancak burada önce, komanditer ortakların payı üzerinden kurumlar vergisi ödenir. Daha sonra da komanditer ortaklar için, menkul sermaye iradı hükümlerine göre gelir vergisi mükellefiyeti doğar.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **Adi Şirket Ortakları**
 - Adi şirket ortaklarının her birinin payları ticari kazanç olarak kabul edilip gelir vergisine tabi tutulur
 - Zirai faaliyette bulunan adi şirket ortakları, kolektif ve adi komandit şirketindeki komandite ortaklardan farklı olarak, çiftçi olarak kabul edilir ve gelirleri zirai kazanç hükümlerine göre vergilendirilir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2. TİCARİ KAZANCIN TESPİT USULLERİ**

- **1.3.2.1. Bilanço Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti**

- Birinci sınıf tüccarlar, gelirlerini bilanço esasına göre tespit eder. Bilanço esasına göre ticari kazanç, işletmedeki öz sermayenin hesap dönemi sonu ve hesap dönemi başındaki değerler arasındaki müspet farktır. Vergilendirme dönemi içinde sahip veya sahiplerince, işletmeye eklenen değerler bu farktan indirilir. Bunun aksine, bu kişilerce işletmeden çekilen değerler bulunan farka eklenir (GVK. mad. 38).

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.1.1. Geliri Bilanço Esasına Göre Tespit Edilenler**
 - Birinci sınıf tacirler, gelirlerini bilanço esasına göre tespit eder.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.1.2. Ticari Bilanço ve Vergi Bilançosu (Mali Bilanço) Ayırımı**
- Kazançlarını bilanço esasına göre tespit edenler, yevmiye defteri (günlük defter), büyük defter ve envanter ve bilanço defteri tutmak zorundadır.
- Birinci sınıf tacirler, yıl sonunda bilanço çıkartmak zorundadır

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Vergi bilançosu, vergi kanunları göz önüne alınarak hazırlanan bilançodur. Vergi bilançosuna özellik kazandıran unsurlar şöyle sıralanabilir:
 - İşletmede bulunan varlıklar değerlendirilirken, VUK'nın 258-298. maddeleri arasında yer alan değerlendirme ölçüleri göz önüne alınır.
 - Amortismanlar, yine VUK'nın 313-321. maddesindeki düzenlemelere göre ayrılır.
 - Ticari kazançtan gider indirimi, GVK'nın 40. maddesi hükümlerine göre yapılır.
 - Yapılan ekonomik ve sosyal indirimler, sözü edilen kanunların hükümleri içerisinde dikkate alınır.
 - İşletmeden çekilen veya işletmeye eklenen varlıklar, matrahın hesaplanmasında kanunlarda belirlenen şekillerde ya kazançta eklenir ya da kazançtan düşülür.
 - Vergi matrahı, kanunlarda belirtilen muafiyet ve istisnalar göz önüne alınarak hesaplanır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.1.3. Öz Sermaye Kavramı**

- VUK'nın 192. maddesi öz sermayeyi, aktif toplam ile borçlar arasındaki farktır, biçiminde tanımlamıştır.
- Gerçek Aktif
 - Bir işletmenin bilançosundaki gerçek aktifi bulabilmek için, toplam aktif tutarından bazı hesap tutarlarını çıkarmak gerekir.
 - Kanuni sınırlar içerisinde toplam aktif tutarından indirilebilecek hesaplar; ilk tesis ve taazzuv (örgütlenme) giderleri, zararlar, ferdi işletmelerde işletme sahibinin işletmeye olan borçları, amortismanlar ve karşılıklardır.
 - Ülkemizde Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile hesapların çalıştırılması standart hale getirilmiştir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Borçlar

- Gerçek aktif bulunduktan sonra, elde edilen rakamdan işletmenin üçüncü şahıslara olan ve pasifte yer alan borçları düşülür. Bu şekilde öz sermaye bulunmuş olur. Burada söz konusu olan borçlar; senetli veya senetsiz borçlar, banka borçları, ödenecek vergiler, kâr payları (temettüer) ve kolektif ve adi komandit şirketlerde ortaklara olan borçlar türündeki borçlardır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Borçlar
 - Gerçek aktif bulunduktan sonra, elde edilen rakamdan işletmenin üçüncü şahıslara olan ve pasifte yer alan borçları düşülür. Bu şekilde öz sermaye bulunmuş olur. Burada söz konusu olan borçlar; senetli veya senetsiz borçlar, banka borçları, ödenecek vergiler, kâr payları (temettüer) ve kolektif ve adi komandit şirketlerde ortaklara olan borçlar türündeki borçlardır.
- Yıl sonu bilançosu da aynı işleme tabi tutularak yıl sonu öz sermayesi bulunur. Bu iki öz sermaye arasındaki müspet fark kâr, menfi fark ise zarardır.

(X) İşletmesinin 31.12.2013 Tarihli Bilançosu

Aktif		Pasif	
Aktif Hesaplar	a	Sermaye	c
Gerçek Olmayan Aktif Hesaplar	b	Borçlar	d
Aktif Toplamı	<u>(a+b)</u>	Aktifi Düzenleyici Hesaplar	e
		Pasif Toplamı	<u>(c+d+e)</u>

$$\text{Vergiye Tabi Kazanç} = \text{Sene Sonu Öz Sermaye} - \text{Sene Başı Öz Sermaye}$$

$$\text{Öz Sermaye} = \text{Gerçek Aktif (a-(b+e))} - \text{Borçlar (d)}$$

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.2. İşletme Hesabı Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti**
 - İkinci sınıf tacirler, işletme hesabı defteri tutar.
 - İşletme defterinin sol tarafı gider kısmıdır. Defterin sağ kısmı ise, gelir kısmıdır.
 - İşletme hesabı esasına tabi olanlar da, yıl sonunda mevcut mallarının değerini tespit etmek için envanter yapar.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.2. İşletme Hesabı Esasına Göre Ticari Kazancın Tespiti**
 - İkinci sınıf tacirler, işletme hesabı defteri tutar.
 - İşletme defterinin sol tarafı gider kısmıdır. Defterin sağ kısmı ise, gelir kısmıdır.
 - İşletme hesabı esasına tabi olanlar da, yıl sonunda mevcut mallarının değerini tespit etmek için envanter yapar.

(Y) İşletmesinin 31.12.2013 Tarihli İşletme Hesap Özeti

Giderler

Gelirler

Dönem Başı Mal
Mevcudu

a

Dönem İçi Hasılatı

d

Dönem İçinde
Alınan Mal

b

Dönem Sonu Mal
Mevcudu

e

Giderler

c

Toplam

a+b+c

Toplam

d+e

Ticari Kazanç = Gelirler (d+e) - Giderler (a+b+c)

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Yapılan bu işlemler sonunda gelirler giderlerden fazla olduğu zaman kâr, aksi durumda da zarar var demektir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.3. Birden Fazla Yıl Süren İnşaat ve Onarma İşlerinde Ticari Kazancın Tespiti**
- **1.3.2.3.1. İşin Niteliği**
 - Buradaki inşaat ve onarma işleri, sadece taahhüde bağlı olarak yapılan işleri kapsar.
 - Söz konusu işlerden elde edilen kazançların bu düzenlemeye göre tespit edilebilmesi için, faaliyet konusunun bir inşaat ve onarma işi olması ve bu işlerin birden fazla yıl sürmesi gerekir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

• 1.3.2.3.2. Tespit Usulü

- Birden fazla yıl süren inşaat ve onarma işlerinde kesin kâr veya zarar, işin bittiği yılda belli olur.
- Görüldüğü üzere burada gelirin yıllık olma ilkesinden vazgeçilmekte, kâr veya zarar işin sürdüğü yıllara dağıtılmamaktadır
- İşin Bitim Zamanı
 - Bazı işler geçici ve kesin kabul usulüne tabidir. Burada iş, geçici kabulün yapıldığı yıl bitmiş sayılır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Ortak Genel Giderlerin Dağıtımı
 - Birden fazla yıl süren inşaat ve onarma işleriyle uğraşanlar, bu işlere ait kayıtları ayrı defterlerde veya tutmakta oldukları defterlerin ayrı sayfalarında belirtmeye ve kâr veya zararları birbirlerinden ayrı şekilde göstermeye mecburdur.
- Amortismanların Dağıtımı
 - Birden fazla inşaat ve onarma işlerinde veya bu işlerle inşaat ve onarma işleri dışında kalan işlerin beraber yapılması halinde, ortaklaşa kullanılan tesisat, makine ve ulaştırma araçlarının amortismanları, bunların her işte kullanıldıkları gün sayısına göre dağıtılır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

• 1.3.2.4. Ticari Kazancın Tespitinde İndirilebilecek ve İndirilemeyecek Giderler

• 1.3.2.4.1. İndirilebilecek Giderler

- GVK'nın 40. maddesi, indirilebilecek giderleri ayrıntılı bir biçimde saymıştır.
 - Ticari kazancın elde edilmesi ve devamının sağlanması için yapılan genel giderler
 - Mükellefin işinde çalışan hizmetli ve işçilerin, iş yeri veya iş yerinin eklentilerinde yiyecek ve barınma, tedavi ve ilaç giderleri.
 - Mükellefin işinde çalışan hizmetli ve işçiler için mükellef tarafından ödenen sigorta primleri ve emekli aidatları.
 - İşle ilgili olmak şartıyla yazılı bir sözleşmeye veya ilama veya kanunun emrine dayanarak ödenen zarar, ziyan ve tazminatlar.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- İşle ilgili yapılan, işin önemi ve kapsamı ile orantılı olarak seyahat ve ikamet giderleri.
- Kiralama yoluyla elde edilen veya işletmeye dahil olup sadece işte kullanılan taşıtların giderleri.
- İşletme ile ilgili olmak şartıyla emlak (bina ve arazi), gider, istihlak, damga ve belediye vergileri, harçlar ve kaydiyeler gibi aynı vergi, resim ve harçlar.
- Amortismanlar.
- Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara Maliye Bakanlığınca belirlenen usul ve esaslar çevresinde bağışlanan gıda maddelerinin maliyet bedeli.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- İşverenler tarafından ücretliler adına bireysel emeklilik sistemine göre ödenen katkı payları.
- 447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'na göre işçilerin prime esas aylık brüt ücretleri üzerinden hesaplanan ve İşsizlik Fonuna yatırılan yüzde 2 oranındaki işsizlik sigorta primi.
- KDVK'ya göre indirim hakkı tanınmayan işlemlere isabet eden katma değer vergileri.
- 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre işveren adına ödenen sosyal güvenlik (Bağ-Kur) primi.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.4.2. İndirilemeyecek Giderler**
- GVK'nın 41. maddesi, indirilemeyecek giderleri oldukça ayrıntılı bir şekilde saymıştır.
 - Teşebbüs sahibi ile eşinin ve çocuklarının işletmeden çektikleri paralar vemaal olarak aldıkları diğer değerler
 - Teşebbüs sahibinin kendisine, eşine ve küçük çocuklarına işletmeden ödenen aylıklar, ücretler, ikramiyeler, komisyonlar ve tazminatlar.
 - Teşebbüs sahibinin işletmeye koyduğu sermaye için yürütülecek faizler.
 - Her türlü para cezaları ve vergi cezaları ile teşebbüs sahibinin suçundan doğan tazminatlar. (Akitlerde cezai şart olarak öngörülen tazminatlar, kanunda cezai nitelikte tazminat olarak kabul edilmemiştir. Bunlar gider olarak indirilebilir).

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- İndirilebilecek giderlerle ilgili kısımda da belirttiğimiz üzere, MTVK'da yer alan I, III ve IV sayılı tarifeye göre ödenen motorlu taşıtlar vergisi.
- Her türlü alkol, alkollü içkiler ile tütün ve tütün mamulleri için yapılan reklam ve ilan giderleri.
- Kiralama yolu ile elde edilen veya işletmede kayıtlı olan yat, kotra, tekne, sürat teknesi gibi motorlu deniz; uçak ve helikopter gibi hava taşıtlarından işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olmayanların giderleri ile amortismanları.
- Basın yoluyla işlenen fiillerden veya radyo ve televizyon yayınlarından doğacak maddi ve manevi zararlardan dolayı ödenen tazminatlar.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Transfer fiyatlandırılması
- Kullanılan yabancı kaynakları öz kaynaklarını aşan işletmelerde, aşan kısım sınırlı olmak üzere ve yatırım maliyetlerine eklenmemek şartıyla, işletmelerde kullanılan yabancı kaynaklara ilişkin faiz, komisyon, vade farkı, kâr payı, kur farkı ve benzeri adlarla yapılan gider ve maliyet unsurları toplamının yüzde 10'unu aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kısmı.
- Yurt dışından Türkiye'ye yönelik yayın yapılan kuruluşlara verilen reklam ve ilan bedelleri.
- Mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanan katma değer vergisi ile mükellefçe indirilebilecek katma değer vergisi (KDVK. mad. 58).
- Özel iletişim vergisi (Gid.VK. mad. 39).
- Şans oyunları vergisi (5602 sayılı Kanun).

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.5. Ticari Kazancın Basit Usulde Tespiti**
- Gerçek usulde vergilendirilenler ile esnaf muaflığı sınırları arasında ticari kazanç elde eden gerçek kişiler, basit usulde vergilendirilir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.5.1. Basit Usule Tabi Olmanın Şartları**
- Basit usule tabi olmanın genel ve özel olmak üzere iki ana şartı bulunmaktadır.
- **1.3.2.5.1.1. Basit Usule Tabi Olmanın Genel Şartları**
- Basit usule tabi olmanın genel şartları, mükellef ve işyeri ile ilgili şartlardır. Söz konusu şartlar, bu usule tabi olacak her ticari kazanç sahibinde aranır. GVK'nın 47. maddesindeki genel şartlar şunlardır:

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Mükellef kendi işinde bilfiil çalışmalı veya işinin başında bulunmalıdır.
- İşyerinin mülkiyetinin iş sahibine ait olması halinde emsal kira bedeli ve kiralananmış olması halinde yıllık kira bedeli toplamı, büyükşehir belediye sınırları içinde ve diğer yerlerde olmak üzere, tespit edilen sınırları aşmaması gerekir.
- Mükellef ticari, zirai veya serbest meslek faaliyeti dolayısıyla gerçek usulde gelir vergisine tabi olmamalıdır

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.5.1.2. Basit Usule Tabi Olmanın Özel Şartları**
- Basit usule tabi olmanın özel şartları ise, iş türlerine göre tespit edilen iş hacimleri ile ilgilidir.
 - Alım, satım, inşa, tamir ve küçük sanat işleri yapanlar:
 - 2014 yılından itibaren geçerli olmak üzere bu rakamlar, alımlar için 77.000 TL'yi ve satışlar için de 110.000 TL'yi aşmamak üzere tespit edilmiştir.
 - Yukarıda yazılı olanların dışındaki işlerle uğraşanlar:
 - 2014 yılından itibaren bu tutar, 38.000 TL'yi aşmamak şeklinde tespit edilmiştir.
 - Mal alım satımı ile diğer işlerin birlikte yapılması:
 - 2014 yılından itibaren geçerli olmak üzere bu tutar, 77.000 TL'yi aşmaması şeklinde tespit edilmiştir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- Basit usule tabi olmanın genel ve özel şartlarına sahip olursa dahi, GVK'nın 51. maddesinde sayılan işlerle uğraşanlar basit usulden yararlanamazlar.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.5.2. Basit Usulde Ticari Kazancın Tespit Şekli**
- Basit usulde ticari kazanç, bir hesap döneminde elde edilen hasılat ile giderler ve satın alınan malların alış bedelleri arasındaki müspet farktır. Basit usule tabi mükellefler, defter tutma dışında, ikinci sınıf tüccarların tabi olduğu hükümlere aynen tabidir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.5.3. Basit Usule Tabi Olma Şartlarının Kalkması**
- Basit usule tabi olmanın genel veya özel şartlarından herhangi birini takvim yılı içinde kaybeden mükellefler, ertesini takvim yılından itibaren gerçek usulde vergilendirilir.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.2.6. Ticari Kazancın Yarı Götürü Usulle Tespiti (Dar Mükellefiyete Tabi Ulaştırma İşlerinde Ticari Kazancın Tespiti)**
 - Türkiye'de, değinilmiş olan bu usullerden götürü usul kabul edilmiştir. Gelir vergisine bağlı dar mükelleflerin kazançları, yeni KVK'nın 23. maddesine dayanarak hesaplanan hasılatlara, tespit edilmiş olan bazı oranlar uygulanarak bulunur. Bu oranlar, tüm kazançta uygulanmak suretiyle vergilendirilecek kazanç tespit edilir. Halen uygulanmakta olan oranlar; kara ulaştırmaları için yüzde 12, deniz ulaştırmaları için yüzde 15ve hava ulaştırmaları için yüzde 5'dir

1.3. TİCARİ KAZANÇ

• 1.3.3. TİCARİ KAZANÇLARDA MUAFİYET VE İSTİSNALAR

• 1.3.3.1. Esnaf Muafılığı

- Esnaf muafılığı, GVK'nın 9. maddesinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Ayrıntılı olarak düzenlenmiş olan bu maddeyi sistematikleştirerek ana kısımlara ayırdığımızda, bunları iki gruba indirebiliriz:
 - Bunlardan birisi, bir işyeri açmaksızın gezici olarak tüketiciye iş yapan küçük sanat erbabı ile motorlu taşıt kullanmaksızın yine gezici olarak veya bir işyeri açmaksızın perakende ticaret ile uğraşan ticaret erbabıdır.
 - İkinci grubu ise, kaybolmaya yüz tutan geleneksel, kültürel, sanatsal değeri olan meslek kollarında faaliyette bulunanlar meydana getirir.
 - Bir iş yeri açmaksızın gezici olarak milli piyango bileti satanlar ile mükelleflerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşarak tüketiciye satanlar, yukarıda belirtilen şartlarla sınırlı kalmaksızın gelir vergisinden muaftır.

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.3.2. Dar Mükellefiyette İhracat İstisnası**
- "...İş merkezi Türkiye'de bulunmayanlardan, ihraç edilmek üzere Türkiye'de satın aldıkları veya imal ettikleri malları Türkiye'de satmaksızın yabancı memleketlere gönderenlerin bu işlerden doğan kazançları Türkiye'de elde edilmiş sayılmaz."

1.3. TİCARİ KAZANÇ

- **1.3.3.3. Ticari Kazançla İlgili Diğer İstisnalar**
- Eğitim Kazançları İstisnası
- Sergi ve Panayır Kazançları İstisnası
- Serbest Bölge Kazanç İstisnası
- PTT Acenteleri Kazanç İstisnası
- Uluslararası Gemicilik İstisnası:
- Yazılım ve AR-GE İstisnası
- Bazı Yatırımlarda İstisna
- Yatırımların Taşınması İstisnası

2. Kısım: GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER - II (GELİR VERGİSİ)

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- 2.1.1. ZİRAİ KAZANÇ KAVRAMI
- Zirai faaliyetten doğan kazanç zirai kazançtır. (GVK. 52)

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.1.1. Zirai Faaliyet**
- Kanun 52. maddesinde önce zirai faaliyet kapsamına nelerin girdiğini genel olarak açıklanmaya çalışılmıştır.
- Örnek olarak, arazide, deniz, göl ve nehirlerde, maddede sayılan türlerde üretim yapmak, hayvan yetiştirmek ve balık avlamak faaliyetleri verilebilir.
- Ürünlerin değerlendirilmek amacıyla zirai üretime bağlı olarak işlenmesi de, zirai faaliyet olarak kabul edilmiştir. Buna göre, çeltikten pirinç üretilmesi, süttten yağ veya peynir yapılması ve zeytinden yağ çıkarılması, birer zirai faaliyettir. Ancak bu işler ana zirai işletmenin parçasını meydana getiren bir işletmede yapılması ve ayrıca diğer bazı şartların gerçekleşmesi gerekir.

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.1.2. Zirai İşletme Çiftçi ve Ürün**
- Zirai İşletme: Kanun, zirai faaliyetlerin içinde yapıldığı işletmeleri zirai işletme olarak kabul etmiştir. Buna göre çiftlik, mandıra, hara ve dalyan gibi zirai ürünlerin üretildiği veya işlendiği yerler birer zirai işletmedir
- Çiftçi: Sözü edilen zirai işletmeleri işleten gerçek kişilere çiftçi denir. Kolektif ve adi komandit şirketler, zirai faaliyette bulunsalar dahi çiftçi sayılmazlar.
- Ürün: Zirai faaliyet sonucunda üretilen maddelere ürün denilir.

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.2. ZİRAİ KAZANCIN VERGİLENDİRİLMESİ**
- Zirai kazançlar, gerçek usulde ya da stopaj (kesinti yapılması) yolu ile vergilendirilir
- **2.1.2.1. Zirai Kazancın Gerçek Usulde Vergilendirilmesi**
- Ticari kazançlarda olduğu gibi, zirai kazançların da gerçek usulde tespiti, bilanço ve zirai işletme hesabı esasına göre yapılır

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.2.1.1. Zırai Kazancını Gerçek Usulde Tespit Edenler**
- GVK'nın 54. maddesinde yazılı işletme büyüklüğü ölçülerini aşan çiftçiler ile bir biçerdövere veya bu nitelikteki bir motorlu araca veya on yaşına kadar ikiden fazla traktöre sahip olan çiftçilerin kazançları, gerçek usulde tespit olunarak vergilendirilir
- Mükellef, isterse kazancını bilanço esasına göre, isterse işletme hesabı esasına göre, tespit edebilir

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.2.1.2. Zirai Kazancın Gerçek Usulde Tespiti**
- **2.1.2.1.2.1. Bilanço Esasına Göre Zirai Kazancın Tespiti**
- Bilanço esasına tabi olan çiftçilerin, VUK'nın tutmayı zorunlu kıldığı defterleri tutmaları ve gereken belgeleri düzenlemeleri gerekir.
- Kazancın tespitinde, daha önce belirtmiş olduğumuz ticari kazancın tespitine ilişkin hükümler uygulanır ve GVK'nın hasıllata ilişkin 56. indirilecek giderlere ilişkin 57. ve indirilmeyecek giderlere ilişkin 58. maddeleri göz önüne alınır.

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.2.1.2.2. Zirai Kazancın Zirai İşletme Hesabı Esasına Göre Tespiti**
- Zirai işletme hesabı esasına göre zirai kazanç, bir hesap dönemi içinde nakden tahsil edilen veya alacak olarak tahakkuk eden hasılat ile ödenen veya borçlanılan giderler arasındaki müspet farktır. Zirai kazançlarda da, hesap dönemi başındaki ürünlerin değeri gidere, hesap dönemi sonundaki ürünlerin değerleri ise hasılatı yazılır.
- Zirai kazanç sahibi kişiler, işletme defteri tutar.

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.2.1.2.3. Hasılat ve Giderler**
- Hasılat (GVK m.56)
- Giderler (GVK. m.57, m. 58, m.41)
- **2.1.2.1.2.4. Gerçek Usulde Zirai Kazancın Tespitinde İşletme Büyüklüğü Ölçüsü (GVK. m.54)**

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

-
- **2.1.2.2. Zirai Kazancın Stopaj Yolu ile Vergilendirilmesi**
 - Çiftçilerin elde ettikleri zirai kazançlar, GVK'nın 94. maddesine göre stopaj yapılmak suretiyle vergilendirilir
 - Gerçek usulde vergilendirilen çiftçiler, verecekleri beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden, kaynakta kesilen vergileri mahsup edebilir.
 - Gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin beyanname verme zorunluluğu olmadığı için stopaj nihai vergileme olur. Yani bu kişilerin beyanname düzenleme ve defter tutma yükümlülükleri yoktur

2.1. ZİRAİ KAZANÇ

- **2.1.3. ZİRAİ KAZANÇLARDA İSTİSNALAR (TEŞVİK İKRAMIYESİ İSTİSNASI)**
- Zirai kazançlarla ilgili olarak yatırım indirimi ve teşvik ikramiyesi istisnası olmak üzere iki tür istisna bulunmaktaydı. Ancak, yatırım indirimi istisnasının kaldırılması nedeniyle, bugün zirai kazançlarla ilgili olarak sadece teşvik ikramiyesi istisnası kalmıştır.
- GVK'nın 29. maddesinin birinci bendi, ziraati ve hayvan yetiştirilmesini teşvik amacıyla verilen ikramiye ve ödülleri istisnaya tabi tutmuştur.

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

• 2.2.1. SERBEST MESLEK KAZANCI KAVRAMI

- "Her türlü serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlar serbest meslek kazancıdır." (GVK'nın 65)
- Serbest Meslek Faaliyeti: Serbest meslek faaliyetini ; sermayeden ziyade şahsi mesaiye, ilmi veya mesleki bilgiye veya ihtisasa dayanan ve ticari mahiyette olmayan işlerin bir işverene tabi olmaksızın şahsi sorumluluk altında kendi nam ve hesabına yapılmasıdır.
 - Serbest meslek faaliyeti bağımsızdır
 - Serbest meslek faaliyeti şahsi sorumluluk altında serbest meslek erbabı nam ve hesabına yapılır
 - Serbest meslek faaliyeti uzmanlığa dayanır
 - Serbest meslek faaliyetinde sermaye unsuru ikinci plandadır
 - Serbest meslek faaliyeti ticari nitelikte bir faaliyet olmamalıdır
 - Serbest meslek faaliyeti sürekli olmalıdır
 - Sürekli olarak yapılmayan faaliyetler, arızı serbest meslek faaliyeti olarak kabul edilir

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

-
- Serbest Meslek Erbabı : Serbest meslek faaliyetini mutat meslek halinde ifa edenler, serbest meslek erbabıdır.
 - Serbest meslek faaliyeti yanında meslekten başka bir iş veya görev ile sürekli olarak uğraşılması mesleki faaliyetin özelliğini değiştirmez
 - Kanun, bazı kimselerin açık olarak serbest meslek erbabı sayılacağını belirtmiştir. Bu kişiler;
 - Serbest meslek kazancı tanımına girmeyen bazı kazanç ve ücretler de, serbest meslek kazancı olarak sayılmıştır. Bunlar şunlardır:
 - Tahkim işleri dolayısıyla hakemlerin almış oldukları ücretler ,
 - Kolektif, adi komandit ve adi şirketler tarafından yapılan serbest meslek faaliyetlerinin sonucu elde edilen gelirler
 - Telif kazançları

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.2. SERBEST MESLEK KAZANCIKININ TESPİTİ**
- Serbest meslek faaliyetinde bulunan kişilerin kazançları, esas olarak gerçek usulde tespit edilir. Bazı kazançlar ise, istisnaya tabidir. Ancak gene de bu kazançlar, kaynakta kesme yoluyla vergilendirilir. Telif hakları buna örnek verilebilir. Üçüncü grupta yer alan kişiler de vergiden muaf olarak kabul edilerek vergiye tabi tutulmaz

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.2.1. Serbest Meslek Kazancınının Gerçek Usulde Tespiti**
- Serbest meslek kazancı, bir hesap dönemi içinde serbest meslek faaliyeti karşılığı olarak tahsil edilen para ve ayınlar (mal ve hak olarak elde edilen çıkarlar) ile diğer suretlerle sağlanan ve para ile temsil edilen menfaatlerden, bu faaliyet dolayısıyla yapılan giderler indirildikten sonra kalan farktır .
- Serbest meslek kazancı, işletme defterine benzeyen serbest meslek kazanç defteriyle tespit edilir

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.2.2. Hasılat ve Giderler**

- Meslek kazancının esas tespit usulü, hasılatın giderlerin düşülmesi yoludur

- **2.2.2.2.1. Hasılat**

- Hasılatın Kapsamı:

- Serbest meslek faaliyeti karşılığı olarak gerçekleştirilen tahsilat.
- Serbest meslek erbabının, müşteri veya müvekkillerinden gider karşılığı olmak üzere aldıkları paralar. Serbest meslek erbabı, almış olduğu gider karşılığını defterinin hasılat tarafına, gerçek harcamasını da gider tarafına kaydeder.
- Amortisman tabi iktisadi değerlerin elden çıkarılması halinde alınan bedel.
- Müşteri veya müvekkilden vergi, resim, harç, keşif, şahitlik ve bilirkişilik gibi konularda harcanmak üzere alınan ve sözü edilen alanlarda sarf edilmeyen paralar.
- Elde Etme : Serbest meslek kazançlarında elde etme, tahsil esasına bağlanmıştır.

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.2.2.2. Giderler**
- **2.2.2.2.2.1. İndirilebilecek Giderler :**
- Mesleki kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderler.
 - Hizmetli ve işçiler için yapılan sosyal giderler
 - Mesleki faaliyetle ilgili seyahat ve ikamet giderleri
 - Amortismanlar
 - Taşıt giderleri
 - Mesleki yayınlar için yapılan harcamalar
 - Mal ve hizmet alım bedelleri
 - Emekli aidatları ile mesleki kuruluşlara ödenen aidatlar
 - Ödenen vergi, resim ve harçlar
 - Tazminatlar

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.2.2.2. İndirilemeyecek Giderler**
- Envantere dahil olmayan otomobillerin giderleri
- Her çeşit para ve vergi cezaları ile serbest meslek erbabının suçlarından doğan tazminatlar
- Gelir vergisi, diğer şahsi vergiler ve AATUHK hükümlerine göre ödenen gecikme zamları ve faizlerdir.

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.2.3. Gerçek Usulde Vergilendirilenlerin Ödev ve Sorumlulukları**
- Şekli sorumlulukları
- Gelir vergisi beyannamesi verme
- Geçici vergi beyannamesi verme
- Katma değer vergisi beyannamesi verme
- Vergi sorumlusu olarak kesinti yapma

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

• 2.2.3. SERBEST MESLEK KAZANÇLARINDA MUAFLIK VE İSTİSNALAR

• 2.2.3.1. Telif Kazançları İstisnası

• 2.2.3.1.1. İstisnadan Yararlanacak Olanlar

- Telif kazançları istisnasından yararlanma hakkı, GVK'nın 18. maddesinde belirtilmiş olan eserlerin müellifi, mütercimi, heykeltıraşı, hattatı, ressamı, bestekârı ve mucitlerinin bizzat kendileri ile bunların kanuni mirasçılarına tanınmış bulunmaktadır.

• 2.2.3.1.2. İstisnaya Konu Olan Eserler

- GVK'nın 18. maddesi istisna konusu olan eserleri; kitap, resim, heykel, nota, şiir, hikaye, roman, makale, röportaj, karikatür, film, radyo ve televizyon senaryosu ve oyunu gibi eserler olarak saymıştır

• 2.2.3.1.3. İstisnanın Uygulanması :

- Bu kimselerin, ödemeyi yapan kimseyle bir hizmet ilişkisi olmamalıdır.
- İstisna kapsamındaki eserlerden elde edilen hasılat, GVK'nın 94. maddesine göre stopaja tabi tutulur. GVK'nın 18. maddesine giren telif kazançları, brüt tutarı üzerinden stopaj yolu ile yüzde 17 oranında vergilendirilir.

2.2. SERBEST MESLEK KAZANCI

- **2.2.3.2. Sergi ve Panayır İstisnası**

- GVK'nın 30. maddesinin 2. bendine göre, Türkiye'de yerleşmiş sayılmayan, yani dar mükellef olan serbest meslek erbabının, hükümetin izniyle açılan sergi ve panayırda yaptıkları serbest meslek faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar, gelir vergisinden istisna tutulmuştur.

- **2.2.3.3. Ebe, Sünnetçi, Sağlık Memuru, Arzuhalci ve Rehberlerin Vergiden Muaf Tutulmaları**

- GVK'nın 66/5. maddesine göre; ebe, sünnetçi, sağlık memuru, arzuhalci, rehber gibi mesleki faaliyette bulunanlar, belirli koşulları taşımaları şartıyla gelir vergisinden muaf tutulmuştur. Sözü edilen kişilerin muafiyetten yararlanabilmesi için, belirtilecek koşullardan sadece birine sahip olmaları gerekir.

2.3. ÜCRET

- **2.3.1. ÜCRET KAVRAMI**

- Nitelik olarak ücret, sadece emek faktörünün karşılığı olan bir gelir türüdür.

- **2.3.1.1. Genel Olarak Ücret Kavramı**

- Ücret, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı olarak verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir.
- Ücretin unsurları :
 - İşverene bağlı olma
 - Belli bir iş yerine bağlı olma
 - Hizmet karşılığı olarak ödeme yapılması

2.3. ÜCRET

• 2.3.1.2. Özel Olarak Ücret Sayılan Gelirler

- İstisna dışında kalan emeklilik, maluliyet, dul ve yetim aylıkları
- Daha önce yapılmış veya gelecekte yapılacak hizmetler karşılığı verilen para, mal ve sağlanan menfaatler
- Bazı meclis üyeleri ile komisyon üyelerine sağlanan imkanlar
- Yönetim ve denetim kurulu üyeleri ile tasfiye memurlarına yapılan ödemeler
- Bilirkişilere, resmi arabuluculara, eksperlere, spor hakemlerine ve jüri üyelerine yapılan ödemeler
- Sporculara yapılan ödemeler
- Yemek ve yatma giderleri karşılığında ödenen gündeliklerin istisna haddini aşan kısımları
- Emekli dul ve yetimlere yapılan ödemelerin istisna haddini aşan kısımları
- İşten çıkarma tazminatlarının istisna haddini aşan kısımları

2.3. ÜCRET

- **2.3.2. ÜCRETİN TESPİTİ**

- **2.3.2.1. Ücretin Gerçek Usulde Tespiti**

- **2.3.2.1.1. Ücretleri Gerçek Usulde Tespit Edilecekler**

- İlke olarak ücretler, gerçek olarak vergilendirilir. Ancak, bazı ücretlerin vergilendirilmesinde bu ilkenin dışına çıkmıştır.

2.3. ÜCRET

- **2.3.2.1.2. Ücretin Gerçek Usulde Tespit Şekli**
- Ücretin gerçek usulle tespiti, gayri safi ücret tutarından, bazı indirimler yapılarak bulunur.
 - **2.3.2.1.2.1. Gayri Safi Ücret**
 - Ücretin gayri safi tutarı, hizmet erbabına verilen para, ayın ve sağlanan menfaatlerin toplamıdır

2.3. ÜCRET

• 2.3.2.1.2.2. İndirimler

- Usulde vergilendirme, daima safi gelir üzerinden yapılır. GVK'nın 63. maddesinin indirilmesine imkan tanıdığı indirimler şunlardır:
 - Kanunla kurulan emekli sandıklarına yapılan ödemeler
 - Şahıs sigortası primleri
 - Kamu kurumları için yapılan yasal kesintiler
 - Sendikalara ödenen aidatlar
 - Sakatlık indirimi
- Yukarıda sözü edilen GVK'nın 63 ve 31. maddelerindeki indirimler, gayri safi hasıllardan düşülerek vergiye tabi matrah bulunur.

2.3. ÜCRET

- **2.3.2.1.2.3. Asgari Geçim İndirimi**
- Asgari geçim indirimi sadece ücret gelirlerini ilgilendiren bir konudur.
- Bu müessese, kamu maliyesinde “ayırma kuramı” olarak bilinen ilkenin gelir vergisi uygulamasına yansıtılmasının bir sonucudur.
- İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihte- ki medeni hali ve aile durumu esas alınır

2.3. ÜCRET

- **2.3.2.2. Diğer Bazı Ücretlilerde Ücretin Tespiti**
- **2.3.2.2.1. Ücretleri Asgari Ücrete Bağlı Olarak Tespit Edilecekler :**
- Kazançları basit usulde tespit edilen ticaret, sanat ve serbest meslek erbabı yanında çalışanlar
- Özel hizmetlerde çalışan şoförler
- Özel inşaatlarda çalışan işçiler
- Gayrimenkul sermaye iradı elde edenlerin yanında çalışanlar
- Maliye Bakanlığınca bu kapsama alınanlar

2.3. ÜCRET

- **2.3.2.2.2. Diğer Ücretlerde Ücretin Tespit Şekli**
- Sayılan ücretlilerin ücreti, ilgili yılbaşında geçerli olan sanayi kesiminde çalışan ve 16 yaşından büyük olan işçilerin asgari ücretinin brüt tutarının yüzde 25'i o yıldaki safi ücreti olarak kabul edilir

2.3. ÜCRET

- **2.3.3. MUAFİYET VE İSTİSNALAR**

- **2.3.3.1. Diplomat Muaflığı**

- **2.3.3.2. Ücret İstisnası :**

- GVK'nın 23. maddesi, ücret olarak yapılan ödemelerde şu istisnalara yer vermektedir:

- Köylerde veya son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5000 kişiyi aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve özellikle el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri;
- Gelir vergisinden muaf olanların veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin ziraat işlerinde çalışan işçilerinin ücretleri;
- Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde çalışanların yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri
- Özel hizmetlerde çalışan hizmetçilerin ücretleri...

2.3. ÜCRET

- **2.3.3.3. Diğer İstisnalar**
- Kanun gider karşılıklarında, tazminat ve yardımlarda, vatan hizmetleri yardımlarında, teçhizat ve tayın bedellerinde⁴, öğretim ve uygulama giderlerinde ve teşvik ikramiye ve mükafatlarda bazı istisnalar tanımlanmıştır

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.1. GAYRİMENKUL KAVRAMI**

- **2.4.1.1. Türk Medeni Kanunu'nda Gayrimenkul Kavramı**

- TMK'ya göre gayrimenkul Kanun'un 704. maddesi; arazi, tapu kütüğünde ayrı sayfaya kaydedilen bağımsız ve sürekli haklar ile kat mülkiyeti kütüğüne kayıtlı bağımsız bölümleri, gayrimenkul olarak kabul etmiştir

- **2.4.1.2. Gelir Vergisi Kanunu'nda Gayrimenkul Kavramı**

- GVK'da gayrimenkul kavramı, TMK'daki gayrimenkul kavramından daha geniş ve kapsamlı olarak kabul edilmiştir. Çünkü bir kısım varlık ve haklar TMK hükümlerine göre gayrimenkul olarak kabul edilmediği halde, gelir vergisi bakımından bunlar gayrimenkul olarak kabul edilmektedir.
- Örneğin; gayrimenkullerden ayrı bir şekilde kiraya verilen demirbaş eşya ve döşemeler; motorlu nakil ve çekme araçları ile her türlü motorlu araç, makine ve tesisat; telif ve işletme hakları; gemi ve gemi payları, GVK'da gayrimenkul varlıklar gibi kabul edilmiştir

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

• 2.4.2. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADININ MÜKELLEFİ

- GVK'nın 70 maddesi, gayrimenkuller ile bu nitelikteki hakların sahipleri, mutasarrıfları, zilyetleri, irtifak hakları sahipleri veya kiracılarının, gayrimenkul sermaye iradı dolayısıyla vergi mükellefi olabileceğini belirtmiştir

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

• 2.4.3. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADININ KONUSU

- Kanun'un sözü edilen 70. maddesi, aşağıda yazılı olan mal ve hakların kiralanmasından elde edilen gelirleri gayrimenkul sermaye iradı olarak saymıştır
 - Arazi, bina, maden suları, memba suları, taş ocakları, kum ve çakıl istihsal yerleri, tuğla ve kiremit harmanları, tuzlalar ve bunların bütünleyici parçaları ile eklentileri gibi
 - Voli mahalleri ve dalyanlar
 - Gayrimenkullerin, ayrı olarak kiraya verilen bütünleyici parça ve eklentileri ile tüm tesisatı, demirbaş eşyası ve döşemeleri

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- Gayrimenkul olarak tescil edilen haklar
- Arama, işletme ve imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı veya alameti farika, marka, ticaret unvanı gibi bazı haklar
- Telif hakları
- Gemi ve gemi payları ile tüm motorlu yükleme ve boşaltma araçları.
- Motorlu nakil ve çekme araçları ile her türlü motorlu araç, makine ve tesisat.
- Kiraya verilen bu mal ve hakların ticari veya zirai bir işletmenin bilançosuna dahil olması halinde, bu kaynaklardan elde edilen irat, ticari veya zirai kazanç olarak kabul edilir

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADININ TESPİTİ**
- **2.4.4.1. Hasılat :** Gayrimenkul sermaye iratlarında hasılat, yukarıda belirtilen mal ve hakların kiraya verilmesi sonucunda, bir takvim yılı içinde o yıla veya geçmiş yıllara ait olarak nakden veya aynen tahsil edilen kira bedelleri tutarıdır.
- **2.4.4.1.1. Hasılatın Tahsil Zamanı :** Gayrimenkul sermaye iratlarında hasılat, tahsil esasına bağlanmıştır
- **2.4.4.1.2. Hasılatın Tahsil Şekli**
- Kiranın tahsili nakdi veya ayni olarak gerçekleşebilir.

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.4.1.3. Emsal Kira Bedeli**
- Kanun koyucu, ödenmesi gerekenden daha az vergi ödemek için kiraların düşük gösterilmesini önlemek amacıyla, kanuna emsal kira bedeli esasını getirmiştir.
- **2.4.4.1.3.1. Emsal Kira Bedelinin Uygulanacağı Durumlar**
- GVK'nın 73. maddesi, iki durumda emsal kira bedeli esasının uygulanabileceğini belirtmiştir. Bunlardan birincisi, kiraya verilen mal ve hakların kiralarının, emsal kira bedellerinden düşük olmasıdır. Diğer ise, söz konusu mal ve hakların bedelsiz olarak başkalarının kullanımına bırakılmasıdır.

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.4.1.3.2. Emsal Kira Bedelinin Tespiti**
- Bina ve arazilerde emsal kira bedeli, yetkili özel mercilerce veya mahkemelerce bina ve arazilerin takdir ve tespit edilmiş kirası, bu surette takdir ve tespit edilmiş kira mevcut değilse, VUK' ya göre belirlenen vergi değerinin yüzde 5'i dir
- Bina ve arazi dışında kalan diğer mal ve hakların emsal kira bedeli, bu mal ve hakların maliyet bedelinin, bu bedel bilinmiyorsa, VUK'nın servetlerin değerlendirilmesi hakkındaki hükümlere göre belli edilen değerlerin yüzde 10' u dur

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

• 2.4.4.1.3.3. Emsal Kira Bedeli Esasının Uygulanmayacağı Durumlar

- Boş kalan gayrimenkullerin, korunması amacıyla bedelsiz olarak başkalarının ikâmetinde bırakılması
- Gayrimenkullerin, sahiplerinin usul, fûru veya kardeşlerinin ikametine tahsis edilmesi
- Mal sahibi ile birlikte akrabaların da aynı evde veya dairede ikâmet etmesi
- Genel ve özel bütçeli idareler, il özel idareleri ve belediyeler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarca yapılan kiralamar

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.4.2. Giderler**
- Diğer gelir unsurlarında olduğu gibi gayrimenkul sermaye iratlarında da gelirin safi olarak vergilendirilmesi, bu verginin ana ilkelerinden biridir. Safi gelir ise, geliri meydana getiren hasılatın, hasılatın sağlanması ve gayrimenkulün varlığının sürdürülmesi için yapılan giderler indirilerek bulunur.

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.4.2.1. Gerçek Giderlerin İndirilmesi :**
- Bu giderler şunlardır :
 - Kiraya veren tarafından ödenen aydınlatma ısıtma, su, asansör, sigorta ve idare giderleri
 - Kiraya verilen mal ve haklar dolayısıyla yapılan borçların faizleri
 - Konut olarak kiraya verilen bir adet gayrimenkulün iktisap yılın- dan itibaren beş yıl süre ile her yıl satın alma değerinin yüzde 5'i.
 - Kiraya verilen mal ve haklar için ödenen emlak vergisi, resim, harç, şerefiye ve harcamalara katılma payları
 - Kiraya verilen mal ve haklar için ayrılan amortismanlar.

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- Kiraya verenin yaptığı onarım, bakım ve idame giderleri
- Kiraladıkları mal ve hakları kiraya verenlerin ödedikleri kiralar ve diğer gerçek giderler
- Kiraya verilen mal ve haklarla ilgili olarak sözleşmeye, kanuna veya ilâma dayanarak ödenen zarar ziyan ve tazminatlar
- Sahibi buldukları konutları kiraya verenlerin kira ile oturdukları konut ve lojmanların kira bedeli
- Kiranın indirilmeyen kısmı zarar olarak yazılamaz

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.4.2.2. Götürü Gider İndirimi**
- Hasıllardan indirilebilecek götürü gider tutarı, hasılatın yüzde 25'i dir.
- Götürü gider indirimi sadece, gayrimenkul ve gayrimenkul olarak kabul edilen varlıkların kiraya verilmesinden elde edilen hasıllara uygulanabilir. Bu usul, hakların kiraya verilmesi halinde uygulanamaz

2.4. GAYRİMENKUL SERMAYE İRADI

- **2.4.5. GAYRİMENKUL SERMAYE İRATLARINDA İSTİSNA**
- Kanun koyucu, GVK'nın 21. maddesinde, gayrimenkul sermaye iratlarıyla ilgili bir istisna getirmiştir. Bu maddeye göre:
 - Bir takvim yılında elde edilen hasılatın (2014 yılından itibaren) 3.300 TL'si vergiden istisna edilmiştir
 - İstisna, sadece mesken olarak kiraya verilen gayrimenkullerden elde edilen kiralara uygulanabilir.

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.1. MENKUL SERMAYE İRADI KAVRAMI**
- **2.5.1.1. Menkul Kavramı**
 - Gayrimenkul kavramını geniş, buna karşılık menkul kavramını dar anlamda kabul etmiştir
 - GVK'daki menkul kavramı; sadece kişilerin hisse senedi, tahvil ve mevduat gibi mali varlıklarını ifade etmek amacıyla kullanılan bir kavramdır

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.1.2. Genel Olarak Menkul Sermaye İradı**
- Menkul sermaye iradı; nakdi sermaye veya para ile temsil edilen değerlerden meydana gelmelidir
- Menkul sermaye iradı, irat sahibinin ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dışındaki faaliyetlerden elde edilmiş olmalıdır
- Yatırılan sermaye dolayısıyla temettü, faiz, kira veya benzeri bir irat elde edilmiş olmalıdır

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.1.3. Özel Olarak Menkul Sermaye İradı Sayılan Gelirler**
- Her türlü hisse senetlerinin kâr payları
- İştirak paylarından doğan kazançlar
- Kontrol edilen yurt dışı iştiraklerden elde edilen kazançlar
- Kurumların idare meclisi başkan ve üyelerine verilen kâr payları
- KVK. uyarınca yıllık veya özel beyanname veren dar mükellef kurumların, indirim ve istisnalar düşülmeden önceki kurum kazancından, hesaplanan kurumlar vergisi düşüldükten sonra kalan kısım

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- Her türlü tahvil ve hazine bonosu faizleri ile gelir ortaklığı senetleri ve kira sertifikalarından sağlanan gelirler
- Her nevi alacak faizleri
- Mevduat faizleri
- Hisse senetleri ve tahvillerin vadesi gelmemiş kuponlarının satışından elde edilen bedelleri
- İştirak paylarının sahibi adına henüz tahakkuk etmemiş kâr paylarının devir ve temlik karşılığında alınan paralar ve ayınlar
- Her çeşit senedin iskonto edilmesi karşılığında alınan iskonto bedelleri

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- Faizsiz kredi verenlere ödenen kâr payları ile kâr ve zarar ortaklığı belgesi karşılığı ödenen kâr payları ve özel finans kurumlarınca “Katılım Bankalarınca” kâr zarara katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları
- Menkul kıymetlerin geri alım veya satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında sağlanan menfaatler
- Tüzel kişiliği bulunan emekli ve yardım sandıkları ile emeklilik ve sigorta şirketleri tarafından GVK. 75/15’ te belirlenen şartlarda yapılan ödemeler
- 632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kapsamında bireysel emeklilik sisteminden ayrılanlara GVK. 75/16 ‘da belirtilen şartlarla yapılan ödemeler

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.1.4. Menkul Sermaye İradı Kabul Edilmeyen Gelirler**
- Menkul kıymetlerin kuponlu veya kuponsuz olarak satılmasından elde edilen gelirler
- İştirak paylarının devir ve temlik karşılığında elde edilen gelirler
- Menkul değerler ile iştirak paylarının tamamen veya kısmen itfa edilmesi karşılığında elde edilen gelirler

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.2. MENKUL SERMAYE İRADININ TESPİTİ**
- **2.5.2.1. Elde Etme** : Menkul sermaye iratlarında elde etme, iradın hukuken veya fiilen tasarruf edilebilir hale gelmesiyle meydana gelir

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.2.2. Safi İrat**
- GVK'nın 78. maddesine göre safi iradın bulunması için menkul sermaye iratlarından şu giderler indirilir:
 - Depo etme ve sigorta ücretleri gibi menkul değerlerin muhafazası için yapılan giderler.
 - Temettü gelirleri ile faizlerin tahsil giderleri (Şirket toplantılarına bizzat veya bilvekele iştirak gibi sermayenin idaresi için yapılan giderler irattan indirilmez.).
 - Menkul değerler ve bunların iratları için ödenen her türlü vergi, resim ve harçlar (Gelir vergisi irattan indirilmez.).

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.3. MENKUL SERMAYE İRATLARININ VERGİLENDİRİLMESİ**
- Menkul sermaye iratlarının vergilendirme şekilleri dört gruba ayrılır.
 - Bir kısım menkul sermaye iratları istisnaya tabidir
 - Menkul sermaye iratlarının esas vergilendirme şekli iratların vergi kesintisine tabi tutulmasıdır. Bu iratlardan, GVK'nın 94. maddesine göre vergi kesintisi yapılır. Eğer vergi kesintisi yapılan iratların gayri safi tutarı GVK'nın 86. maddesinde belirtilen yıllık beyan sınırını aşmamışsa yapılan kesinti ile yetinilir
 - Diğer bir kısım menkul sermaye iratları, GVK'nın geçici 67. maddesine göre vergilendirilir. Bu şekilde vergi kesintisi yapıldıktan sonra söz konusu iratlar bir daha vergiye tabi tutulmaz. Nihai vergilendirme sayılır.
 - Diğer grubu ise, alacak faizleri ve adi komandit şirketlerin kâr payı gibi menkul sermaye iratları meydana getirir. Bu tür menkul sermaye iratlarından vergi kesintisi yapılmaz.

2.5. MENKUL SERMAYE İRADI

- **2.5.4. MENKUL SERMAYE İRATLARINDA İSTİSNA** (GVK'nın 22)
- Türkiye'de kain ve merkezi Türkiye'de bulunan sigorta şirketlerince tek primli yıllık gelir sigortalarına ilişkin yapılan ödemelerin tamamı gelir vergisinden istisna edilmiştir
- Tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75. maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kâr paylarının yarısı gelir vergisinden müstesnadır

2.6. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

- **2.6.1. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR KONUSUNDA GENEL BİLGİLER**
- Buraya kadar açıklanan gelirin altı unsurunda kaynak teorisi benimsenmiştir
- Diğer kazanç ve iratlar başlığı altındaki bu bölümde ele alınan gelirler, sadece GVK'nın 80 ile 82. maddeler arasında yer alan gelirlerdir

2.6. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

- **2.6.2. DEĞER ARTIŞI KAZANÇLARI**
- **2.6.2.1. Vergilendirilecek Değer Artışı Kazançları**
- Kanun'un belirlemiş olduğu değer artışı kazançları şunlardır:
 - Menkul Kıymetlerin Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar
 - Bir menkul kıymetin satışından elde edilen kazancın vergilendirilmesi için;
 - Menkul değer karşılıklı bir şekilde iktisap edilmesi gerekir.
 - Mükelleflere ait menkul değerlerin veya sermaye piyasası araçlarının, elde edilışinden sonra iki yıldan daha az bir süre içinde elden çıkarılması gerekir.

2.6. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

- GVK'nın 70/5. Maddesindeki Hakların Elden Çıkarılması :
 - GVK'nın 70. maddesi birinci fıkrasının (5) numaralı bendinde; arama, işletme, imtiyaz hakları ve ruhsatları, ihtira beratı gibi haklar yer almaktadır. . İhtira beratı hariç olmak üzere, hükümde yer alan hakların elden çıkarılmasından doğan değer artışı kazançlarının tespit edilen tutarı aşan kısmı (2014 yılından sonrası için bu tutar 9.700 TL olarak belirlenmiştir) vergilendirilmektedir
- Telif Haklarının ve İhtira Beratlarının Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar :
 - Telif haklarının ve ihtira beratlarının müellifleri, mucitleri ve kanuni mirasçıları dışında kalan kimseler tarafından elden çıkarılmasından doğan kazançlar değer artışı kazançları olarak kabul edilmiş ve tespit edilen tutarı aşan kısmı değer artışı kazancı olarak vergilendirileceği hüküm altına alınmıştır.

2.6. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

- Ortaklık Haklarının veya Hisselerinin Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar
- Faaliyeti Durdurulan Bir İşletmenin Kısmen veya Tamamen Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar
- GVK'nın 70. maddesinin 1, 2 4, 7. bentlerindeki Mal ve Hakların Elden Çıkarılmasından Doğan Kazançlar
 - Arazi, bina, voli mahalleri ve dalyanlar, gayrimenkul olarak tescil edilen haklar ile gemi ve gemi payları gibi mal ve hakların, iktisap tarihinden başlayarak beş yıl (1.1.2007 tarihinden önce iktisap edilmiş mal ve haklar için dört yıl) içinde elden çıkarılmasından doğan kazançlar da değer artışı kazancı olarak kabul edilir

2.6. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

- **2.6.2.2. Vergilendirilmeyecek Değer Artışı Kazançları**
- Ferdi işletme sahibinin ölümü halinde kanuni mirasçılarca işletmenin devralınması ve faaliyetine devam ettirilmesi
- Bilanço esasına göre kazancını tespit eden bir işletmenin sermaye şirketine devrolunması
- Kolektif ve adi komandit şirketlerin sermaye şirketine dönüşmesi halinde elde edilen kazançlar

2.6. DİĞER KAZANÇ VE İRATLAR

• 2.6.3. ARIZİ KAZANÇLAR

- Arızı kazançlar, sürekli olarak yapılmayan veya arada bir yapılan ticari faaliyet veya serbest meslek faaliyetinden doğan kazançlardır. . Arızı kazançlar, GVK'nın 82. maddesinde altı bent halinde sayılmıştır. Kanunda belirlenen arızı kazançlar şunlardır:
 - Arızı olarak yapılan ticari faaliyetlerden veya bu nitelikteki faaliyetlere aracık etmekten elde edilen kazançlar
 - Meslek faaliyetinin durdurulması veya mesleğin terk edilmesi halinde elde edilen kazançlar
 - Arızı olarak yapılan serbest meslek faaliyetleri nedeniyle tahsil edilen hasılat
 - Gerçek usulde vergilendirilen mükelleflerin terk ettikleri işlerle ilgili sonradan elde ettikleri kazançlar
 - Dar mükellefiyete tabi olanların Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapmış oldukları ulaştırma işlerini arızı olarak yapmalarından elde ettikleri kazançlar da arızı kazanç olarak kabul edilir

3.Kısım: GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER - III

(GELİR VERGİSİ)

3.1. GELİRİN BEYANI

• 3.1.1. BEYAN ESASI

- Aksine hüküm olanlar hariç olmak üzere GVK'da sayılan her türlü kazanç ve irat, beyan esasına tabidir
- Esas olarak beyan, mükellef veya vergi sorumlusu tarafından yapılmakla beraber, bazı hallerde bunların dışındaki kimselerce de yapılabilir. Bu kişiler, kanuni temsilciler ve mirasçılardır

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2. BEYANNAME TÜRLERİ**
- Gelir vergisinde gelirin beyanı; yıllık, muhtasar ve münferit beyanname ile yapılır
 - Yıllık beyanname
 - Muhtasar beyanname
 - Münferit beyanname

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1. Yıllık Beyanname**
- **3.1.2.1.1. Gelirin Toplanması**
- GVK'nın 85. maddesine göre mükellefler, ticari, zirai ve serbest meslek kazançlarından, ücretlerden, gayrimenkul ve menkul sermaye iratlarından ve diğer kazanç ve iratlardan, bir takvim yılı içinde elde ettikleri gelirleri (basit usulde tespit edilen kazanç ve ücretler dahil), bu kanunda aksine bir hüküm olmadıkça, toplamaya mecbur tutulmuştur

3.1. GELİRİN BEYANI

- Tacirler, çiftçiler ve serbest meslek erbabı, ticari, zirai ve serbest meslek faaliyetlerinden kazanç elde etmemiş olsalar bile, yıllık beyanname vermek zorundadır.
- İlke olarak gelir vergisinde esas olan gelirin toplanmasıdır. Ancak, özellikle 1980 yılından sonra kanunda yapılan değişikliklerle bu kural tersine döndürülmüş denilebilir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.2. Toplama Yapılmayan Haller**
- **3.1.2.1.2.1. Tam Mükellefiyette Toplama Yapılmayan Haller**
- Toplama yapılmayan durumları özetle şu şekilde açıklamak mümkündür:
 - Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar
 - GVK'nın 75. maddesinin 15. bendinde yer alan menkul sermaye iratları
 - Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı

3.1. GELİRİN BEYANI

- Tek iş verenden alınmış ve vergisi kaynakta kesilme suretiyle vergilendirilmiş ücretler
- Belirtilen gelirlerin dışında kalıp da vergiye tabi gelir toplamınının 103. maddede yazılı tarifinin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla, Türkiye'de kesintiye tabi tutulmuş olan, birden fazla iş verenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları
- Kanunda belirtilmiş olan menkul ve gayrimenkul sermaye iratlar
- Ayrıca, GVK'nın geçici 67. maddesine göre vergi kesintisi yapılmış olan kazanç ve iratlar, miktarı ne olursa olsun beyan edilmez

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.2.2. Dar Mükellefiyette Toplama Yapılmayan Haller**
- Dar mükellefiyette gelir sadece tamamı kesinti suretiyle vergilendirilmiş ücretler, serbest meslek kazançları, menkul ve gayrimenkul sermaye iratları ile kurumlardan elde edilen kâr paylarından; diğer kazanç ve iratlardan veya yukarıda sayılan kazanç ve iratların birkaçı veya tamamından; meydana geliyorsa, gelirler toplanmaz ve yıllık beyanname verilmez.

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.3. Gelirden Yapılacak Mahsup ve İndirimler**
- Kanun yukarıdaki esaslara göre bulunacak gelirden bazı mahsup ve indirimlerin yapılabileceğini kabul etmiştir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.3.1. Zararların Mahsubu**
- Aynı Yıl Meydana Gelen Zararların Mahsubu : Gelir unsurlarından bazılarının kârlı, bazılarının zararlı sonuç vermesi halinde de, zararlar kârlardan mahsup edilir
- Geçmiş Yıl Zararlarının Mahsubu : belirtildiği şekilde mahsup yapıldıktan sonra artakalan geçmiş yıl zararlarının, içinde bulunulan yılın kazançlarından da mahsubu mümkündür. Ancak, mahsup edilecek geçmiş yıl zararları beş yıl ile sınırlandırılmıştır
- Tam mükelleflerin yurt dışı faaliyetleri sonucu doğan zararları da, belirli şartlarla mükellefin Türkiye'de beyan ettiği gelirinden mahsup edilebilir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.3.2. Diğer İndirimler**
- Özel Sigorta Primleri:
 - Mükellefin şahsına, eşine ve çocuklarına ait hayat, sakatlık, hastalık, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta primlerinin kanunda belirtilen kısmı gelirden indirilebilir
- Sosyal Güvenlik Kurumları Primleri
- Bağış ve Yardımlar
- Eğitim ve Sağlık Harcamaları

3.1. GELİRİN BEYANI

- Sakatlık İndirimi
- AR-GE İndirimi
- Sponsorluk Harcamaları
- Kızılay'a Yapılan Bağış ve Yardımlar
- Doğal Afetler İçin Yapılan Yardımlar
- Yeşilay Cemiyetine Yapılan Bağış ve Yardımlar
- Diğer İndirimler : girişim sermayesi fonu , -Türkiye'de yerleşmiş olmayan kişilerle , tasarım ve yazılım gibi faaliyette bulunan korumalı işlerde istihdam edilenlere yapılan ödemeler.

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.4. Verginin Hesap Edilmesi**
- Belirtilen esaslara göre bulunan gelire, GVK'nın 103. maddesinde yer alan tarife uygulanarak gelir vergisi hesap edilir. Böylece hesap edilen gelir vergisinden; kesinti yoluyla ödenen vergiler, geçici vergi, basit ücret vergisi, yabancı ülkelerde ödenen vergiler, asgari geçim indiriminin vergisi ve vergi alacağı mahsup edilerek ödenecek vergi bulunur

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.5. Yıllık Beyannamenin Verilmesi**
- **3.1.2.1.5.1. Yıllık Beyannamenin Verilme Zamanı** : Ticari kazancı sadece basit usulde tespit edilen mükellefler, hesap dönemini izleyen yılın Şubat ayının 25'i; bunların dışında kalanlar ise, Mart ayının 25. günü akşamına kadar yıllık beyanname verir.
- Takvim yılında yurdu terk edenlerin beyannameleri yurdu terkten önceki 15 gün içinde verilir. Ölüm halinde, ölüm tarihinden itibaren 4 ay içinde yıllık beyannamenin verilmesi gerekmektedir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.1.5.2. Yıllık Beyannamenin Verileceği Vergi Dairesi**
- Tam mükellefler, yıllık beyannamelerini, ikametgâhlarının bulunduğu vergi dairelerine verir. İşyeri ve ikametgâhı ayrı vergi daireleri içinde bulunanlar, işyerinin bulunduğu yer vergi dairelerine beyanname vermek isteyebilir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.2. Muhtasar Beyanname**
- İşverenler veya vergi kesintisi yapan diğer kimseler tarafından kesilen vergilerin matrahlar ile birlikte toplu olarak vergi dairesine bildirilmesine ilişkin bir beyanname türüdür
- **3.1.2.2.1. Verginin Kaynakta Kesilmesi**
- Kaynakta kesintiye tabi tutulan vergiler, kesintiyi yapan, diğer bir ifadeyle vergi sorumlusu tarafından vergi dairesine yatırılır. Bu usul, mükelleflerin ilerideki vergi borçlarına mahsuben peşin ödemeyi sağlayan bir tahsil usulüdür. Ancak bazı durumlarda kaynakta kesme usulü, kesin vergilendirme niteliğini de gösterir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.2.2. Kaynakta Vergi Kesintisi Yapma Zorunluluğu**
- **3.1.2.2.2.1. Kaynakta Kesinti Yapmak Zorunda Olanlar :** Kamu idare ve müesseseleri, iktisadi kamu müesseseleri, sair kurumlar, ticaret şirketleri, iş ortaklıkları, dernekler, vakıflar, dernek ve vakıfların iktisadi işletmeleri, kooperatifler, yatırım fonu yönetenler, gerçek gelirlerini beyan etmeye mecbur olan ticaret ve serbest meslek erbabı, zirai kazançlarını bilanço veya zirai işletme hesabı esasına göre tespit eden çiftçiler kanunda sayılan ödemeleri (avans olarak ödenenler dahil) nakden veya hesaben yaptıkları sırada kesinti yapmaya mecburdurlar.

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.2.2. Kaynakta Kesinti Yapma Zorunda Olanların Sorumluluğu**
- Verginin tam olarak kesilip ödenmesinden ve bunlarla ilgili diğer ödevleri yerine getirmekten sorumludur. Buna göre, adı geçen gerçek ve tüzel kişiler, kanunun kendilerine yüklemiş olduğu vergi sorumluluğu görevini yerine getirmezler ise, vergi bu kişiler adına salınır

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.2.3. Kaynakta Kesintiye Tabi Ödemeler ve Kesinti Oranları**
- **3.1.2.2.4. Vergi Kesintisine Tabi Olmayan Gelirler :**
 - Bir ülkedeki işveren tarafından doğrudan doğruya yapılan ücret ödemeleri.
 - Elçilik ve konsoloslukların GVK'nın 16. maddesindeki istisnadan yararlanmayan memur ve hizmetlilerine yapılan ödemeler
 - Yıllık beyanname ile bildirilmesinde gerek görülen ödemeler

3.1. GELİRİN BEYANI

- İstisnadan yararlanan ücretler.
- İstisnadan yararlanan serbest meslek kazançları.
- Noterlere yapılan ödemeler.
- Konut kiralari.
- İstisnadan yararlanacak menkul sermaye iratları.

Bu gelirlerden bir kısmı için, yıllık beyanname verilir; bir kısmı ise, hiç vergilendirilmez.

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.2.5. Muhtasar Beyannamenin Verilmesi**
- Vergi kesintisi yapmaya zorunlu olanlar, bir ay içinde yaptıkları ödemeler veya tahakkuk ettirdikleri kâr ve iratlar ile bunlardan kestikleri vergileri, ertesi ayın 23. günü akşamına kadar ödeme veya tahakkukun yapıldığı yerin vergi dairesine bildirmeye zorunludur

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.3. Münferit Beyanname**
- **3.1.2.3.1. Münferit Beyanname Verecek Olanlar**
- Münferit beyannameyi, yıllık beyanname vermek zorunda olmayan dar mükellefler vermektedir

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.3.2. Münferit Beyanname ile Bildirilecek Kazanç ve İratlar:**
 - Gayrimenkullerin elden çıkarılmasından doğan diğer kazanç ve iratlar
 - Menkul malların ve hakların elden çıkarılmasından doğan diğer kazanç ve iratlar
 - Ticari veya zirai bir işletmenin faaliyetinin durdurulması veya terk edilmesi karşılığı elde edilen diğer kazanç ve iratlar
 - Arızı Olarak Yapılan Bazı Faaliyetlerden Elde Edilen Kazanç ve İratlar
 - Gerçek usulde vergiye tabi mükelleflerin terk ettikleri işleriyle ilgili sonradan elde ettikleri diğer kazanç ve iratlar

3.1. GELİRİN BEYANI

- **3.1.2.3.3. Münferit Beyannamenin Verilmesi**
- Yukarıda belirtilen kazanç ve iratlardan serbest meslek faaliyetine ilişkin olan beyannameler, bu faaliyetlerin sona erdiği; bu tür kazanç dışındaki diğer kazanç ve iratlarla ilgili beyannameler ise, bu kazanç ve iratların iktisap olunduğu; tarihten itibaren 15 gün içinde ilgili vergi dairesine verilmesi gerekir.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1. VERGİNİN TARHI**
- Gelir vergisinde tarhiyat türleri:
 - Beyan Esasına Göre Tarhiyat
 - İkmalen Tarhiyat
 - Re'sen Tarhiyat
 - Verginin İdarece Tarhı

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

• 3.2.1.1. Tarh Yeri

- İlke olarak gelir vergisi mükellefin ikametgâhının bulunduğu yerin vergi dairesince tarh olunur.
- Ancak özel durumlarda verginin tarh edileceği yerler GVK'nın 106. maddesinde belirlenmiştir.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.2. Tarhiyatın Muhatabı**
- Gelir vergisinin muhatabı, bu verginin mükellefi olan gerçek kişidir. Ancak bazı özel durumlarda verginin muhatabı, verginin mükellefi olan gerçek kişi olmayabilir. Örneğin, küçüklerle kısıtlıların vergileri için bunların nam ve hesabına kanuni temsilcileri tarhiyata muhatap olur.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.3. Vergilendirme Dönemi**
- Gelir vergisinde vergilendirme dönemi, geçmiş takvim yılıdır.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.4. Tarh Zamanı**

- Tarh zamanına ilişkin hükümler, Kanun'un 109. maddede yer almıştır. Beyanname verilmesi gereken hallerde vergi, beyannamenin verildiği günde tarh edilir. Bazı hallerde mükellefler beyannamelerini posta ile de gönderebilir. Beyannameler posta ile gönderilmişse, vergi dairesi beyannameyi aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde vergiyi tarh eder.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.4. Tarh Zamanı**

- Tarh zamanına ilişkin hükümler, Kanun'un 109. maddede yer almıştır. Beyanname verilmesi gereken hallerde vergi, beyannamenin verildiği günde tarh edilir. Bazı hallerde mükellefler beyannamelerini posta ile de gönderebilir. Beyannameler posta ile gönderilmişse, vergi dairesi beyannameyi aldığı tarihten itibaren yedi gün içinde vergiyi tarh eder.

- **3.2.1.5. Vergi Tarifesi** : Sınıf usulü artan oranlı tarifeler ve dilim usulü artan oranlı tarifeler olmak üzere, karşımıza iki tür artan oranlı tarife çıkar

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.6. Mahsuplar**
- Verginin matrahı bulunduktan ve bulunan matraha biraz önce belirttiğimiz vergi tarifesi uygulandıktan sonra, ödenmesi gereken vergi bulunur. Ancak, bulunan bu vergiden bazı indirim ve mahsupların yapılması gerekebilir. Bunları şu şekilde belirtebiliriz:

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.6.1. Vergi Kesintisinin ve Diğer Ücretlerin Vergisinin Mahsubu**
- Yıllık beyannameye dahil edilmiş olan kazanç ve irat türlerinden bu kanuna göre kesilmiş bulunan vergiler, beyanname üzerinden hesaplanan gelir vergisinden mahsup edilir. Başka bir deyişle, ödenecek gelir vergisinden indirilir. Mahsup edilecek (indirilecek) miktarlar gelir vergisinden fazla olduğu takdirde, bu fazlalık vergi dairesince mükellefe bildirilir.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.6.2. Yabancı Memleketlerde Ödenen Vergilerin Mahsubu**
- Tam mükellefiyete tabi gerçek kişilerin Türkiye dışında sağladıkları gelirler üzerinden ödedikleri benzeri vergiler , Türkiye'de tarh edilen gelir vergisinin yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlara isabet eden kısmından indirilir

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.6.3. Peşin (Geçici) Verginin Mahsubu**
- Vergilemede asıl olan ilkelere biri de, vergiyi doğuran olay ile verginin tahsili arasında geçen sürenin mümkün olduğunca kısa olmasıdır.
- İlk kez ülkemizde de geçici vergi uygulamasına 1981 yılında başlanılmıştır. Geçici vergiyi gerçek usulde gelir vergisine tabi ticari kazanç sahipleri ile serbest meslek erbabı öderler

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.6.4. Asgari Geçim İndirimi**
- Vergileme ilkeleri içinde yer alan esas ilkelere biri de, ayırma ilkesidir
- GVK'nın mükerrer 1.1.2008 tarihinde asgari geçim indiriminin yürürlüğe konulmasıyla son verilmiştir
- Yürürlükten kaldırılan ücretlerde vergi iadesi uygulaması yerine , asgari geçim indirimi düzenlemesi getirilmiştir. Bu düzenlemeye göre, ücretlerin tespit edilen belirli bir kısmının vergisinin, ödenecek gelir vergisinden mahsubu hüküm altına alınmıştır.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.1.6.5. Kontrol Edilen Yabancı Kurumlara Yapılan Ödemeler Üzerinden Geçekleştirilen Kesintilerin Mahsubu**
- Kesilen vergiler, çifte vergilendirmeye neden olmamak için Türkiye’de yıllık beyanname ile bildirilen kontrol edilen yabancı kurum kazancı üzerinden hesaplanacak gelir vergisinden mahsup edilir

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- **3.2.2. VERGİNİN TAHAKKUKU**
- **3.2.3. VERGİNİN ÖDENMESİ VE TAKSİTLER**
- Gelir vergisi, mükellefiyet türlerine göre çeşitli tarihlerde ödenir:
 - Basit usule tabi olanlarda verginin ödenmesi : Şubat ve Haziran aylarında olmak üzere iki taksitte ödenir.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- Yıllık beyana tabi olanlarda verginin ödenmesi: Mart ve Temmuz aylarında olmak üzere iki eşit taksitte ödenir.
- Vergi kesintilerinin ödenmesi: Kesintinin yapıldığı ayı izleyen ayın 20. günü akşamına kadar muhtasar beyanname verir. Bunun vergisi de, vergi kesenler tarafından beyanname verilen ayın 26. günü akşamına kadar vergi dairesine yatırılır.

3.2. VERGİNİN TARH TAHAKKUK VE TAHSİLİ

- Münferit beyanname verenlerin vergisinin denmesi : Beyanname verme süresi içinde vergi dairesine ödenir.
- Memleketi terk ve ölüm gibi mükellefiyetin kalkmasını gerektiren hallerde salınan vergilerin denmesi: Bu durumlarda vergi, beyanname verme süresi içinde ödenir.

4.Kısım GELİR ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER - IV (KURUMLAR VERGİSİ)

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

• 4.1.1. KURUMLAR VERGİSİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

- Tarihin en eski vergileri, servet ve harcamalar üzerinden alınan vergilerdir.
- Dünya'da XIX. yüzyıldan itibaren büyük kurumların kurulması ve gelişmesinde oldukça hızlı bir gelişme yaşanmıştır. Bu sıralarda kurumlar vergisi, gelir vergisine ek vergi olarak alınmaya başlamıştır. Daha sonraları da kurumlar vergisi, gelirlerin vergilendirilmesinde bağımsız bir vergi olarak ülkelerin uygulamalarına girmiştir.
- Türkiye'de gelir vergisinden ayrı ilk kurumlar vergisi uygulamasına, 1950 yılından itibaren 5422 sayılı KVK ile geçilmiştir.
- 5520 sayılı KVK olarak 2006 yılında yürürlüğe konulmuştur.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

- **4.1.2. KURUMLAR VERGİSİNİN NİTELİĞİ**
- Kurumlar vergisi, kurum kazançları üzerinden alınan bir vergi türüdür. Bu bakımdan, kurumlar vergisinin konusu, gelir vergisinin konusu gibi gelirdir.
- Gelir vergisi ve kurumlar vergisi konularının ortak olması sebebiyle benzer yönleri bulunmaktadır ancak nitelik itibarıyla birbirlerinden oldukça farklı vergilerdir.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

- Kurumlar vergisinin gelir vergisinden ayrılan yanları:
 - Gelir vergisinin mükellefleri gerçek kişilerdir. Oysa, kurumlar vergisinin mükellefleri kurumlardır.
 - Gelir vergisi, sübjektif vergiler grubu içinde yer alır. Oysa, kurumlar vergisi objektif vergiler grubu içinde bulunur. Yani bu vergilerde verginin mükellefi değil, verginin konusu ön plana çıkar.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

4.1.3. GELİR VERGİSİNDEN AYRI BİR KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI KONUSUNDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

- **4.1.3.1. Kurumlar Vergisine Gerek Olmadığını Savunan Görüş**
- Gelir vergisinden ayrı bir kurumlar vergisine gerek olmadığını savunanlar;
 - kurumlar vergisinin de gelir vergisi gibi gelir üzerinden alınan bir vergi olduğunu,
 - kurum kazançlarının dağıtılmaları sırasında kazançların kurumları meydana getiren ortakların geliri sayılarak nasıl olsa gelir vergisi ile vergilendirileceğini ve
 - bu bakımdan kurum kazancının gelir vergisinden ayrı olarak vergilendirilmesinin çifte vergilendirmeyi ortaya çıkaracağını.
- ileri sürmüşlerdir.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

4.1.3. GELİR VERGİSİNDEN AYRI BİR KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI KONUSUNDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

- **4.1.3.2. Kurumlar Vergisinin Gerekliliğini Savunan Görüşler**

A. Yararlanma Görüşü

- Devlet hizmetlerinden yararlanan kurumların, kurumlar vergisi gibi bir vergiyle vergilendirilmeleri kadar doğal bir şey olamaz.
- Yararlanma görüşü, artık değerini tamamen kaybetmiş bulunmaktadır. Çünkü, günümüz vergiciliğinde esas olan şey, verginin karşılıksız olmasıdır.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

4.1.3. GELİR VERGİSİNDEN AYRI BİR KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI KONUSUNDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

B. Ayrıcalık Görüşü

- Ticari ve sınai faaliyette bulunan kurumlar, ticari yaşamda gerçek kişilere oranla daha fazla avantaja sahiptir.
 - Gerçek kişiler ve hatta şahıs şirketleri, ticari faaliyetlerde rakipleri olduğu kişilere karşı bütün mal varlıklarıyla sınırsız bir şekilde sorumludur. Faaliyetleri dolayısıyla kurumların sorumlulukları ise, sınırlıdır.
 - Hisse senedi çıkarmaları dolayısıyla da kurumlar, daha kolay büyüme ve yeteri kadar yatırım yapma olanaklarına sahiptir. Tahvil çıkarma olanaklarına sahip olan kurumlar, bu yolla kolay borçlanma imkanlarına sahip olmuş olmaktadır.
- Verilen bu birkaç örnek dışında da kurumlar, kurum olma niteliğinden doğan diğer bazı avantajlara da sahiptir..

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

4.1.3. GELİR VERGİSİNDEN AYRI BİR KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI KONUSUNDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

C. Ödeme Gücü Görüşü

- Kurumlar, kendilerini oluşturan kişilerden ayrı tüzel kişiliğe sahiptir.
- Kurumların ayrı tüzel kişiliğe sahip olması, vergicilik bakımından onların ayrı ödeme gücüne sahip olduğu iddiasının ileri sürülmesine neden olmuştur.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

4.1.3. GELİR VERGİSİNDEN AYRI BİR KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI KONUSUNDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

D. Sosyal Denge Görüşü

- Günümüzde kurumlar, sosyal yaşamda bazı sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur.
- Sözü edilen sorunların başında çevre sorunları gelmektedir. Ayrıca, iş kazaları ve meslek hastalıklarının yaygınlaşması, bir bakıma kurumların çok büyük boyutlara ulaşmaları ve sanayileşme ile açıklanabilir.
- Sayıları daha da çoğaltılabilecek sorunlarda denge sağlayabilmek için, kurumlar vergisi türü bir vergiyle kurumların vergilendirilmeleri gerekli olmaktadır.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

4.1.3. GELİR VERGİSİNDEN AYRI BİR KURUMLAR VERGİSİNİN GEREKLİ OLUP OLMADIĞI KONUSUNDA İLERİ SÜRÜLEN GÖRÜŞLER

E. Mali Görüş

- Mali görüş, kurumlar vergisinin varlık nedenini en iyi açıklayan görüştür.
- Nitekim dünya ülkelerinin vergicilik alanındaki gelişmelerine baktığımızda, kurumlar vergisi uygulamalarına geçişlerin ülkelerin mali yönden en sıkışık olduğu iki dünya savaşı sonrası zamanlara rastladığı görülür.
- Bu da kurumlar vergisinin yüksek verimli bir vergi olduğunu ve nedenle de ülkelerin böyle bir vergiden vazgeçemeyeceğini göstermektedir.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

• 4.1.4. TÜRK KURUMLAR VERGİSİNDE BENİMSENEN GÖRÜŞ

- Türk kurumlar vergisinin varlık nedenini şöylece özetlemek mümkündür:
 - Ayrıcalık görüşü içinde yer alan sınırlı sorumluluk anlayışının, kurumlar vergisinin varlığının dayandırıldığı hususlardan biri olduğu söylenebilir. Mükellef türlerinden tümünün sınırlı sorumlu kurumlar olduğunu görmekteyiz.
 - Ortakları sınırsız sorumlu olan kolektif ve adi komandit şirket, kurumlar vergisi mükellefleri arasında sayılmadığı için kurumlar vergisi mükellefi değildir.
 - Gelir verginden ayrı bir kurumlar vergisinin alınmasının diğer bir nedeni de, iki vergi arasında nitelik farkının olmasıdır.

4.1. KURUMLAR VERGİSİ KONUSUNDA GENEL BİLGİLER

- **4.1.4. KURUMLAR VERGİSİ UYGULAMALARINDA KARŞILAŞILAN SİSTEMLER**
- Bütünleşme Yöntemi
- Ayrı Kişilik Yöntemi
- Ayrı Oranlar Uygulama Yöntemi
- Vergi Alacağı Yöntemi

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

4.2.1. KURUMLAR VERGİSİNİN MÜKELLEFLERİ VE KURUMLAR VERGİSİNDE MÜKELLEF TÜRLERİ

• 4.2.1.1. Kurumlar Vergisi Mükellefleri

• Sermaye Şirketleri

- Sermaye şirketleri, TTK. hükümlerine göre kurulmuş olan anonim, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzeri nitelikteki yabancı kurumlardır.
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketinin kurumlar vergisi mükellefiyeti, sorumluluğu koymuş olduğu sermaye ile sınırlı olan komanditer ortağın payı ile sınırlıdır.
- Anonim ve limited şirketlerde ise, kazancın tümü kurumlar vergisine tabidir.
- Kanun, Sermaye Piyasası Kurulu'nun düzenleme ve denetimine tabi fonlar ile aynı nitelikteki yabancı kurumları kanunun uygulaması bakımından sermaye şirketi olarak kabul edip, onların da kurumlar vergisi mükellefi olacağını belirtmiştir

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Kooperatifler
 - 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na veya özel kanunlarına göre kurulan kooperatifler ile benzeri nitelikteki yabancı kurumları ifade eder.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- İktisadi Kamu Kuruluşları
 - İktisadi kamu kuruluşları, kamu hukuku tüzel kişilerine bağlı iktisadi işletmelerdir. İktisadi kamu kuruluşları ise, kamu idare ve kuruluşlarından birine ait olup sermaye şirketi veya kooperatif statüsü dışında faaliyet gösteren ticari, sınai ve zirai her türlü işletmeyi ifade eder.
 - İktisadi kamu kuruluşlarının vergilendirilmesi, kamunun bir bakıma kendi kendisini vergilendirilmesi anlamına gelir. Ancak böyle bir düzenlemeyle, kamu kuruluşları ile özel kesime ait kuruluşlar arasında rekabet dengesi sağlanmak istenmiştir

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Dernek ve Vakıfların İktisadi İşletmeleri :
 - Faaliyetleri sürekli bulunan ticari, sınai ve zirai işletmeler ile benzer nitelikteki yabancı işletmeler, kurumlar vergisi mükellefidir.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- İş Ortaklıkları :
 - İş ortaklıkları, kazanç paylaşımı amacıyla kurulmuş olup, belirli bir işin tümünün birlikte yapılmasını yüklenir.
 - Bu kuruluşlar, istedikleri takdirde kendileri için kurumlar vergisi mükellefiyeti tesis ettirebilir.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- **4.2.1.2. Mükellef Türleri**

- Gelir vergisinde olduğu gibi kurumlar vergisinde de tam ve dar mükellef olmak üzere iki tür mükellef bulunur.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

• 4.2.1.2.1 Tam Mükellefler

- Kurumlar vergisi mükelleflerinden kanuni veya iş merkezleri Türkiye’de bulunanlar, tam mükellef olarak kabul edilir.
- Burada söz konusu olan kanuni merkez kavramı, vergiye tabi kurumların kuruluş kanunlarında, tüzüklerinde, ana statülerinde veya sözleşmelerinde gösterilen yeri ifade etmektedir. İş merkezleri kavramıyla da, iş bakımından işlemlerin bilfiil toplandığı ve yönetildiği yerler belirtilmek istenmiştir.
- Bu hükme göre kanuni merkezden veya iş merkezinden sadece birinin Türkiye’de bulunması halinde, o mükellef tam mükellef sayılacaktır. Tam mükellef olan kurumlar, gerek Türkiye içinden gerek Türkiye dışından elde etmiş oldukları kazançların tamamı üzerinden vergilendirilir.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- **4.2.1.2.2. Dar Mükellefler**

- Kurumlardan kanuni ve iş merkezlerinden her ikisi de Türkiye'de bulunmayanlar, dar mükellef olarak kabul edilir.
- Tam mükelleflerin aksine dar mükellefler, sadece Türkiye'de elde ettiklerin kazançları üzerinden vergilendirilir.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- **4.2.2. VERGİNİN KONUSU**

- Kurumlar vergisinin konusu, gelir vergisinin konusu gibi gelirdir. Ancak, gelir vergisinde her gelir unsuru kendine özgü hükümlere göre vergilendirilirken; kurumlar vergisinde, sözü edilen gelir unsurlarının tümü kurum kazancı olarak kabul edilerek, kurumlara özgü bazı ayrılıklar dışında, ticari kazanç hükümleri ile aynı kanunun diğer hükümlerine tabi olur.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

• 4.2.3. VERGİYİ DOĞURAN OLAY

- Kurumlar vergisinde vergiyi doğuran olayın ortaya çıkmasında, kanunun mükellef olarak kabul etmiş olduğu kişiler tarafından kurum kazancının elde edilmiş olması gerekir.
- Gelir vergisinde birinci sınıf tüccarlar için, ticari kazancın elde edilmiş sayılması bazı istisnalar dışında tahakkuk esasına tabidir.
- Bu bakımdan, kurumlar vergisinde de kurum kazancının elde edilmesi tahakkuk esasına bağlıdır. .

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- **4.2.4. MUAFİYET VE İSTİSNALAR**
- **4.2.4.1. Muafiyetler :** Kanun'un 4. maddesinde, kurumlar vergisinden muaf olan kurumlar sayılmıştır.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Kurumlar vergisinden muaf olan kurumlarla ilgili olarak Şu birkaç örnek verilebilir:
 - Kamu idare ve kuruluşları tarafından tarım ve hayvancılığı, bilimi, fenni, ve güzel sanatları yaymak, ıslah ve teşvik etmek amacıyla iŐetlen okul, kütüphane, tiyatro, yayınevleri gibi müesseseler.
 - Sözü edilen kuruluşlar tarafından insan ve hayvan sağlığını korumak ve tedavi etmek amacıyla iŐetlen hastane, ocuk bakımevi ve hayvan hastanesi gibi kuruluşlar.
 - Adı geçen kuruluşlar tarafından sosyal amaçla iŐetlen sosyal yardım kurumları, aŐevleri, ğrenci yurtları benzeri kuruluşlar gibi.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- 4.2.4.2. İstisnalar (KVK mad. 5(1))

- Tam Mükellef Kurumlardan Edilen Kurum Kazançları İstisnası:

- KVK'nın 5. maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde, aynı kazancın iki ayrı kurumda vergilendirilmesini önlemek amacıyla iştirak kazançları istisnası düzenlenmiştir.
- Bu düzenleme, sadece tam mükellefiyete tabi kurumun sermayesine katılımlar sonucu elde edilen kurum kazançlarını kapsamaktadır.

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Yurt Dışı İştiraklerden Edilen Kurum Kazançları İstisnası:
 - Söz konusu maddenin (b) bendinde, kanuni ve iş merkezi Türkiye’de bulunmayan kurumlara iştiraktan elde edilen kurum kazançları, aşağıdaki koşullar altında istisnaya tabi tutulmuştur.
 - İştirak edilen kurumun kanuni ve iş merkezinin Türkiye’de bulunmaması.
 - İştirak edilen kurumun anonim ve limited şirket statüsünde bulunması.
 - Söz konusu şartlara sahip olan iştiraklerin iştirak kazançları istisnasından yararlanabilmesi için maddede belirtilen diğer bazı şartlar da gerekmektedir

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Yurt Dışı İştirak Hisselerinin Elden çıkarılması ile İlgili İstisna
- Yurt Dışı Şube Kazançları İstisnası
- Yurt Dışında Yapılan İnşaat Onarma veya Montaj İşleri ile Teknolojik Hizmetlerden Sağlanan Kazançlarda İstisnası
- Emisyon Primi İstisnası
- Bazı Yatırım Fonları ile Portföy İşletmeciliğinden Doğan Kazançlarda İstisnalar

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Gayrimenkuller ile İştirak Payları Satış Kazancı İstisnası
- Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinden Elde Edilen Kurum Kazançları İstisnası
- Bankacılık Sektörüne İlişkin İstisna
- Kurumların Yurt Dışından Elde Etmiş Oldukları Kurum Kazançlarında İstisna
- Kooperatiflerde Risturn İstisnası

4.2. TÜRK KURUMLAR VERGİSİ

- Gayrimenkuller ile İştirak Payları Satış Kazancı İstisnası
- Eğitim ve Rehabilitasyon Hizmetlerinden Elde Edilen Kurum Kazançları İstisnası
- Bankacılık Sektörüne İlişkin İstisna
- Kurumların Yurt Dışından Elde Etmiş Oldukları Kurum Kazançlarında İstisna
- Kooperatiflerde Risturn İstisnası

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

-
- **4.3.1.1. Genel Olarak Matrahın (Kurum Kazancının) Tespiti**
 - Kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır.
 - Safi kurum kazancının tespitinde, GVK'nın ticari kazanç hakkındaki hükümleri uygulanır.
 - Burada, gelir vergisine ilişkin tüm gelir unsurları ticari kazanç olarak ifade edilen gelir unsuru altında birleşir ve safi kurum kazancının tespitinde ilke olarak ticari kazanç hükümleri uygulanır

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- **4.3.1.1. Genel Olarak Matrahın (Kurum Kazancının) Tespiti**
- Safi kurum kazancının belirlenmesinde öz sermaye karşılaştırılması yapılarak kurum kazancı tespit edilirken, GVK'da indirilmesi kabul edilen giderlerle birlikte, KVK'da yer alan kurumlara özgü bazı giderler de ayrıca indirilir.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.2. Kurum Kazancının Tespitinde Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı

- Son yıllarda bazı ülkeler diğer ülkeler aleyhine fon ve yatırımları çekmek için bazı vergi girişimlerinde bulunmakta ve bu tür hareketler ülkelerde vergi rekabetini ortadan kaldıracı sonuçlar ortaya çıkarmaktadır.
- 5520 sayılı yeni KVK, vergi kayıp ve kaçağına yol açan ve vergiden kaçınmada kullanılabilen bu yerlerdeki iştirakleri denetim altına alabilmek amacıyla, kanuna “Kontrol edilen yabancı kurum kazancı” adıyla yeni bir düzenleme getirmiştir. Bu düzenlemeyle, uluslararası gelişmelere paralel olarak, ticari ve sınai nitelikte olmayan ve yatırımlarını yurt dışında düşük vergi oranlı ülkelere yönlendiren mükellefler ile Türkiye’de girişimde bulunan mükellefler arasında ortaya çıkabilecek vergi eşitsizliği giderilmek istenmektedir.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- **4.3.1.2. Kurum Kazancının Tespitinde Kontrol Edilen Yabancı Kurum Kazancı**
 - Kurumlar vergisi mevzuatına göre, iştirak yolu ile yapılan yatırımlardan elde edilen gelirler, iştirakin kâr dağıtımını yapılmasına göre vergilendirilmektedir.
 - Avantajlı vergi uygulamaları uygulayan ülkelerde ise, genellikle kâr dağıtımını uygulaması yapılmamaktadır. Bu durum, vergi planlaması ve vergi erteleme için elverişli ortam hazırlamaktadır.
 - Bu madde, belirli şartlar altında yurt dışı iştiraklere yatırım yapan mükelleflerin yurt dışı iştirak kârları fiilen dağıtılmasa bile, vergi uygulamaları açısından dağıtılmış kabul edilerek, söz konusu iştiraklerin kazançlarını Türkiye’de kurumlar vergisine tabi tutmayı amaçlamaktadır.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.3. İndirilecek Giderler ve İndirimler

- Kurum kazancı, ilke olarak gelir vergisindeki ticari kazancın tespitine ilişkin hükümlere göre tespit olunur. Ancak, kurumların gerçek kişilerden ayrı özellikleri olması nedeniyle, kurum kazancının tespitinde, bu hükümlerden ayrı olarak kanunda bazı özel düzenlemelere de yer verilmiştir.
- GVK'nın 40. maddesindeki indirilecek giderlerin aynen kurum kazancının tespitinde de uygulanacak olup kurumların kurum olma niteliklerinden doğan diğer bazı gider ve indirimlerin ayrıca kurum kazancından indirilebilecektir.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

-
- **4.3.1.3.1. GVK'da Yer Alan İndirilecek Giderler**
 - GVK'nın 40. maddesi, indirilecek giderleri ayrıntılı bir biçimde saymıştır.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

-
- **4.3.1.3.2. KVK'da Yer Alan İndirilecek Giderler**
 - KVK'nın 8. maddesi, yukarıda belirtilen giderlerin dışında, kurumlara özgü bazı giderlerin de kurum kazancının tespitinde gider olarak yazılabileceğini belirtmiştir.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- Bu giderler şunlardır:

- Menkul kıymet ihraç giderleri
- Kuruluş ve örgütlenme giderleri
- Genel kurul toplantıları için yapılan giderler ile birleşme, devir, bölünme, fesih ve tasfiye giderleri: Genel kurul toplantılarının için yapılması gerekli olan giderler, ilan ve posta giderleri
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde komandite ortağın kâr payı
- Katılım bankalarının katılma hesabı karşılığında ödenen kâr payları
- Sigorta ve reasürans şirketlerinde bilanço gününde hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ait olan teknik karşılıklar

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.3.3. Zarar Mahsubu

- KVK'nın 9. maddesi, kurum faaliyetlerinden meydana gelen zararların, maddedeki şartların gerçekleşmesi halinde sonraki dönemlerde sağlanan kurum kazançlarından indirilebileceğini kabul etmiştir. Kanunun böyle bir mahsup işlemini kabul etmesinin gerekçesi, zarar eden kurumların tekrar ekonomiye kazandırılmasıdır.
- Zarar mahsubunda benimsenen şart, zararın ancak ileriki beş yıl kazançlarından indirilmesidir

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.3.4. Diğer İndirimler

- KVK'nın 10. maddesi, yukarıda sözü edilen indirimlerin dışında, belirtmiş olduğu diğer bazı indirimlerin de kurum kazancından indirilebileceğini hüküm altına almıştır. Bu indirimler şunlardır:

- Araştırma ve Geliştirme Harcamalarının İndirimi
- Sponsorluk Harcamalarının İndirimi
- Bağış ve Yardımlara Yönelik Harcamaların İndirimi
- Eğitim, Sağlık ve Bakım Hizmetleri Harcamalarının İndirimi
- Kültür ve Turizm Harcamaları İndirimi
- Doğal Afetler Nedeniyle Yapılan Bağış ve Yardımların İndirimi

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- **4.3.1.4. Kabul Edilmeyen İndirimler**
 - KVK'nın 11. maddesinde indirilmesi kabul edilmeyen giderler topluca sıralanmıştır.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.4.1. Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler

- Öz Sermaye Üzerinden Ödenen veya Hesaplanan Faizler
- Yedek Akçeler
- Kurumlar Vergisi, Cezalar, Gecikme Zamları ve Faizler
- Menkul Değerlerin İtibari Değerinin Altında İhracından Doğan Zararlar ile Bunlara Ödenen Komisyon ve Giderler
- Bazı Araçların Giderleri
- Maddi ve Manevi Tazminat Giderleri
- Basın Yoluyla İşlenen Fiillerden Doğan Tazminatlar
- Sağlığa Zararlı Ürünlerin İlan ve Reklam Giderleri

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.4.2. Örtülü Sermaye

- “Kurumların, ortaklarından veya ortaklarla ilişkili olduğu kişilerden doğrudan veya dolaylı olarak temin ederek işletmede kullandıkları borçların, hesap dönemi içinde herhangi bir tarihte kurumun öz sermayesinin üç katını aşan kısmı, ilgili hesap dönemi için örtülü sermaye olarak sayılır.” (5520 sayılı KVK’nın 12. mad.)

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.4.2.1. Örtülü Sermaye Sayılmanın Koşulları

- Borçlanmanın Ortaklardan veya Ortaklarla İlişkili Kişilerden Yapılması
- Borç Öz Sermaye Oranlarının Belirlenen Oranları Geçmemesi

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- **4.3.1.4.2.2. Örtülü Sermaye Kapsamına Girmeyen Borçlanmalar**
- 5520 sayılı KVK'nın 12. maddesinin altıncı fıkrasında, dört bent halinde sıralanan borçlanmaların örtülü sermaye kapsamına girmeyeceği belirtilmiştir. Bunlar;
 - Kurumların ortaklarının veya ortaklarla ilişkili kişilerin sağladığı gayrinakdi teminatlar karşılığında üçüncü kişilerden yapılan borçlanmalar:
 - Kurumların iştiraklerinin, ortaklarının veya ortakla ilişkili kişilerin, banka ve finans kurumlarından ya da sermaye piyasalarından sağlamak suretiyle kısmen veya tamamen kullandırmış olduğu borçlar:
 - Bankalar tarafından yapılan borçlanmalar:
 - Finansal kiralama şirketleri, finansman ve faktoring şirketleri ile ipotek finansman kuruluşlarınca yapılan borçlanmalar:

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.4.2.3. Örtülü Sermaye Sayılmanın Sonuçları

- Yukarıda belirtilenler dışında kalan ve şartları maddedeki hükümlere uyan tüm borçlanmalar örtülü sermaye olarak değerlendirilecektir.
- Yapılan borçlanmalar örtülü sermaye olarak nitelendirildiğinde, KVK'nın 11. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendine göre, bunlar için ödenen veya hesaplanan faiz, kur farkları ve benzeri giderler, kanunen kabul edilmeyen giderler olarak kabul edilir.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

• 4.3.1.4.3. Transfer Fiyatlandırması Yolu İle Örtülü Kazanç Dağıtımı

- 5520 sayılı KVK, OECD ülkelerindeki uygulamalara paralel olarak 13. maddesine “Transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü kazanç dağıtımı” başlığını taşıyan bir düzenleme getirmiştir.
- Adı geçen maddenin 1. fıkrasında örtülü kazanç “ Kurumlar, ilişkili kişilerle emsallere uygunluk ilkesine aykırı olarak tespit ettikleri bedel veya fiyat üzerinden mal veya hizmet alım ya da satımında bulunursa, kazanç tamamen veya kısmen transfer fiyatlandırması yoluyla örtülü olarak dağıtılmış sayılır.” şeklinde ifade edilmiştir.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.1. TAM MÜKELLEFİYETTE MATRAHIN TESPİTİ

-
- Burada alım satım kavramı;
 - a) Alım satımı
 - b) Kiraya verme ve kiralamayı,
 - c) Borç verme ve borç almayı,
 - d) Çalıştırmayı,ifade etmektedir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.2. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİNİN BEYANI

• 4.3.2.1. Yıllık Beyanname

- Kurumlar vergisine esas olan kurum kazancı hesap edildikten sonra verginin tarh edilebilmesi için bunun ilgili vergi dairesine bildirilmesi gerekir.
- Yıllık kurumlar vergisi ile ilgili esaslar, KVK'nın 14. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre her kurumlar vergisi mükellefi, vergiye tabi kurum kazancı için tek beyanname verir. Yani mükelleflerin şubeleri, ajanlıkları, alış ve satış büro ve mağazaları, imalathaneleri ya da kendilerine doğrudan doğruya bağlı sair iş yerleri için bağımsız muhasebeleri ve ayrılmış sermayeleri olsun olmasın, ayrı beyanname verilmeleri kabul edilmez.
- Kurumlar vergisi beyannamesi, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden başlayarak yirmi beşinci günü akşamına kadar mükellefin bağlı olduğu vergi dairesine verilir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.2. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİNİN BEYANI

- **4.3.2.2. Muhtasar Beyanname**
 - Kesinti yapmak zorunda olanlar, kesinti yapılacak kazançlar, kesinti oranı, beyannamenin verilmesine ilişkin esaslar KVK mad. 15’de düzenlenmiştir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.3. ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR (TASFIYE – BİRLEŞME- DEVİR- BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ) KVK 17, 18, 19, 20

• 4.3.3.1. Tasfiye

- Tasfiye halindeki kurumların vergi matrahı tasfiye kârıdır.
- Tasfiye kârı, tasfiye döneminin sonundaki servet değeri ile tasfiye döneminin başındaki servet değeri arasındaki müspet farktır.
- Burada söz konusu olan tasfiye dönemi başındaki ve sonundaki servet değeri, kurumun tasfiye dönemi başında ve sonundaki bilançosunda görülen öz sermayesidir.
- Bir yıldan fazla süren tasfiyelerde izleyen tasfiye dönemi başındaki servet değeri, bir önceki dönemin son bilançosunda görülen servet değeridir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.3. ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR (TASFIYE – BİRLEŞME- DEVİR- BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ) KVK 17, 18, 19, 20

- **4.3.3.1. Tasfiye**
- Kurumların tasfiye edilmesi halinde iki tür tasfiye kârı ortaya çıkar.
 - Tasfiye süresi içinde yapılan işlemlerden.
 - Geçmiş dönemlerle ilgili servetlerin değerlendirilmelerinden.
- Bu bakımdan tasfiye şirketlere ağır yük getirir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.3. ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR (TASFIYE – BİRLEŞME- DEVİR- BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ) KVK 17, 18, 19, 20

• 4.3.3.2. Birleşme

- Burada birleşmeyi iki türlü anlamak gerekir.
- Bunlardan birincisi, bazı kurumların tasfiyeye girerek, tasfiye sonucu elde etmiş olduğu değerleri yeni kurulan bir kurumda birleştirmesidir. (A) ve (B) kurumunun tasfiye edilerek yeni kurulan bir (C) kurumu ile birleşmesi gibi.
- İkincisi ise, yine bazı kurumların tasfiye edilerek mevcut olan bir kurum ile birleşmesi halidir. (A) ve (B) kurumunun tasfiye edilmesi sonucu ortaya çıkan değerlerin, faaliyetini sürdüren (C) kurumuna aktarması gibi.
- Kanun burada, infisah eden kurumların tasfiye hükümlerine tabi olacağını kabul etmiştir. Doğal olarak birleşme halinde, tasfiye kârı yerine birleşme kârı vergiye matrah olur.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.3. ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR (TASFIYE – BİRLEŞME- DEVİR- BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ) KVK 17, 18, 19, 20

• 4.3.3.3. Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi

- Devir, bölünme ve hisse değişimi esasında birleşmenin özel bir şeklidir. Ancak bu düzenlemeler, birleşmeden farklı sonuçlar doğurduğundan, kanun bunları 19 ve 20. maddelerinde ayrı olarak ele alınmıştır.
- Kanunun devir, bölünme ve hisse değişimi konusunda vergilere ilişkin olarak özel hükümler (vergi avantajları) getirmesinin nedeni, devir ile işletmelerin daha etkin ve verimli çalışmalarını sağlayabilmek ve bölünmeler ile de aynı şirket içinde yürütülen birden çok hizmet veya üretimin birbirinden ayrılmasını sağlamak suretiyle, işletmelerinin uzmanlaşmasını sağlayarak onları daha verimli ve kârlı kuruluşlar haline getirmektir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.3. ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR (TASFIYE – BİRLEŞME- DEVİR- BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ) KVK 17, 18, 19, 20

- **Devir:**

- Kanununun 19. maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında bazı şartlarla yapılan birleşmeler, devir olarak adlandırılmış ve bu tür birleşmeler devir hükümlerine tabi tutulmuştur. Birleşmenin devir olarak kabul edilebilmesi için şu iki şart birlikte gerçekleşmelidir. Bunlar:
 - Birleşme sonucunda infisah eden kurum ile birleşilen kurumun kanuni veya iş merkezlerinin Türkiye’de bulunması, yani gerek birleşen ve gerek birleşilen kurumun tam mükellef olmasıdır.
 - Münfesih kurumun devir tarihindeki bilanço değerlerinin, birleşilen kurum tarafından bir bütün halinde devralınması ve bunları bilançosuna geçirilmesidir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.3. ÖZELLİK GÖSTEREN DURUMLAR (TASFİYE – BİRLEŞME- DEVİR- BÖLÜNME VE HİSSE DEĞİŞİMİ) KVK 17, 18, 19, 20

- Görüldüğü üzere burada birleşen kurumlar herhangi bir tasfiye işlemine girmemekte ve bilançolarında yer alan tüm değerleri birleşilen kuruma aktarmaktadır.
- Devir ile birleşme arasındaki esas fark buradan kaynaklanmaktadır. Çünkü, tasfiye halinde tasfiye nedeniyle ortaya tasfiye kârı çıkabileceği halde, devir durumunda böyle bir kâr söz konusu olmamaktadır. Bu bakımdan, kurumların belirtilen şartlar içinde tür değiştirmeleri devir hükümlerine tabi kılınmıştır.
- **Bölünme ve Hisse Değişimi:**
 - Ayrıntılar bir yana bırakıldığında devir ile ilgili sonuçlar burada da ortaya çıkar.

4.3. TAM MÜKELLEFİYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.4. VERGİNİN TARHI

-
- KVK'nın 16. maddesinde de, tam mükellefiyete ilişkin olarak kurumlar vergisinin vergilendirme dönemi, tarh yeri, tarhiyatın muhatabı ve tarh zamanı konuları ele alınmıştır.
 - Bu düzenlemelere göre, kurumlar vergisinde vergilendirme dönemi hesap dönemidir.
 - Kurumlar vergisi, beyannamenin verildiği vergi dairesi tarafından tarh edilir.

4.3. TAM MÜKELLEFIYETTE VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.3.5. VERGİNİN ÖDENMESİ

- Kurumlar vergisi beyannamesi, Kanununun 14. maddesi uyarınca hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar verilir. Vergi de aynı ayın sonuna kadar ödenir.
- Muhtasar beyanname ile bildirilen vergiler, beyannamenin verildiği ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar ödenir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.1. DAR MÜKELLEFIYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- KVK'nın 21. maddesi, dar mükellefiyette tabi kurumların safi kurum kazancının hesaplanmasına ilişkin hükümleri kapsamaktadır. Bu maddeye göre, dar mükellef kurumların iş yeri veya daimi temsilcisi aracılığı ile elde edilen ticari ve zirai kazançlarının tespitinde, esas olarak tam mükellef kurumlar için geçerli olan hükümler burada da geçerlidir. Ancak, Kanun bu konuda özel bir hüküm getirmiş ise, doğal olarak ona uymak gerekir.
- Dar mükellefiyete tabi kurumların ticari ve zirai kazançlar dışında kalan kazanç ve iratları hakkında, GVK'nın bu kazanç ve iratlarına ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.1. DAR MÜKELLEFIYETTE MATRAHIN TESPİTİ

- Dar mükellefiyette kurum kazancının tespitinde, aşağıdaki giderlerin indirimi kabul edilmez:
 - Ana merkez hesabına yapılan alım-satımlar için, ana merkeze veya Türkiye dışındaki şubelere verilen faizler, komisyon ve benzerleri,
 - Ana merkezin veya Türkiye dışındaki şubelerin genel yönetim giderlerine veya zararlarına katılmak üzere ayrılan paylar.

4.4. DAR MÜKELLEFİYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.2. DAR MÜKELLEF YABANCI ULAŞTIRMA KURUMLARINDA KURUM KAZANCININ TESPİTİ

- Dar mükellefler tarafından yapılan ulaştırma faaliyetlerinin bir kısmının Türkiye’de bir kısmının da yabancı ülke sınırları içerisinde yapılması dolayısıyla, yapılan ulaştırma işleri sonucu elde edilen kazancın tespitinde bazı güçlükler ortaya çıkar.
- Bu bakımdan kazancın belirlenmesinde, dar mükellefiyete tabi gelir vergisi mükelleflerinin ticari kazancının tespiti sırasında olduğu gibi, bazı yöntemler uygulanır. Bu yöntemler, kurumlar vergisinde de uygulanabilir.

4.4. DAR MÜKELLEFİYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.2. DAR MÜKELLEF YABANCI ULAŞTIRMA KURUMLARINDA KURUM KAZANCININ TESPİTİ

- Dar mükellefler tarafından yapılan ulaştırma faaliyetlerinin bir kısmının Türkiye’de bir kısmının da yabancı ülke sınırları içerisinde yapılması dolayısıyla, yapılan ulaştırma işleri sonucu elde edilen kazancın tespitinde bazı güçlükler ortaya çıkar.
- Bu bakımdan kazancın belirlenmesinde, dar mükellefiyete tabi gelir vergisi mükelleflerinin ticari kazancının tespiti sırasında olduğu gibi, bazı yöntemler uygulanır. Bu yöntemler, kurumlar vergisinde de uygulanabilir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.3. DAR MÜKELLEFIYETTE VERGİNİN BEYANI

- Dar mükellefiyette verginin beyanı; yıllık, muhtasar ve özel beyannameler ile yapılır.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.3. DAR MÜKELLEFIYETTE VERGİNİN BEYANI

• 4.4.3.1. Yıllık Beyanname

- Her mükellef vergiye tabi kazancının tümü için bir beyanname verir. Mükelleflerin şubeleri ajansları, alım-satım büro ve mağazaları, imalathaneleri veya kendilerine bağlı diğer işyerleri için, bunların bağımsız muhasebeleri ve ayrılmış sermayeleri olsa dahi ayrı beyanname verilmez.
- Yıllık kurumlar vergisi beyanamesi, kurumun Türkiye'deki işyerinin veya daimi temsilcisinin bulunduğu yerin; Türkiye'de işyeri veya daimi temsilcisi bulunmadığı durumlarda da yabancı kuruma kazanç sağlayanların bağlı olduğu yerin vergi dairesine verilir.
- Beyanname, hesap döneminin kapandığı ayı izleyen dördüncü ayın birinci gününden yirmi beşinci günü akşamına kadar verilir. Tarhiyata muhatap olan kişinin Türkiye'yi terk etmesi halinde beyanname, terk etmeden önceki on beş gün içinde verilir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.3. DAR MÜKELLEFIYETTE VERGİNİN BEYANI

• 4.4.3.2. Muhtasar Beyanname

- Bilindiği üzere muhtasar beyanname, vergi sorumlularının yapmış oldukları vergi kesintilerini bildirdikleri bir beyanname türüdür.
- KVK'nın 30. maddesine göre, dar mükellefiyete tabi kurumlara nakden veya hesaben ödenmiş olan bazı kazanç ve iratlar üzerinden kurumlar vergisi kesintisi yapılır. Burada söz konusu olan vergi kesintisi, dar mükellefiyete tabi kurumların Türkiye'de iş yeri veya daimi temsilcisi aracılığı ile elde etmediği kazanç ve iratlara ilişkindir.
- Kesinti suretiyle ödenen vergiler için muhtasar beyanname, kesinti yapılan ayı izleyen ayın yirminci günü akşamına kadar verilir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.3. DAR MÜKELLEFIYETTE VERGİNİN BEYANI

• 4.4.3.3. Özel Beyanname

- Dar mükellefiyete tabi yabancı kurumların vergiye tabi kazancınının GVK'da yazılı telif, imtiyaz, ihtira, işletme, ticaret unvanı, marka ve benzeri gayrimaddi hakların satışı, devir ve temlik karşılığında alınan bedeller hariç olmak üzere diğer kazanç ve iratlardan ibaret olması halinde, bu kazanç ve iratlar özel beyanname ile bildirilir. Söz konusu kazanç ve iratların özel beyanname ile bildirilmesi, yabancı kurum veya Türkiye'de bunlar adına hareket eden kimseler tarafından yapılır. Bildirimin, kazancın elde edildiği tarihten itibaren on beş gün içinde yapılması zorunludur.
- Özel beyannameler, KVK'nın 27. maddesinde belirtilen vergi dairelerine verilir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.4. VERGİNİN TARH VE TAHAKKUKU

-
- Dar mükellefiyete tabi yabancı kurumların vergisi, bu kişiler hesabına Türkiye'deki müdür veya temsilcileri; müdür veya temsilcileri mevcut değilse kazanç ve iratları yabancı kurum adına sağlayanlar adına tarh edilir.

4.4. DAR MÜKELLEFIYET ESASINDA VERGİLENDİRME SÜRECİ

4.4.5. VERGİNİN ÖDENMESİ

- KVK'nın 29. maddesi, beyanname türlerine ve değişik durumlara göre ödeme günleri tespit etmiştir.
 - Yıllık beyanname ile bildirilenlerde verginin ödenmesi, beyannamenin verilmiş olduğu ayın sonuna kadar yapılır.
 - Kesintilerin muhtasar beyanname ile bildiriminde ödemenin, beyannamenin verildiği ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar yapılması gerekir.
 - Özel beyanname ile bildirimde de verginin ödeme günü, beyannamenin verildiği gündür.
 - Tarhiyatın muhatabının Türkiye'yi terk etmesi veya tasfiye ve birleşme hallerinde ise vergi ödeme günü, yine beyanname verme süresidir.

4.5. ORTAK HÜKÜMLER

- Bu kısımda; kurumlar vergisi oranı, yurt dışında ödenen vergilerin mahsubu, yurt içinde kesilen vergilerin mahsubu ele alınmıştır.

4.5. ORTAK HÜKÜMLER

4.5.1. KURUMLAR VERGİSİ VE GEÇİCİ VERGİ ORANI

- KVK'nın 32. maddesi, kurum kazancı üzerinden yüzde 20 kurumlar vergisi alınacağını belirtmiştir.
- Vergilemede asıl olan ilkelere birinin vergiyi doğuran olay ile verginin tahsili arasında geçen sürenin mümkün olduğu kadar kısa olmasını gerçekleştirmektir. Bu sürenin uzamasının mükellef lehine ve vergi alacaklısı aleyhine sonuçlar doğurur. Bu durum özellikle gelir ve kurumlar vergilerinde ortaya çıkar. Aynı zamanda verginin geç ödenmesinin vergi mükellefine geç ödeme kadar kamu parasının faizsiz kullanımına yol açar. Bu gibi sakıncaları gidermek için ülkelerin vergi sistemlerine peşin vergi esasının getirilmiştir ve Türkiye'de de gelir vergisinde böyle bir uygulamaya yer verilmiştir.

4.5. ORTAK HÜKÜMLER

4.5.1. KURUMLAR VERGİSİ VE GEÇİCİ VERGİ ORANI

- Aynı düşünceyle kurumlar vergisine de geçici vergi uygulaması getirilmiş ve 5422 sayılı KVK'nın 25. maddesinde bu konuya yer verilmiştir.
- 5520 sayılı KVK'nın 32. maddesinde de geçici vergi hüküm altına alınmıştır.
- Sözü edilen bu düzenlemede; kurumlar vergisi mükelleflerince (dar mükellefiyete tabi kurumlarda ticari ve zirai kazançlarla sınırlı olarak) cari vergilendirilme döneminin kurumlar vergisine mahsup edilmek üzere GVK'da belirtilen esaslara göre ve cari dönemin kurumlar vergisi oranında kurumlar vergisi alınacağı, ifade edilmiştir.
- Diğer yandan geçici vergi uygulamasında tam mükellef için geçerli olan esasların, aynen dar mükellef olan kurumlara da uygulanacağına değinilmiştir.

4.5. ORTAK HÜKÜMLER

4.5.1. KURUMLAR VERGİSİ VE GEÇİCİ VERGİ ORANI

- Bakanlar Kurulu, geçici vergi oranını 5 puana kadar indirmeye veya tekrar kanuni düzeyine kadar getirmeye yetkili kılınmıştır.
- GVK'nın 120. maddesinde geçici vergiye ilişkin olarak tespit edilmiş olan esaslar, kurumlar vergisinde de geçerlidir.
- Yabancı ulaştırma kurumlarında vergi oranını, karşılıklı olmak şartıyla, ülkeler itibariyle kara, deniz ve hava ulaştırma kurumları için ayrı ayrı veya topluca sıfıra kadar indirmeye veya kurumlar vergisi oranı olan yüzde 20 oranının bir katını geçmemek üzere yeni oran tespit etmeye de Bakanlar Kurulu yetkili kılınmıştır.

4.5. ORTAK HÜKÜMLER

4.5.2. YURT DIŞINDA ÖDENEN VERGİLERİN MAHSUBU

- KVK'nun 32. maddesi, yurt dışından elde kazançlar için mahallinde ödenen vergilerin, Türkiye'de bu kazançlar için ödenecek kurumlar vergisinden mahsubunu düzenlemiştir. Söz konusu maddede mahsubun yöntem ve sınırları ayrıntılı olarak belirlenmiştir.

4.5. ORTAK HÜKÜMLER

4.5.3. YURT İÇİNDE KESİLEN VERGİLERİN MAHSUBU

- Kanununun 34. maddesi yapılan kesintilerin ödenecek kurumlar vergisinden indirilebileceğini düzenlemiştir
- Kontrol edilen yabancı kurumlara yapılan ödemeler üzerinden, Kanununun 30. maddesinin yedinci fıkrası uyarınca kesilen vergiler, şirketin Türkiye'deki beyannameye dahil edilen kurum kazancından mahsup edilebilir.
- Yıl içinde ödenen geçici vergi, yıl sonunda hesap edilen yıllık kurumlar vergisinden mahsup edilir.

5.Kısım HARCAMALAR ÜZERİNDEKİ VERGİLER

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ**
- Harcama vergilerinin uygulanışı ilk çağlara kadar gider.
- Birinci Dünya Savaşından sonra harcama vergileri harbin ortaya çıkarmış olduğu mali ihtiyaçları karşılayabilmek için, Avrupa'da oldukça etkili bir biçimde uygulanmaya başlamıştır.
- Türkiye'de de gerçek anlamda harcamaların vergilendirilmesine 1926 yılında başlanılmıştır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- 1956 yılında kadar uygulanmıştır. 1956 yılında mevcut olan harcama vergileri yerini 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu ile yeni bir istihsal vergisine bırakmıştır.
- 1984 yılında Gider Vergileri Kanunu içinde yer alan sekiz adet vergi kaldırılmış ve yerine katma değer vergisi yürürlüğe konulmuştur.
- 2002 yılında da katma değer vergisi dışında kalan ve dağınık şekilde bulunan harcamalara ilişkin birçok vergi, 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu (ÖTVK) çatısı altında birleştirilmiştir.

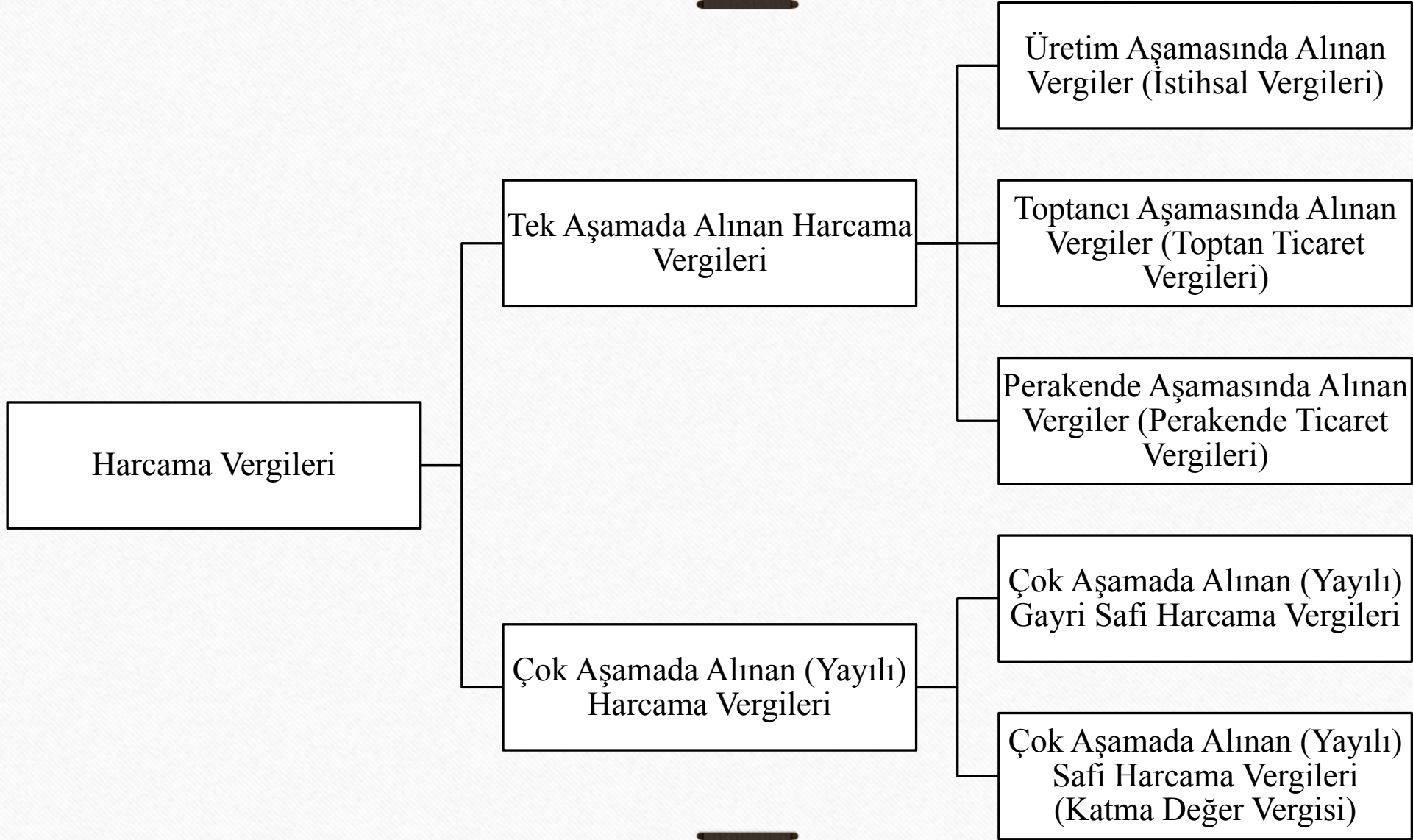
5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.2. HARCAMA VERGİLERİNİN NİTELİĞİ**
- Harcama vergileri, gelirin veya servetin harcanması sırasında alınan bir vergi türüdür.
- Harcama vergileri, esas olarak objektif vergiler sınıflandırması içinde yer alır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

• 5.1.3. HARCAMA VERGİLERİNİN UYGULAMA BİÇİMLERİ

- Harcama vergileri, mal ve hizmetlerin üretim aşamasından tüketiciye intikal etmesine kadar geçen süre içinde bir kez ya da üretim-tüketim zincirinin her aşamasında ayrı alınmamasına göre bir sınıflamaya tabi tutulur.
- Üretim-tüketim zincirinin tek bir aşamasında alınan harcama vergileri; üretim vergileri (istihsal vergileri), toptan ticaret vergileri ve perakende ticaret vergileri, şeklinde üç gruba ayrılabilir.
- Üretim tüketim zincirinin her aşamasında alınan vergiler ise, sözü edilen aşamaların her birinde uygulama alanı bulur. Bu bakımdan sözü edilen vergilere çok aşamalı harcama vergileri (yayıllı veya şelâle tipi vergiler) denilir.
- Bunlar da kendi içinde; gayrisafi yayıllı harcama vergileri ve safi yayıllı harcama vergileri (katma değer vergisi) biçiminde bir ayırıma tabi tutulabilir.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.1. TEK AŞAMADA ALINAN HARCAMA VERGİLERİ :**
- Bu tür harcama vergileri, üretimden tüketime kadar geçen devrelerin sadece birinde alınır.
- **5.1.3.1.1. Üretim Vergileri :** Üretim vergileri, sadece üretim safhasında alınır.
- Bu tür vergilerde mükellef sayısı, toptan ticaret vergileri ve özellikle perakende ticaret vergilerindeki mükellef sayısından çok daha azdır.
- Üretim üzerinden alınan vergilerin en büyük sakıncası, mükellef sayısının azlığı nedeniyle vergi oranlarının yüksek tutulmasıdır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.1.2. Toptan Ticaret Vergileri**
- Bu vergileme usulünde, üretim ve perakende ticaret devreleri vergi dışında tutularak sadece toptan ticaret safhası vergiye tabi tutulur.
- Mükellef sayısı bu vergileme şeklinde de oldukça az olduğu için, verginin idaresi ve denetimi oldukça kolaydır
- Toptan ticaret vergilerinin en büyük sakıncası, üretim vergilerinde olduğu şekilde, mükellef sayısının azlığı dolayısıyla vergi oranlarının yüksek tutulmasıdır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.1.3. Perakende Ticaret Vergileri**
- Perakende ticaret vergilerinde, üretim ve toptan ticaretin vergilendirilmesi verginin konusu dışında bırakılır.
- Bu tür vergilemenin en büyük yararı, vergi oranlarını farklılaştırarak harcama vergilerinin vergi adaleti üzerinde yarattığı olumsuz etkiyi mümkün olduğunca ortadan kaldırmaktır.
- Perakende ticaret vergilerinde mükellef sayısının fazlalığı, verginin sakıncalı bazı yanlarının ortaya çıkmasına neden olabilir. Örneğin, verginin idaresini ve vergi denetimi güçleşmektedir.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

• 5.1.3.2. ÇOK AŞAMADA ALINAN HARCAMA VERGİLERİ

- Bu vergilendirme usulünde; üretim, toptan ve perakende ticaretin her bir devresi ayrı ayrı vergi konusu yapılır. Bunun için bu vergileme şekline, yayılı ya da şelâle tipi harcama vergileri de denir.
- Çok aşamalı harcama vergilerini, gayri safi ve safi olmalarına göre iki gruba ayırmak gerekir.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.2.1. Çok Aşamalı Gayri Safi Harcama Vergileri**
- Gayri safi harcama vergileri uygulamasında üretim-tüketim devrelerinin her biri ayrı vergilendirilirken, daha önceki devrelerde alınan vergiler son olarak hesaplanan vergi matrahına dahil edilir. Yani böylece ödenen verginin de tekrar vergisi alınmış olur
- Bu vergi türünün en büyük yararı verginin mali getirisinin yüksek olmasıdır. Ancak diğer yandan verginin de vergisi alındığı için vergilemede adalet ilkesi zedelenmiş olur.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- 5.1.3.2.1. Çok Aşamalı Gayri Safi Harcama Vergileri
- Örnek

	Üretici	Toptancı	Perakendeci	Toplam
Satışlar	300,-	400,-	500,-	1.200,-
Katma Değer Vergi	30,-	40,-	50,-	120,-

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- 5.1.3.2.2. Çok Aşamalı Safi Harcama Vergileri (Katma Değer Vergisi)
- 5.1.3.2.2.1. Katma Değer Vergisinin Niteliği
- Katma değer vergisi , üretimden tüketime kadar geçen her devrede alınır.
- İki vergi türü arasındaki fark, birinde verginin de vergisi alınması, diğerinde ise bu sakıncanın mevcut olmamasıdır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- 5.1.3.2.2. Çok Aşamalı Safi Harcama Vergileri (Katma Değer Vergisi)
- 5.1.3.2.2.1. Katma Değer Vergisinin Niteliği
- Örnek

	Üretici	Toptancı	Perakendeci	Toplam
Satışlar	300,-	400,-	500,-	1.200,-
Katma Değer	300,-	100,-	100,-	500,-
K.D.V.	30,-	(40-30=10)	(50-40=10)	50,-

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.2.2. Katma Değer Vergisinin Matrah Tespit Yöntemleri**
- Bir işletmede katma değer, bir malın veya hizmetin satış değeri ile onların maliyet unsurları arasındaki farktır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- Gayri Safi Hasıla Tipi Katma Değer Vergisi
- Gayri safi hasıla tipi katma değer vergisinde verginin matrahı, satış fiyatından alışların toplamının çıkarılmasıyla bulunur.
 - $\text{Matrah} = \text{Satış} - \text{Alış}$

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- Gelir Tipi Katma Değer Vergisi
- Gelir tipi katma değer vergisinde vergi matrahının tespit edilirken, satış bedelinden alış bedellerinin toplamı ile amortismanlar çıkarılır
 - **Matrah= Satış- (Alış + Sabit Varlıkların Amortismanları)**

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- Tüketim Tipi Katma Değer Vergisi
- Vergi matrahı satış bedelinden alış bedelleri ve yatırım mallarının tüm maliyetinin indirilmesi suretiyle bulunur
 - $\text{Matrah} = \text{Satış} - (\text{Alış} + \text{Sabit Varlıkların Değeri})$

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- 5.1.3.2.2.3. Katma Değer Vergisinin Hesaplanma Yöntemleri
- Toplama Yöntemi
- Çıkarma Yöntemi
 - Ön muamele indirim yöntemi
 - Ön vergi indirim yöntemi (Türkiye’de bu yöntemlerden ön vergi indirim yöntemi uygulanmaktadır.)

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.2.2.4. Katma Değer Vergisinin Yararları ve Sakıncaları**
- Katma Değer Vergisinin Yararlı Yanları
 - Katma değer vergisinin tartışılmayacak yararı, yayılı harcama vergilerinde var olan çifte vergilemeyi önlemesidir.
 - İhracatta vergi iadesi uygulamak ve ithalatta da yerli ürünlerin yabancı ürünlere karşı korunmasını sağlayacak önlemler uygulayarak, ülke ekonomisinin uluslararası ekonomi ile uyumunu sağlayabilir.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- Katma değer vergisinde vergi indirim mekanizmasının uygulanması, vergi mükelleflerinin belge almasını avantajlı hale getirir.
- Katma değer vergisinde vergiden vergi indirim sisteminin uygulanması, mükellefler üzerindeki vergi baskısını azaltır
- En önemli yararlı yanı, kamu maliyesinin önemli vergi kaynaklarından birini meydana getirmesidir.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- Katma Değer Vergisinin Sakıncaları
- Katma değer vergisi, vergi oranlarında farklılaştırmaya giderek vergiyi diğer harcama vergilerine oranla daha adil bir vergi haline getirilmesi çalışmalarına rağmen, yine de bu verginin dolaylı vergilerin mali güce ulaşmadaki gösterdiği olumsuz tepkiyi üzerinden atamamıştır. Yani katma değer vergisi, ne de olsa dolaylı vergilerin olumsuz yanlarından bazılarını üzerinde toplayan bir harcama vergisidir.
- Katma değer vergisinin uygulanmasında bazı güçlüklerle karşılaşılmaktadır.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.3. Özel Tüketim Vergisi**
- **5.1.3.3.1. Özel Tüketim Vergisinin Varlık Nedenleri**
- Alkol, tütün, kahve ve buna benzer alışkanlık veren bazı maddeleri vergilendirmek suretiyle, onların kullanımını azaltmak ve böylece insan sağlığına destek olmak özel tüketim vergilerinin amaçlarından biridir.
- Harcama vergileri genelde adil olmayan vergi sınıflamaları içinde yer aldığından bu tür vergilerin sözü edilen sakıncasını ortadan kaldırmak düşüncesiyle, kürk, mücevherat, parfüm ve bunun gibi bazı lüks tüketim maddeleri için yapılan harcamalar, genel harcama vergileri dışında oldukça yüksek oranlarda vergilendirilmek istenebilir.

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- Çevre kirliliğine neden olan bazı ürünleri ayrıca vergilendirmek amacıyla, bu tür bir vergi uygulamasına gidilebilir.
- Otomobil, kamyon ve bunun gibi bazı taşıtların yollara zarar verme karşılığı olarak özel tüketim vergisi alınması yolu tercih edilebilir.
- Sözü edilen nedenler dışında, özel tüketim vergisi alınması yoluna gidilmesinin en önemli amacının, kamuya kaynak sağlamak olduğunu söylemek mümkündür

5.1. HARCAMA VERGİLERİNİN TEORİK ESASLARI

- **5.1.3.3.2. Özel Tüketim Vergilerinin Uygulanış Şekilleri**
- Genel harcama vergileri, istisnalar dışında tüm mal ve hizmetlere uygulandığı halde, özel tüketim vergileri, adından da anlaşıldığı gibi kanunlarla belirlenmiş bazı ürünleri vergilendirir.
- Özel tüketim vergileri tek aşamada alınır

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1. MÜKELLEFİYET**
- **5.2.1.1. Verginin Konusu :** Verginin konusu, harcamalar; yani harcamaya konu olan işlemlerdir

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.1.1. Vergiye Tabi İşlemler**
- KDVK'nın 1. maddesi, vergiye tabi işlemleri üç başlık altında toplamıştır. Bunlar, kazanç elde etmeye yönelik faaliyetler, ithalat işlemleri ve katma değer vergisine konu olan diğer hizmetlerdir
 - Ticari, Sınai, Zirai ve Serbest Meslek Faaliyetleri Çerçevesinde Yapılan İşlemler
 - Burada söz konusu olan faaliyetlerin sürekliliği, kapsamı ve niteliği, GVK hükümlerine göre tespit edilir.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- İthalat İşlemleri
- Diğer Faaliyetlerden Doğan Teslim ve Hizmetler:
 - Posta, telefon, telgraf, teleks ve bunlara benzer hizmetler ile radyo ve televizyon hizmetleri.
 - Her türlü şans ve talih oyunlarının tertiplenmesi ve oynanması
 - Müzayede mahallerinde veya gümrük depolarında yapılan satışlar

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler ile profesyonel sporcuların katıldığı sportif faaliyetler, maçlar, yarışlar ve yarışmalar tertiplenmesi ve gösterilmesi
- Boru hattı ile ham petrol, gaz ve bunların ürünlerinin taşınması
- GVK'nın 70. maddesinin belirtilen mal ve hakların kiralanması işlemleri.
- Genel ve özel bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların oluşturmuş oldukları birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşa ait veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müessese-lerin ticari, sınai, zirai mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri.
- İsteğe bağlı kurulan mükellefiyetler sonucunda vergilendirilecek teslim ve hizmetler

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.1.2. Vergiye Tabi İşlemlerin Türkiye’de Yapılması**
- Yukarıda sıralanan hizmetlerin vergi konusuna girebilmesi için, işlemlerin Türkiye’de yapılması gerekir.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.1.1.3. Teslim ve Hizmet**
- **5.2.1.1.3.1. Teslim**
- Teslim, bir mal üzerindeki tasarruf hakkının malik veya onun adına hareket edenlerce, alıcıya veya onun adına hareket edenlere devredilmesidir.
- Bir mal üzerindeki tasarruf hakkının iki veya daha çok kimse tarafından zincirleme akit yapılmak suretiyle, malın arada el değiştirmeden doğrudan doğruya amaçlanan kişiye devredilmesi halinde, aradaki safhaların her biri ayrı teslimdir.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri Şekilde dağıtımlar da mal teslimi olarak kabul edilir.
- Kap ve ambalajlar ile döküntü ve tali maddelerin geri verilmesinin gelenek olduğu hallerde teslim, bunlar dışında kalan maddeler itibariyle yapılmış sayılır.
- Trampa, doğal olarak iki teslim hükmündedir.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Kanun, 3. maddesiyle de, teslim sayılan halleri belirlemiştir. Şu haller teslim sayılarak vergilendirilir:
 - Vergiye tabi malların her ne suretle olursa olsun, vergiye tabi işlemler dışındaki amaçlarla işletmeden çekilmesi, vergiye tabi malların işletme personeline ücret, prim ikramiye, hediye, teberru gibi adlarla verilmesi.
 - Vergiye tabi malların, üretilip teslimi vergiden istisna edilmiş olan mallar için kullanılması ve sarfı.
 - Mülkiyeti muhafaza kaydıyla yapılan satışlarda zilyetliğin devri.

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.1.3.2. Hizmet**
- Bu işlemler bir şey yapmak, işletmek, meydana getirmek, imal etmek, onarmak, temizlemek, saklamak, hazırlamak, değerlendirmek, kiralamak, bir şeyi yapmamayı taahhüt etmek gibi şekillerde gerçekleşebilir

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.1.2. Verginin Mükellefi**
- Katma değer vergisinde, mal teslim eden veya hizmet yapan kişi kanuni mükellef olarak kabul edilmiştir. Bu durumda gerçek mükellef ise, mal teslim alan veya hizmet yaptıran kişidir.
- Kanun koyucu vergiyi güvenlik altına almak amacıyla, Kanuna vergi sorumluluğu adı altında ayrıca bir 9. madde getirmiştir. KDVK'nın 9. maddesi ile vergi sorumlularına bazı yükümlülükler verilmiştir.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Bu durumlar şunlardır:
- Mükellefin Türkiye içinde ikametgahının, işyerinin, kanuni merkezi ve iş merkezinin bulunmaması hallerinde ve gerekli görülen hallerde, vergiye tabi işlemlere taraf olanlar verginin ödenmesinden sorumlu tutulabilir.
- Fiili ya da kaydi envanter sırasında belgesiz mal bulundurulduğu veya belgesiz mal satın alındığının tespiti hallerinde, bu alışlar nedeniyle kayba uğratılan katma değer vergisi, belgesiz mal bulunduran veya hizmet satın alan mükelleften alınır

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.3. Vergiyi Doğuran Olay**
- KDVK'nın 10. maddesi de, hangi durumlarda ve ne zaman vergi alacağıının doğacağını belirlemiştir. Bu düzenlemeye göre vergiyi doğuran olay;
- Mal teslimi veya hizmet ifası halinde malın teslimi veya hizmetin yapılması
- Malın tesliminden veya hizmetin yapılmasından önce fatura veya benzeri belgeler verilmesi hallerinde, bu belgelerde gösterilen tutarlarla sınırlı olmak üzere söz konusu belgelerin düzenlenmesi

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Kısmı kısmı mal teslimi veya hizmet yapılması gelenek olan veya bu hususlarda anlaşılan hallerde, her kısmın teslimi veya bir kısmı hizmetin yapılması
- Komisyoncular aracılığı ile veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda malın alıcıya teslimi,
- Malın alıcıya veya onun adına hareket edenlere gönderilmesi halinde, malın nakliyesine başlanması veya nakliyecisi veya sürücüye bırakılması

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Su, elektrik, gaz, ısıtma, soğutma ve benzeri enerji dağıtım veya kullanımlarında bunların bedellerinin tahakkuk ettirilmesi
- İthalatta, Gümrük Kanunu (GK)'ya göre gümrük vergisi ödeme mükellefiyetinin başlaması, gümrük vergisine tabi olmayan işlemlerde de gümrük beyannamesinin tescili anında meydana gelir (KDVK. mad. 10).

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.1.4. Katma Değer Vergisinde İstisnalar**
- Vergi istisnasının uygulanması halinde ise, söz konusu indirim mekanizması işletilemeyeceğinden, vergi yükü mal veya hizmet satın alan kişilere yansıtılamaz. Yani vergiye katlanacak kişi, istisnaya sahip olan kişi olur.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.1.4.1. İhracat İstisnası**

- Şu teslim ve hizmetler vergiden istisna edilmiştir:

- İhracat teslimleri ve bu teslimlere ilişkin hizmetler, yurt dışındaki müşteriler için yapılan hizmetler
- Türkiye’de ikamet etmeyen yolcuların satın alarak Türkiye dışına götürdükleri malların teslimi anında katma değer vergisi tahsil edilir. Ancak, gümrükten çıkış anında gerekli belgelerin ibrazı halinde ödenen vergi iade olunur.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.4.2. Araçlar, Petrol Aramaları ve Teşvik Belgeli Yatırımlarda İstisna**
- **5.2.1.4.3. Taşımacılık İstisnası:** Transit ve Türkiye ile yabancı ülkeler arasında yapılan taşımacılık işleri ve Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek taşıma işleri vergiden müstesnadır.
- **5.2.1.4.4. Diplomatik İstisnalar :** Karşılıklı olmak koşuluyla, yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerine, konsolosluklarına ve bunların diplomatik haklarına sahip mensuplarına yapılan teslim ve hizmetler vergiden istisna tutulmuştur

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.4.5. İthalat İstisnası**
- Maddeye göre Şu teslim ve hizmetler vergiden istisna tutulmuştur:
 - KDVK' ya göre vergiden istisna edilen mal ve hizmetlerin ithali
 - GK' dan muaf ve istisna tutulan eşyanın ithali
 - GK' daki transit ve gümrük antrepo işlemleri ile geÇici depolama ve serbest bölge hükümlerinin uygulandığı mallar

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.4.6. Sosyal ve Askeri Amaçlı İstisnalar**
- **5.2.1.4.6.1. Kültür ve Eğitim Amacı Taşıyan İstisnalar**
- Genel ve özel bütçeli daireler, il özel idareleri, belediyeler, köyler ve bunların oluşturdukları birlikler, üniversiteler, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, siyasi partiler, sendikalar, kanunla kurulan veya tüzel kişiliği haiz emekli ve yardım sandıkları, kamu menfaatine yararlı dernekler, tarımsal amaçlı kooperatifler ve Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıfların;
 - İlim, fen ve güzel sanatları yaymak, ıslah ve teşvik etmek amacıyla yaptıkları teslim ve hizmetleri,

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- Tiyatro, konser salonu, kütüphane, sergi, okuma ve konferans salonları ile spor tesisleri işletmek veya yönetmek suretiyle yaptıkları kültür ve eğitim faaliyetlerine ilişkin teslim ve hizmetleri,
 - vergiden istisna tutulmuştur

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- 5.2.1.4.6.2. Sosyal Amaç Taşıyan İstisnalar
- 5.2.1.4.6.3. Askeri Amaç Taşıyan İstisnalar

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.4.7. Diğer İstisnalar :**
- GVK'ya göre vergiden muaf esnaf ile basit usulde vergilendirilen mükellefler tarafından yapılan teslim ve hizmetler
- Gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler ile vergiden muaf serbest meslek erbabının yapmış olduğu teslim ve hizmetler

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Vergilendirilmeyecek diğer kazanç ve iratlar başlığını taşıyan GVK'nın 81. maddesinde belirtilen işlemler ile KVK'ya göre gerçekleştirilen devir ve bölünme işlemleri,
- İktisadi işletmelere dahil olmayan gayrimenkullerin kiralanması işlemleri,
- Banka ve sigorta muameleleri kapsamına giren işlemler ve Darphane, Damga Matbaası tarafından yapılan teslim ve hizmetler ile Milli Piyango düzenlenmesi işlemleri

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Külçe altın, gümüş ve benzeri değerli mallar ile döviz, değerli kağıtlar gibi maddenin (g) bendinde sözü edilen mal ve kağıtların teslimleri
- Zirai amaçlı su teslimleri
- Boru hattı ile gerçekleştirilen ham petrol, gaz ve bunlar gibi ürünlerin taşıma hizmetleri
- Organize sanayi bölgeleri ile küçük sanayi sitelerinin kurulmalarının sağlanması için kurulan iktisadi işletmelerin arsa ve işyeri teslimleri ve konut yapı kooperatiflerinin üyelerine konut teslimleri
- Serbest bölgelerde verilen hizmetler, gümrük antrepo, ardiye ve depolama hizmetleri ve maddede sayılan diğer teslim ve hizmetlerdir.

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.1.5. İstisnadan Vazgeçme**
- Mükellefler yazılı olarak başvurmak suretiye istisnadan vazgeçme olanağına sahiptir.
- Diğer kanunlardaki katma değer vergisine ilişkin muafiyet ve istisna hükümleri bu vergi bakımından geçersizdir

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.2. MATRAH**
- **5.2.2.1. Teslim ve Hizmet İşlemlerinde Matrah :** Teslim ve hizmet işlemlerinde matrah, bu işlemlerin karşılığını meydana getiren bedeldir
- Belli bir tarifeye göre fiyatı belirlenen işler ile bedelin biletle tahsil edildiği durumlarda, tarife ve bilet bedeli, katma değer vergisi eklenerek tespit olunur.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.2.2. İthalatta Matrah**
- İthalatta katma değer vergisinin matrahı Şu unsurların toplamından oluŐur:
 - İthal edilen malın gümrük vergisi tarhına esas olan değer, gümrük vergisinin değer esasına göre alınmaması veya malın gümrük vergisinden muaf olması halinde, malın sigorta ve navlun bedelleri dahil (CIF) değer, bunun belli olmadığı hallerde malın gümrükçe tespit edilen değer.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- İthalat sırasında ödenen her türlü vergi, resim, harç ve paylar.
- Gümrük beyannamesinin tescil tarihine kadar yapılan diğer giderler ve ödemelerden vergilendirilmeyenler ile mal bedeli üzerinden hesaplanan fiyat farkı, kur farkı gibi giderler.

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- 5.2.2.3. Uluslararası Yük ve Yolcu Taşımlarında Matrah

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.2.4. Özel Durumlarda Matrah :**
- Spor-Toto oyununda ve Milli Piyango dahil her türlü piyangoda oyuna ve piyangoya katılma bedeli
- At yarışları ve diğer müşterek bahis ve bunun dışındaki talih oyunlarında yarış ve oyunlara katılma karşılığında alınan bedel ile bunların yapıldığı yerlere giriş karşılığında alınan bedel

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- Profesyonel sanatçıların yer aldığı gösteriler ve konserler karşılığında alınan bedel ile bu yerlerde yapılan teslim ve hizmetlerin bedeli
- Gümrük depolarında ve müzayede salonlarında yapılan satışlarda kesin satış bedeli
- Altından üretilmiş ürün ve içinde altın bulunan ziynet eşyaları ile sikke altınların teslim ve ithalinde, külçe altın bedeli düştükten sonra kalan kısım, katma değer vergisine esas olan matrahtır.

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.2.5. Matraha Dahil Olan ve Olmayan Unsurlar**

- Matraha Dahil Olan Unsurlar

- - Teslim alanın gösterdiği yere kadar satıcı tarafından yapılan taşıma, yükleme ve boşaltma giderleri,
- - Ambalaj giderleri, sigorta komisyon ve benzeri gider karşılıkları ile vergi, resim, harç, pay ve fon karşılıkları gibi unsurlar,
- - Vade farkı, fiyat farkı, faiz, prim gibi çeşitli gelirler ile servis ve benzer adlar altında sağlanan her türlü menfaat, hizmet ve değerler,
- olarak düzenlenmiştir.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- Matraha Dahil Olmayan Unsurlar
 - Kanun'un 25. maddesinde de, nelerin matraha dahil edilmeyeceği tespit edilmiştir. Kanun'un bu belirlemesine göre, teslim ve hizmet işlemlerinde fatura ve benzeri belgelerde gösterilen ve ticari gelenekler uygun iskontolar ile hesaplanan katma değer vergisi, matraha dahil edilmez.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.2.6. Emsal Bedel ve Emsal Ücret**
- KDVK'nın 27. maddesi, matrahın iki halde emsal bedel veya emsal ücrete göre tespit edileceğini belirlemiştir. Bu haller şunlardır:
 - Bedeli bulunmayan veya bilinmeyen işlemler ile bedelin mal, menfaat ve hizmet gibi paradan başka değerler olması halinde, matrahın, işlemin niteliğine göre emsal bedeli ile belirlenmesi yoluna gidilir.
 - Mevcut olan bedelin emsal bedeline göre açık bir şekilde düşük olduğu ve bu düşüklüğün mükellef tarafından haklı bir nedene dayandırılmaması halinde de, matrah, yine emsal bedel ve emsal ücrete göre tespit edilir.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

• 5.2.3. ORAN

- KDVK'nın 28. maddesinde verginin oranını, yüzde 10 olarak tespit edilmiştir.
- Günümüzde uygulanan oranlar , Bakanlar Kurulunun 4480 sayılı ve 2002 tarihli kararı ile tespit edilmiştir. Özetle bu karara göre;
 - I sayılı listede yer alan buğday, arpa, gazete ve dergiler gibi gerekli ihtiyaç maddelerinde yüzde1
 - II sayılı listede bulunan şeker, çay, kümes hayvanları gibi temel gıda maddeleri ile kitap ve benzeri yayınlar ve diğer mal ve hizmetlerde yüzde 8
 - Söz konusu bu iki liste dışındaki mal ve hizmetlerde de yüzde 18,
 - oranları uygulanmaktadır.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- 5.2.4. İNDİRİM
- 5.2.4.1. Vergi İndirimi

Mükellefler, yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden, bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça, faaliyetlerine ilişkin olarak sayılan vergileri indirebilirler.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Maddede sözü edilen indirilebilecek vergiler şunlardır :
 - Kendilerine teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri belgelerde gösterilen katma değer vergisi
 - İthal olunan mal ve hizmetler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi.
 - Basit usule tabi mükelleflerden gerçek usulde vergilendirmeye geçenlerin, çıkarılan envantere göre hesap dönemi başındaki mallara ait fatura ve benzeri belgelerde gösterilen katma değer vergisi.
- Bir vergilendirme dönemi içinde indirilebilecek katma değer vergisi toplamı, mükellefin vergiye tabi işlemleri dolayısıyla hesaplanan katma değer vergisi toplamından fazla olduğu takdirde, aradaki fark sonraki dönemlere devrolunur ve iade edilmez.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.4.2. İstisna Edilmiş İşlemlerde İndirim**
- KDVK'nın 32. maddesine göre ; Kanun'un ihracat istisnası, teşvik belgeli yatırımlarda istisna, taşımacılık istisnası ve diplomatik istisnaya ilişkin maddeleri uyarınca vergiden istisna edilmiş bulunan işlemlerle ilgili katma değer vergisi, mükellefin vergiye tabi işlemlerinden hesaplanacak katma değer vergisinden indirilebilmektedir. Vergiye tabi işlemlerin mevcut olmaması veya hesaplanan verginin indirilecek vergiden az olması hallerinde ise, indirilemeyen vergi, tespit edilecek esaslar dahilinde mükellefe iade olunur.

5.2. TÜR K KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.4.3. Kısmi Vergi İndirimi**
- KDVK'ya göre indirim hakkı tanınan işlemler ile tanınmayan işlemlerin bir arada yapılması halinde, fatura ve benzeri belgelerde gösterilen katma değer vergisinin, ancak indirim hakkı tanınan işlemlere isabet eden kısmı indirim konusu yapılabilir.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.4.4. İndirilemeyecek Katma Değer Vergisi**
- Vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş malların teslim ve hizmet ifası ile ilgili alış belgelerinde gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisi
- Faaliyetleri kısmen veya tamamen binek otomobillerin kiralanması veya çeşitli Şekillerde işletilmesi olanların, bu amaçla kullandıkları hariç olmak üzere, işletmelere ait binek otomobillerin alış belgelerinde gösterilen katma değer vergisi.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- Deprem, sel felaketi ve mücbir sebep kabul edilen yangınlarda kaybolunanlar hariç olmak üzere, kaybolan mallara ait katma değer vergisi
- GVK ve KVK'ya göre kazancının tespitinde indirimi kabul edilmeyen giderler dolayısıyla ödenen katma değer vergisi

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.5. VERĐİNİN TARHI VE ÖDENMESİ**
- **5.2.5.1.1.1. Vergilendirme Dönemi :** Katma değer vergisinde vergilendirme dönemi, faaliyet gösterilen takvim yılının üçer aylık dönemleridir
- Maliye Bakanlığı vergilendirme dönemini bir ay olarak tespit etmiştir.
- Vergi kesinti yapanlar için de vergilendirme dönemi bir aydır.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERĐİSİ

- **5.2.5.1.1.2. Beyan :** Katma değer vergisi, Kanunda aksine hüküm bulunmadıkça mükellefin yazılı beyanı üzerine tarh olunur. Vergi sorumlusu olarak kabul edilenler de beyanname vermekle yükümlüdür.
- Mükellefler ve vergi kesintisi yapmakla sorumlu tutulanlar, beyannamelerini vergilendirme dönemini izleyen ayın yirmi dördüncü günü akşamına kadar ilgili vergi dairelerine vermekle yükümlüdür.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.5.1.2. Tarh İşlemleri**
- Katma değer vergisi, ilke olarak mükellefin işyerinin bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunur.
- İthalde alınan katma değer vergisi, ilgili gümrük idarelerince tarh olunur.

5.2. TÜRİK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.5.1.3. Tarhiyatın Muhatabı**
- Katma değer vergisi, bu vergiyle mükellef gerçek veya tüzel kişi adına tarh olunur.

5.2. TÜRK KATMA DEĞER VERGİSİ

- **5.2.5.2. Verginin Ödenmesi**
- Beyanname vermek zorunluluğunda olan mükellefler ile vergi kesmekle sorumlu tutulanlar, bir vergilendirme dönemine ait katma değer vergilerini beyanname verecekleri ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar ;
- İthalde alınan katma değer vergisinin aynı süre içerisinde yapılması gerekir.

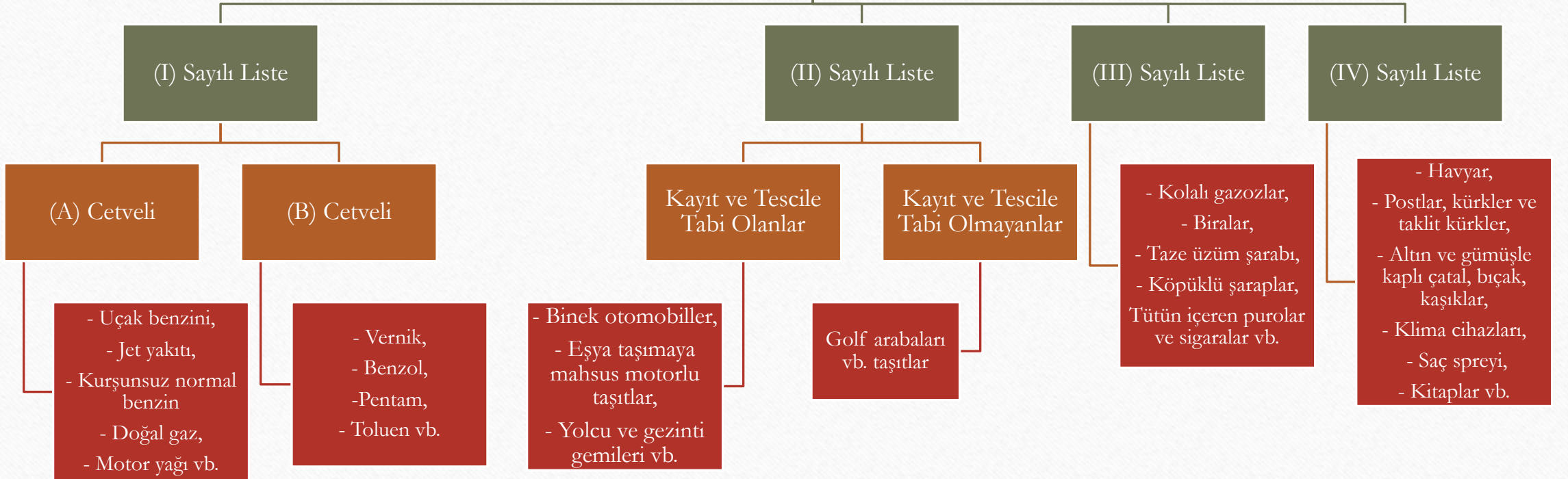
5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- ÖTVK'nın yürürlüğe girmesiyle, harcama vergileri alanında, katma değer vergisinin yanında, ithalat, imalat veya ilk iktisaplarda tek bir vergi alınmış olmaktadır.

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- **5.3.1. MÜKELLEFİYET**
- **5.3.1.1. Verginin Konusu :** Verginin kapsamına giren mallar, Kanuna ekli dört ayrı listede toplanmıştır.
- I sayılı liste, (A) ve (B) cetvelinden meydana gelmektedir. I sayılı listenin (A) cetvelinde, benzin, motorin, doğal gaz ve yağlar gibi maddeler yer almaktadır. Listenin (B) sayılı cetvelinde ise, vernikler ve benzol gibi maddeler bulunmaktadır

Özel Tüketim Vergisinin Kapsamına Giren Mallar

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- II sayılı liste, kayıt ve tescile tabi olan ve kayıt ve tescile tabi olmayan malları kapsamına almıştır.
- III sayılı listede, şaraplar, alkol ve tütün gibi maddeler bulunmaktadır.
- IV sayılı listede de, cam seramiği, saç spreyi, kürk, kitap, manikür ve pedikür takım ve aletleri, su ısıtıcıları ile çamaşır makinesi gibi ürünler yer almaktadır.
- Özel tüketim vergisi, katma değer vergisinin aksine kapsamına giren mallara bir kez uygulanır. Bu bakımdan söz konusu malların vergi uygulandıktan sonra el değiştirmeleri veya iktisapları verginin konusuna girmez

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- **5.3.1.2. Mükellef ve Vergi Sorumlusu**
- (I), (III) ve (IV) sayılı listede yer alan mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanları imal ve inşa edenler, ithal edenler veya müzayede yolu ile satanlar, özel tüketim vergisinin mükellefi olarak kabul edilmiştir.

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- (II) sayılı listede yer alan mallardan kayıt ve tescile tabi olan malların mükellefleri ise;
- Motorlu araç ticareti yapanlardan kullanılmak üzere araç alımında motorlu araç ticareti yapanlar,
- Kullanılmak üzere ithalinde, ithalatı yapanlar,
- Kullanılmak üzere müzayede yoluyla alımda müzayede yolu ile satışı gerçekleştirenler,
özel tüketim vergisinin mükellefidir

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- **5.3.1.3. Vergiyi Doğuran Olay**
- Mal teslimi ve ilk iktisap hallerinde, malın teslimi veya ilk iktisabın gerçekleşmesiyle
- Teslimden önce fatura veya benzeri belge düzenlenmesi halinde, belgenin düzenlendiği tarihte
- Kısmı kısım mal teslimlerinde, taraflarca anlaşılması koşuluyla, her bir teslimin meydana gelmesiyle

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- Komisyoncu aracılığı ile veya konsinyasyon suretiyle yapılan satışlarda, malın alıcıya teslimiyle
- İthal edilen mallarda, 4458 sayılı GK 'nın ilgili hükümlerinde gümrükte ödeme mükellefiyetinin başlaması anında ve ithalat vergisine tabi olmayan işlemlerde de gümrük beyannamesinin tescili anında, meydana gelir.

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- 5.3.1.4. İstisnalar
- 5.3.1.4.1. İhracat İstisnası :
 - İhracatçı adına düzenlenen faturada ayrıca gösterilmiş ve beyan edilmiş olması şartıyla, ihraç edilen malın özel tüketim vergisi ihracatçıya iade edilir
- 5.3.1.4.2. Diplomatik İstisna
- 5.3.1.4.2. Diğer İstisnalar
- 5.3.1.5. Verginin Tecili, Vergi İndirim ve İstisnalarının Sınırı

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- **5.3.2. VERGİNİN MATRAHI, ORANI VEYA TUTARI**
- **5.3.2.1. Verginin Matrahı**
- Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan mallar için belirtilen vergi tutarları, kilogram, litre, metreküp, kilokalori veya bunların alt ve üst birimleri ile gerektiğinde büyüklükleri de göz önüne alınarak kap, ambalaj veya adet olarak belirlenmiştir

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- (III) sayılı listedeki mallar için asgari vergi tutarları; adı geçen fıkradaki esaslar içinde malların litresi, içerdığı alkolün her bir litresi ile perakende satışa sunulan sigaraların ambalajı içinde yer alan her bir sigara veya tütün ürünlerinde ambalaj içindeki mamulün her bir gramı, olarak belirlenmiştir.
- (II), (III) (tütün ürünleri hariç) ve (IV) sayılı listedeki malların ithali, ilk iktisabı ve teslimlerinde, özel tüketim vergisi hariç olmak üzere, katma değer vergisinin matrahıdır.
- (III) sayılı listedeki mallardan tütün mamullerinde, bunların nihai tüketicilere perakende satış fiyatıdır

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- **5.3.2.2. Verginin Oranı veya Tutarı**
- Özel tüketim vergisinde de tarifeler, daha çok kilogram, metre, metre küp ve litre gibi değerler esas alınarak düzenlenmiştir

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

• 5.3.3. VERGİNİN BEYANI, TARHI VE ÖDENMESİ

- (I) sayılı listede yer alan mallarda 15'er günlük sürelerle her ay iki vergilendirme dönemi olarak kabul edilmiştir. Vergi, bu dönemleri izleyen 10. günü akşamına kadar beyan edilir.
- (III) ve (IV) sayılı listedeki mallar ile (II) sayılı listedeki mallardan kayıt ve tescile tabi olmayanların tesliminde vergilendirme dönemi, faaliyete bulunulan takvim yılının birer aylık dönemleridir. Bu hallerde özel tüketim vergisi beyannamesi, vergilendirme dönemini izleyen ayın 15. günü akşamına kadar verilir

5.3. ÖZEL TÜKETİM VERGİSİ

- (II) sayılı listedeki kayıt ve tescile tabi olan mallara ait beyannameler ise, bu işlemleri yapıldığı yer vergi dairesine ilk iktisap ile ilgili işlemlerin tamamlanmasından önce verilmesi ve verginin aynı gün içinde ödenmesi gerekir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.1 GÜMRÜK VERGİ**
- Gümrük vergisinin kanuni dayanağını, 4458 sayılı Gümrük Kanunu (GK) meydana getirmektedir.
- **5.4.1.1. Mükellefiyet**
- **5.4.1.1.1. Verginin Konusu :** Gümrük vergisinin konusunu, ithalat dolayısıyla ülke sınırlarına (gümrük bölgesine) giren eşyalar meydana getirir

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.1.1.2. Verginin Mükellefi :** Ülkeye sokulan eşyanın sahibidir.
- **5.4.1.1.3. Vergiyi Doğuran Olay:** Gümrük vergisinde vergiyi doğuran olay, ithal işleminin gerçekleşmesiyle meydana gelir.
- **5.4.1.2. Vergilendirme Süreci :**
- Gümrük vergisinin matrahı : Değer esasına tabi olan eşyalarda matrah, eşyanın gümrük değeridir. Yani eşyanın (CIF) bedelidir. Matrahın miktar esasına göre belirlenmesi halinde ise, adet, metre, kg. gibi ölçüler esas alınarak matrah hesaplanır

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.1.3. Verginin Tarh Tahakkuk ve Ödenmesi**
- Vergi, mükellefin ya da temsilcisinin beyanı üzerine tarh ve tahakkuk ettirilir. Bu şekilde tahakkuk eden gümrük vergisi, gümrük veznesine peşin olarak ödenir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.2. BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ**
- Bu verginin yasal dayanağını, esas olarak 1956 tarih ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu (Gid.VK) meydana getirmektedir.
- **5.4.2.1. Mükellefiyet**
- **5.4.2.1.1. Verginin Konusu :** Banka ve Sigorta Vergilerinin konusunu, banka ve sigorta şirketlerinin para karşılığında yapmış olduğu hizmetler meydana getirir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.2.1.2. Verginin Mükellefi**
- Verginin mükellefi, özel finans kurumları da dahil olmak üzere bankalar, sigortalar ve bankerlerdir.
- **5.4.2.1.3 Vergiyi Doğuran Olay**
- Banka ve Sigorta Vergisinde vergiyi doğuran olay, mükelleflerin gerçekleştirmiş oldukları vergi konusuna giren işlemler nedeniyle, para alması ile doğar.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.2.2. Vergilendirme Süreci**
- Verginin matrahı, banka, banker ve sigorta şirketlerinin gerçekleştirmiş oldukları verginin konusuna giren işlemler sonrasında aldıkları paralardır.
- Verginin oranı, kambiyo işlemlerinde binde 1 ve diğer işlemlerde ise yüzde 15'dir.
- BK, bankalar arası mevduat işlemlerinde yüzde 1, kambiyo işlemlerinde binde 1 ve diğer işlemlerde yüzde 5 oranlarını kararlaştırmıştır.
- Her aya ait olan vergi, o ayı izleyen ayın 15. gününe kadar ilgili vergi dairesine bildirilir ve vergi de aynı süre içinde ödenir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.3. DAMGA VERGİSİ**
- Damga vergisinin kanuni dayanağını 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu (DVK) meydana getirmektedir.
- **5.4.3.1. Mükellefiyet**

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

• 5.4.3.1.1. Verginin Konusu

- Damga vergisinin konusuna, Kanuna ekli (1) sayılı tabloda yer alan kağıtlar girer. Söz konusu tabloda yer alan kağıtlar, dört grup altında toplanmıştır.
- Birinci grupta yer alan kağıtlar, akitlerle ilgilidir.
- İkinci grupta yer alan kağıtları kararlar ve mazbatalar meydana getirir.
- Üçüncü grupta da, ticari işlemlerde kullanılan kağıtlar yer almaktadır.
- Dördüncü grupta ise, makbuzlar ve diğer kağıtlar bulunmaktadır.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.3.1.2. Verginin Mükellefi**
- Damga vergisinin mükellefi, verginin konusuna giren kağıtları imza eden kişidir.
- **5.4.3.1.3. Vergiyi Doğuran Olay**
- Damga vergisinde vergiyi doğuran olay, vergiye tabi kağıtların Türkiye’de düzenlenerek imzalanmasıyla doğar.
- Damga vergisinde da değişik amaçlarla bazı istisnalar bulunmaktadır.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.3.2. Vergilendirme Süreci**
- Damga vergisinde matrah değer ya da miktar esasına göre belirlenen ölçülere göre belirlenir
- Verginin Ödenmesi: Damga vergisi; makbuz verilmesi, istihkaktan kesinti yapılması veya basılı damga konulması şeklinde ödenir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- Makbuz kesilmesi yolu ile alınan paralar ertesi ayın 23. günü akşamına kadar muhtasar beyanname ile bildirilir ve vergisi ayın 26. günü akşamına kadar ödenir.
- İstihkaktan kesinti tapılması yolu ile ödemelerde, istihkaktan kesinti yapanlar, aynen yukarıda ifade edildiği gibi kesintileri ertesi ayın 23. gününe kadar bildirir ve vergilerini de ayın 26. günü akşamına kadar yatırır.
- Basılı kağıtlar yolu ile ödemelerde ise, bazı kağıtlara (elektrik, havagazı faturaları gibi) basılı damga konulması suretiyle ödenir. Bu kağıtların vergisi yüzde 5 noksanı ile peşin olarak alınır.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.4. DEĞERLİ KAĞITLAR**
- Değerli kağıtlar vergisi, 1963 tarih ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanununa (DKK) dayanılarak alınır
- Kanuna bağlı tabloda yazılı kağıtlar değerli kağıt sayılır. Kağıtların basımı, dağıtımı ve bedellerinin tespiti konusundaki yetki Maliye Bakanlığına aittir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- 5.4.5. ÖZEL İLETİŞİM VERGİSİ
- 5.4.5.1. Mükellefiyet
- 5.4.5.1.1. Verginin Konusu: Özel iletişim vergisinin konusunu, iletişim hizmetlerinin sunulması meydana getirir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.5.1.2. Verginin Mükellefi**
- Özel iletişim vergisinin mükellefi, Telekomünikasyon Kurumu ile görev ve imtiyaz sözleşmesi imzalayan ya da bu kurumdan ruhsat alan veya izin alarak telekomünikasyon altyapısını kurup işleten ya da sunan işletmelerdir.
- **5.4.5.1.3. Vergiyi Doğuran Olay**
- Sunulan hizmetlerin kullanılmasıyla, vergiyi doğuran olay meydana gelir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.5.2. Vergilendirme Süreci**
- Özel iletişim vergisinin matrahı, sunulan hizmetlerin parasal değeridir . Bu hizmetlerden aynı zamanda KDV de alınır.
- Özel iletişim vergisinin oranı; mobil (cep) telefon hizmetlerinde yüzde 25, diğer iletişim hizmetleriyle radyo ve televizyon hizmetlerinde yüzde 15'dir
- Verginin beyanı: Özel iletişim vergisi vergisinde vergilendirme dönemi aylıktır. Vergi aylar itibariye gerçekleştirilen hizmetlerin mükelleflerce beyanı üzerine alınır. Bir aya ait özel iletişim vergisi, o ayı izleyen ayın 15. günü akşamına kadar beyan edilir ve aynı süre içinde ödenir

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

• 5.4.6. ŞANS OYUNLARI VERGİSİ

- Bu vergi, 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkındaki Kanuna dayanarak alınır.
- Futbol ve diğer spor müsabakaları, at yarışları ve Milli Piyango İdaresi tarafından tertip edilen şans oyunları bu vergiye tabidir
- . Verginin mükellefi, kendinse şans oyunları tertip etme yetkisi verilmiş olan kurumlardır.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- Verginin matrahı, şans oyunlarından elde edilen hasılat tutarıdır.
- Verginin oranı, spor karşılaşmalarına dayılı müşterek bahislerde yüzde 5, at yarışlarında yüzde 7 ve diğer şans oyunlarında da yüzde 10'dur.
- Bir ay içinde tahsil edilen vergiler, ertesi ayın 20. günü akşamına kadar beyan edilerek ödenir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.7. HARÇLAR**

- Kanuni dayanağını 1964 tarih ve 492 sayılı Harçlar Kanunu (HK) na dayandırmıştır

- **5.4.7.1.1. Konusu**

- Harçların konusunu, kanuna göre harca tabi olan işlemler meydana getirir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.7.1.2. Mükellefi**
- Kamu hizmetleri adına gerçekleştirilmiş olan kişiler harçların mükellefidir.
- **5.4.7.1.3. Vergiyi Doğuran Olay**
- Sözü edilen hizmetlerin yapılmasının talep edilmesi ile vergiyi doğuran olay meydana gelir.

5.4. HARCAMALAR ÜZERİNDEN ALINAN DİĞER VERGİ VE HARÇLAR

- **5.4.7.2. Harcın Miktarı ve Ödenmesi**
- Harç miktarları, bazen nisbi bazen de maktu olarak belirlenen oran veya miktarlar üzerinden alınır.
- Harçlar, para karşılığı makbuz verilmesi yoluyla ödenebildiği gibi, bazı durumlarda da basılı damga konulması şeklinde ödenebilir.

6.Kısım SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLER

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.1. SERVET VERGİLERİNİN TARİHİ GELİŞİMİ**
- **6.1.1.1. Yabancı Ülkelerde**
- Tarihin en eski vergilerinden biri, servet vergisinin bir parçasını oluşturan arazi vergisidir. Milattan çok önce, gerek Mısır gerek Yunan ve Roma uygarlıkları arazi vergisini uygulamıştır.
- Orta Çağda ekonomik ve sosyal yapı feodaliteye dayanıyordu. Toprak sahipleri bugünkü anlamda bir kiracı durumunda olup, toprağın kuru mülkiyeti bütünüyle senyörlere ait bulunuyordu.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.1.2. Türkiye’de**
- Tazminat öncesi vergilendirilmesi, gayrimenkullerin vergilendirilmesi, dini kuralların etkisi altında kalmıştır. Şer’i vergiler “zekat”, “öşür”, “haraç” ve “cizye” den meydana gelmiştir.
- Geniş anlamada bir tür servet vergisi sayılabilecek zekat ile bir çeşit gayri safi irat vergisi niteliğinde olan öşür ve haraç, gayrimenkullerle ilgili vergilerden başka bir şey değildi.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

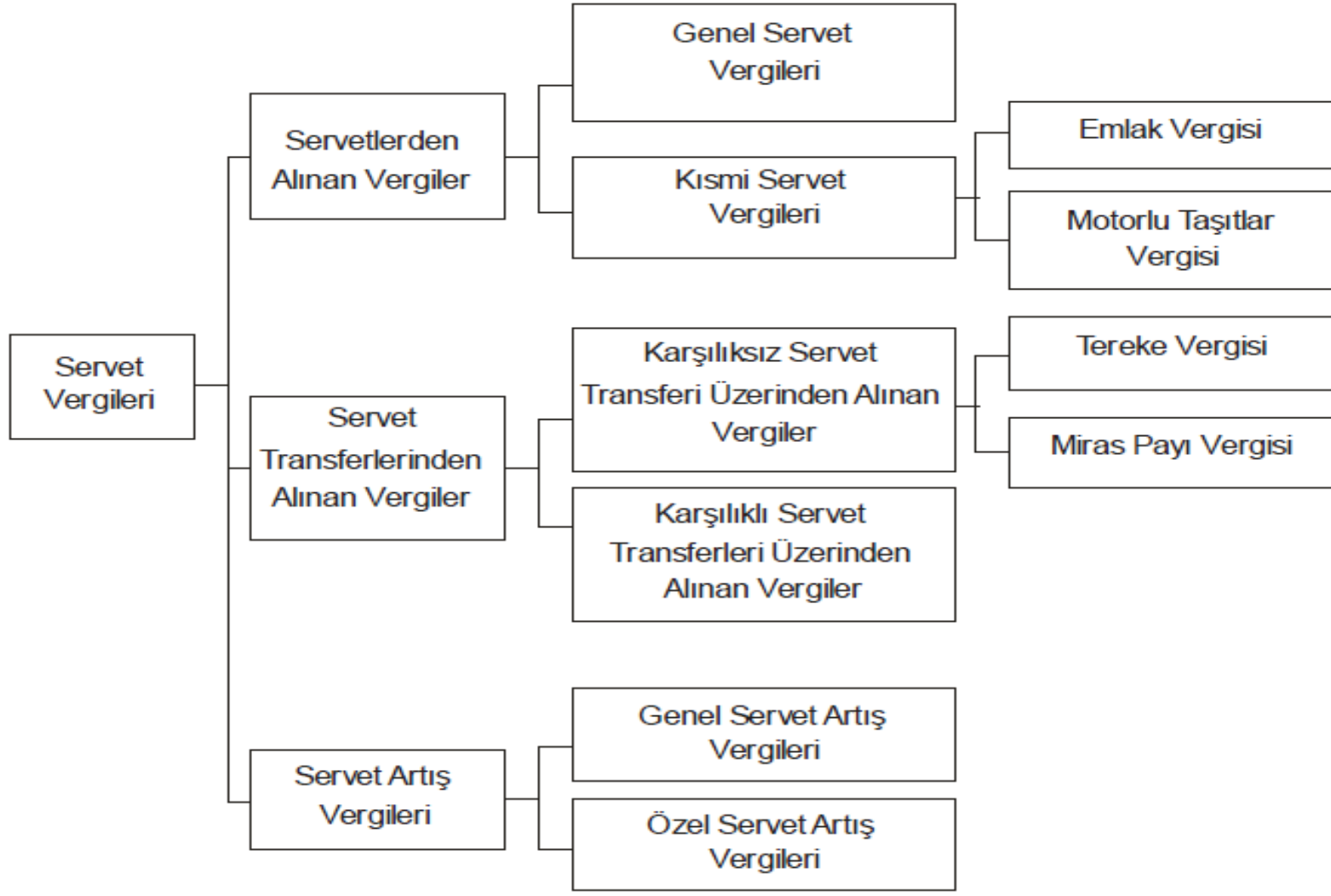
- Tanzimat sonrasında , çağdaş bazı vergilerle gayrimenkullerin vergilendirilmesine çalışılmıştır. Bu vergilerden biri “emlak vergisi” ve diğeri de “musakkafat vergisi” dir.
- 1970 yılında bina ve arazilerin vergilendirilmesi için 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanunu (EVK) yürürlüğe konulmuştur.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- 6.1.2. SERVET VERGİLERİNİN VARLIK NEDENLERİ
- 6.1.2.1. Ödeme Gücü Görüşü
- 6.1.2.2. Fayda Teorisi
- 6.1.2.3. Ayırma İlkesi Görüşü
- 6.1.2.4. Servet Vergilerinin Denetim İşlevi

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3. SERVET VERGİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI**
- Servetlerden alınan vergiler,
- Servet transferlerinden alınan vergiler,
- Servet artışlarından alınan vergiler.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.1. Servetlerden Alınan Vergiler**
- **6.1.3.1.1. Genel Servet Vergileri:**
- Genel servet vergileri, mükelleflerin sahip oldukları tüm menkul ve gayrimenkul değerleri vergi konusu içine alan sübjektif karakterli bir vergidir.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.1.2. Kısmi Servet Vergileri**
- Kısmi servet vergileri, genel servet vergilerinin aksine servetlerin belirli türü üzerinden alınan vergidir. Bu tür vergilerin en belirgin örneği, bina ve arazi vergilerini içinde toplayan emlak vergisidir.
- Son zamanlarda , motorlu taşıtlar vergisi de, kısmî servet vergileri içinde oldukça büyük pay sahibi olmaya başlamıştır.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.1.2.1. Emlak Vergisi**
- Emlak vergisi, bina ve arazi vergilerini kapsayan bir üst kavramdır.
- **6.1.3.1.2.2. Motoru Taşıtlar Vergisi**
- **6.1.3.2. Servet Transferlerinden Alınan Vergiler**

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.2.1. Karşılıksız Servet Transferleri Üzerinden Alınan Vergiler**
- Tereke Vergisi : Bu vergiyle, ölen kişinin malvarlığı mirasçılara paylaştırılmadan terekenin tümü vergi konusu yapılır.
- Miras Payı Vergisi : Ölüm sonucu malvarlığının vergilendirilmesinde diğer vergileme şekli de, miras paylarının vergilendirilmesidir.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.2.2. Karşılıklı Servet Transferleri Üzerinden Alınan Vergiler**
- Gayrimenkuller ile gayrimenkul niteliğindeki hakların bedel karşılığı el değiştirmesi, verginin konusunu meydana getirir. Bu verginin mükellefi, sözü edilen gayrimenkuller ile hakları iktisap eden kişidir.
- Daha önceleri ülkemizde harçlar içinde yer alan bu mükellefiyetler, 1963 yılında getirilen 198 sayılı Emlak Alım Vergisi Kanunu ile bağımsız bir haline getirilmiştir. Bu vergi, tekrar Harçlar Kanunu içine alınmıştır.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.3. Servet Artışı Vergileri** : Artışı vergileri, servetlerde meydana gelen artışları vergilendiren bir vergi türüdür.
- Bu vergiler de, kendi içinde bazı türlere ayrılır. Servet artışı vergileri, önce, genel ve özel servet artışı vergileri olarak ikiye ayrılır.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.3.1. Genel Servet Artışı Vergileri**
- Genel servet artışı vergileri, kişilerin artan tüm servetlerini vergilendirir.
- Olağanüstü servet artışı vergi uygulamaları yabancı ülkelerde görüldüğü gibi, ülkemizde de 1942 yılında uygulanan “Varlık Vergisi” ile böyle bir uygulama gerçekleştirilmiştir.

6.1. SERVET VE SERVET TRANSFERLERİ ÜZERİNDEN ALINAN VERGİLERİN TEORİK ESASLARI

- **6.1.3.3.2. Özel Servet Artışı Vergileri**
- Özel servet artışı vergilerinin en önemlisi, gayrimenkul değer artışı vergisidir
- Bu verginin matrahını, gayrimenkullerin alış bedeli ile satış bedeli arasındaki fark oluşturur.
- Halen gayrimenkul değer artışlarının ülkemizdeki vergilendirilmesi, sınırlı bir şekilde gelir vergisi içinde gerçekleştirilmektedir.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.1. BİNA VERGİSİ**
- **6.2.1.1. Bina Vergisinde Mükellefiyet**
- **6.2.1.1.1. Verginin Konusu :** Türkiye sınırları içinde bulunan binalar bina vergisine tabidir.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.1.1.2. Verginin Mükellefi**
- Bina vergisini, binanın maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa binaya malik gibi tasarruf edenler öder
- **6.2.1.1.3. Muaflık ve İstisnalar**
- **6.2.1.1.3.1. Sürekli Muaflıklar**

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.1.1.3.2. Geçici Muaflıklar**
- Geçici muaflıklar; yeni yapı muaflığı, turizm muaflığı, doğal afet muaflığı, fuar, sergi ve panayır muaflığı, geri kalmış bölge muaflığı ve organize sanayi bölgeleri muaflığı, şeklinde düzenlenmiştir

6.2. EMLAK VERGİSİ

- Yeni Yapı Muaflığı
- Turizmi Teşvik Muaflığı
- Doğal Afet Muaflığı
- Fuar, Sergi ve Panayır Muaflığı
- Geri Kalmış Bölgelerdeki Muaflıklar
- Organize Sanayi Bölgeleri Muaflığı

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.1.2. Verginin Matrahı ve Oranı**
- **6.2.1.2.1. Matrahı** : Bina vergisinin matrahı, binanın bu kanun hükümlerine göre tespit edilmiş olan değeridir.
- **6.2.1.2.2. Oranı** : Bina vergisinin oranı, meskenlerde binde 1 diğer binalarda ise binde 2' dir . Bu oranlar, büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde bulunan binalar için yüzde yüz artırılarak uygulanır.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.1.3. Mükellefiyetin Başlaması ve Sona Ermesi**
- Bina vergisi mükellefiyeti :
- Vergi değerini değiştiren bu Kanun'un 33. maddesinin 1 ilâ 7. fıkralarında değişikliğin meydana geldiği
- Dört yılda bir yapılan takdir işlemlerinde takdir işlemlerinin gerçekleştirildiği
- Muafiyetin ortadan kalması halinde de muafiyetin ortadan kalktığı ,yılı izleyen bütçe yılından itibaren başlar

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.1.4. Verginin Tarh ve Tahakkuku**
- Bugün verginin tarhı, mükellefin bildirim ve kanununun 29. maddesine göre hesap edilen vergi değerleri dikkate alınarak, ilgili belediyeler tarafından tarh edilmektedir.
- Tarh edilen vergiler, tarh edilen tarihte tahakkuk etmiş sayılır.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2. ARAZİ VERGİSİ**
- **6.2.2.1. Arazi Vergisinde Mükellefiyet**
- **6.2.2.1.1. Verginin Konusu :** Arazi vergisinin konusunu, Türkiye sınırları içinde bulunan arazi ve arsalar meydana getirir.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2.1.2 Verginin Mükellefi**
- Arazi vergisini, arazinin maliki, varsa intifa hakkı sahibi, her ikisi de yoksa araziye malik gibi tasarruf edenler öder.
- **6.2.2.1.3. Muafiyet ve İstisnalar**
- **6.2.2.1.3.1. Sürekli Muaflıklar** : Araziye sahip kamu kurumları ile genelde sosyal amaçlı faaliyet gösteren bazı kuruluşlardır

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2.1.3.2. Geçici Muaflıklar :**
- Tarımı teşvik ve arazinin daha verimli kullanımını sağlamak amacıyla EVK'nın 15. maddesinde belirtilen araziler, arazi vergisinden geçici olarak muaf tutulmuştur.
- **6.2.4.1.4. Arazi Vergisinden İstisna**

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2.2. Verginin Matrah ve Oranı**
- **6.2.2.2.1. Matrahı**
- Arazi vergisinin matrahı, Kanun'un 29. maddesi hükmüne dayanarak tespit edilen vergi değeridir.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2.2.2. Oran**
- Arazi vergisinin oranı; arazilerde binde 1 ve arsalarda ise binde 3'tür. Bu oran büyük şehir belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde yüzde 100 artırımlı uygulanır.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2.3. Mükellefiyetin Başlaması ve Sona Ermesi**
- Arazi vergisinde mükellefiyet :
- Kanun'un 33. maddesinin (1) ilâ (7) numaralı fıkraları arasında meydana gelen değişikliklerin doğması halinde,
- Dört yılda yapılan takdir işlemlerinde takdir işleminin yapıldığı tarihi
- Muafiyetin ortadan kalktığı tarihi; izleyen bütçe yılından itibaren başlar.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.2.4. Verginin Tarh ve Tahakkuku**
- Arazi vergisinin de tarhı, mükellefin bildirim ve Kanun'un 29. maddesine göre hesaplanan vergi değerleri dikkate alınarak, ilgili belediyeler tarafından tarh edilir.

6.2. EMLAK VERGİSİ

-
- **6.2.3. BİNA VE ARSA VERGİSİNE İLİŞKİN ORTAK HÜKÜMLER**
 - **6.2.3.1. Bildirim**
 - Vergi değerini değiştiren nedenlerin doğması halinde (geçici ve sürekli muafiyetlerin yararlanılması hali dahil), emlak vergisi bildirim yapılması zorunludur. Devlete ait arazi için bildirim verilmez.

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.3.2. Vergi Değeri**
- **6.2.3.3. Vergi Değerini Değiştiren Nedenler**
- Yeni bina inşa edilmesi
- Bir binanın yanması ve yıkılması
- Bir binanın kullanılış şeklinin tamamen değiştirilmesi
- Fidan ekilmesi
- Birden fazla arazi ve arsanın tek bir arazi haline getirilmesi

6.2. EMLAK VERGİSİ

- **6.2.3.4. Verginin Ödenmesi**
- Emlak vergisi, birinci taksiti Mart, Nisan ve Mayıs aylarında ve ikinci taksiti de Kasım ayı olmak üzere iki eşit taksitte bina ve arazinin bulunduğu yer belediyesine ödenir.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

ÖTVK'da (II) Sayılı Listede motorlu taşıtlar yer almaktadır.
Yeni düzenleme ile;

a) Motor silindir hacmi 1600cm³'ü geçmeyip,

- ÖTV matrahı 40.000TL'yi aşmayanlar için %45
- ÖTV matrahı 40.000TL – 70.000 TL arasında olanlar için %50

b) Motor silindir hacmi 1600cm³ ile 2000cm³ arasında olanlardan;

- ÖTV matrahı 100.000TL'yi aşmayanlar için %100,
- **Elektrikli motoru da olup elektrikli motor gücü 50 KW'ı geçip, motor silindir hacmi 1800cm³'ü geçmeyenlerden;**
 - ÖTV matrahı 50.000TL'yi aşmayanlar için %45,
 - ÖTV matrahı 50.000 – 80.000 TL arasındakiler için %50

Özel Tüketim Vergisi

Aracın satış fiyatına dahil.

Katma Değer Vergisi

Aracın satış fiyatına dahil

Araca uygulanacak ÖTV dahil bedel üzerinden hesaplanmaktadır.

KDVK m.24 b)
«Ambalaj giderleri, sigorta, komisyon ve benzeri gider karşılıkları ile vergi, resim, harç, pay, fon karşılığı gibi unsurlar.»

Motorlu Taşıtlar Vergisi

Her yıl iki defa

Özel Tüketim Vergisi

Akaryakıt üzerinden alınan

Katma Değer V.

Akaryakıt üzerinden alınan.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

Özel Tüketim Vergisi

%50
(66.384 +
33.193)
=99.580TL

Katma Değer Vergisi

%18
(99.580 +
17.924)
=116.904TL

Motorlu Taşıtlar Vergisi

997 TL

Özel Tüketim Vergisi

Akaryakıt
üzerinden
alınan

Katma Değer V.

Akaryakıt
üzerinden
alınan.

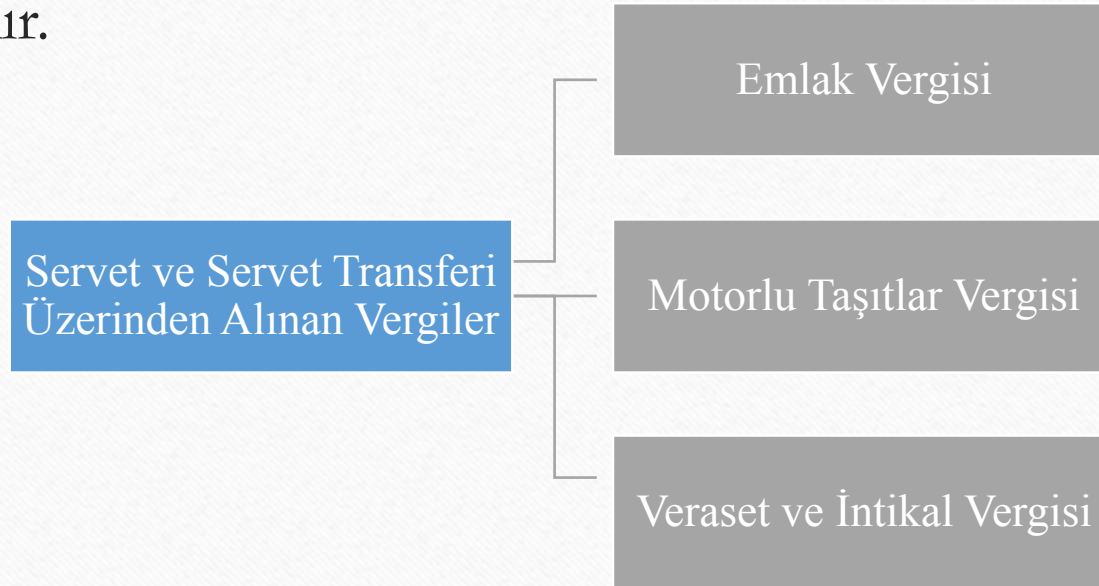

Mercedes A-180
Liste fiyatı (ÖTV
Matrahı)
66.384TL

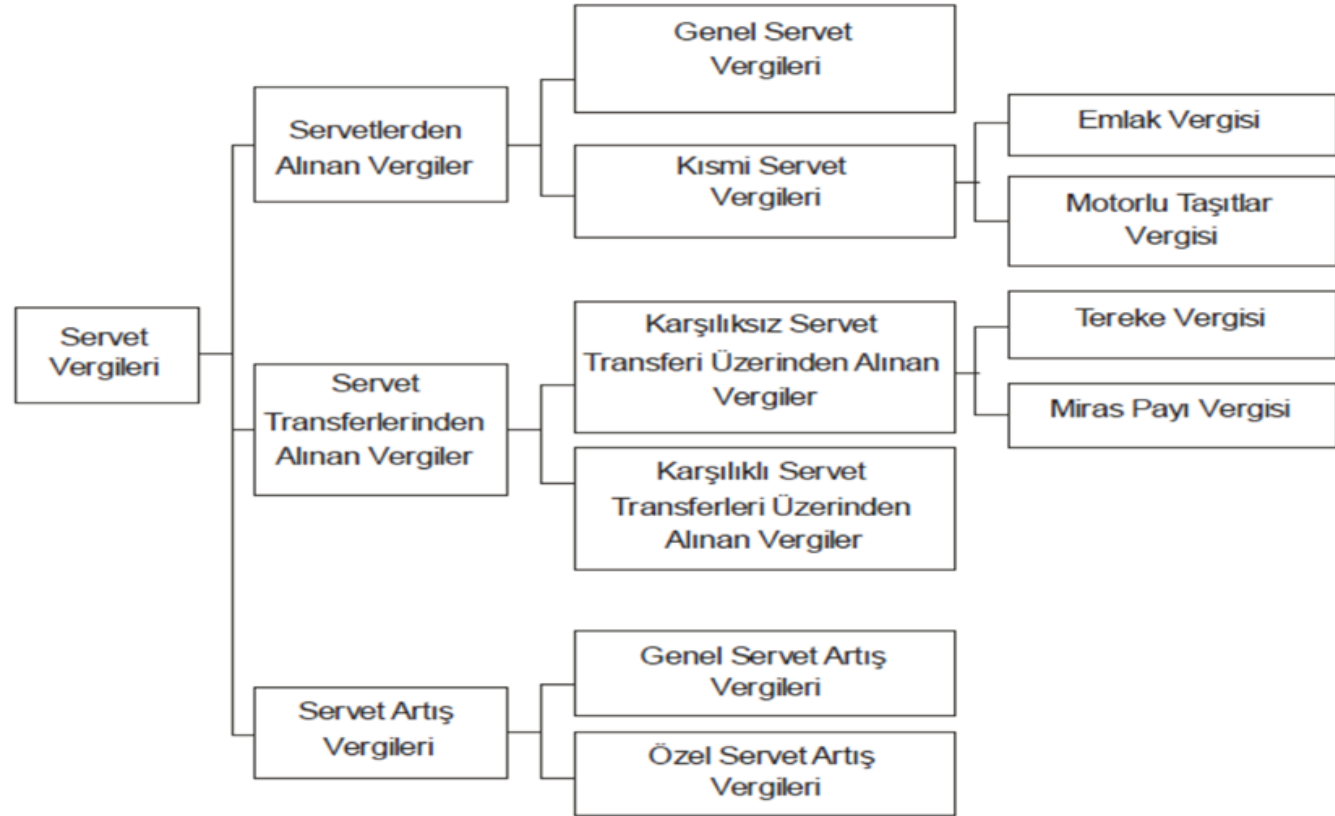
6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- Motorlu taşıtlar vergisi, servet ve servet transferleri üzerinden alınan vergiler arasında yer alır.

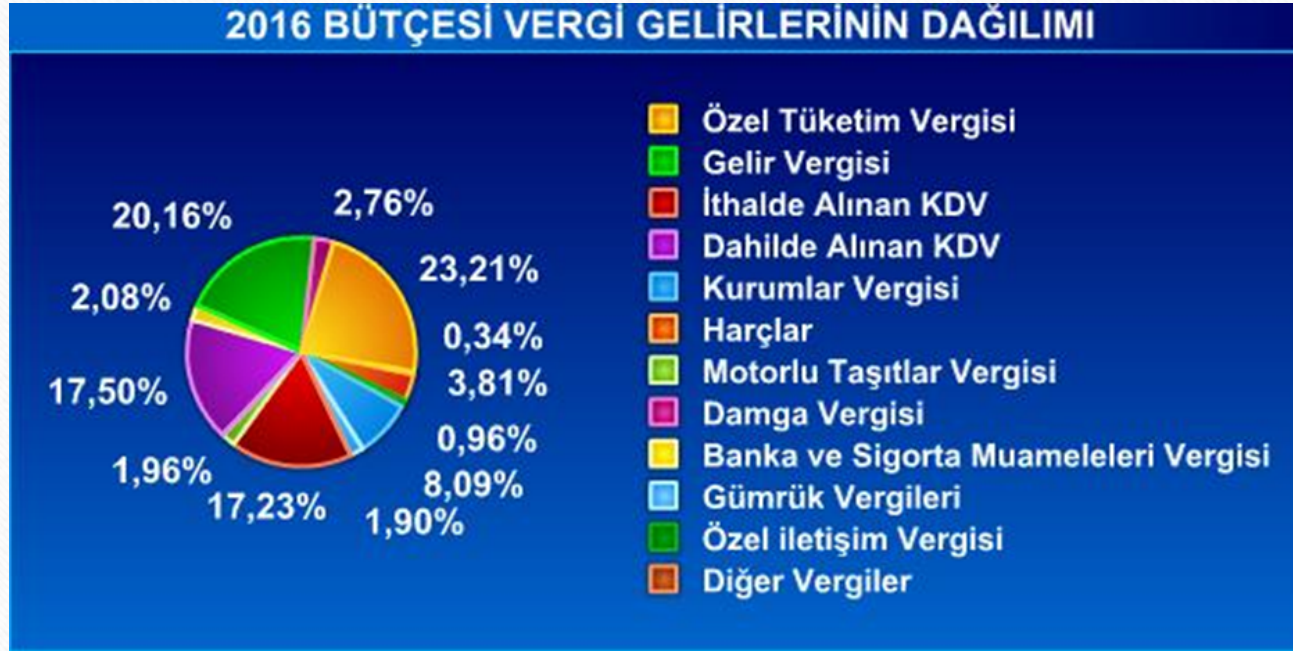

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- Bu vergi, malvarlığına girebilen tüm değerleri değil, bunlardan sadece motorlu taşıtları yükümlendirdiğinden, kapsam bakımından bir **kısmi servet vergisi** olarak nitelendirilir.

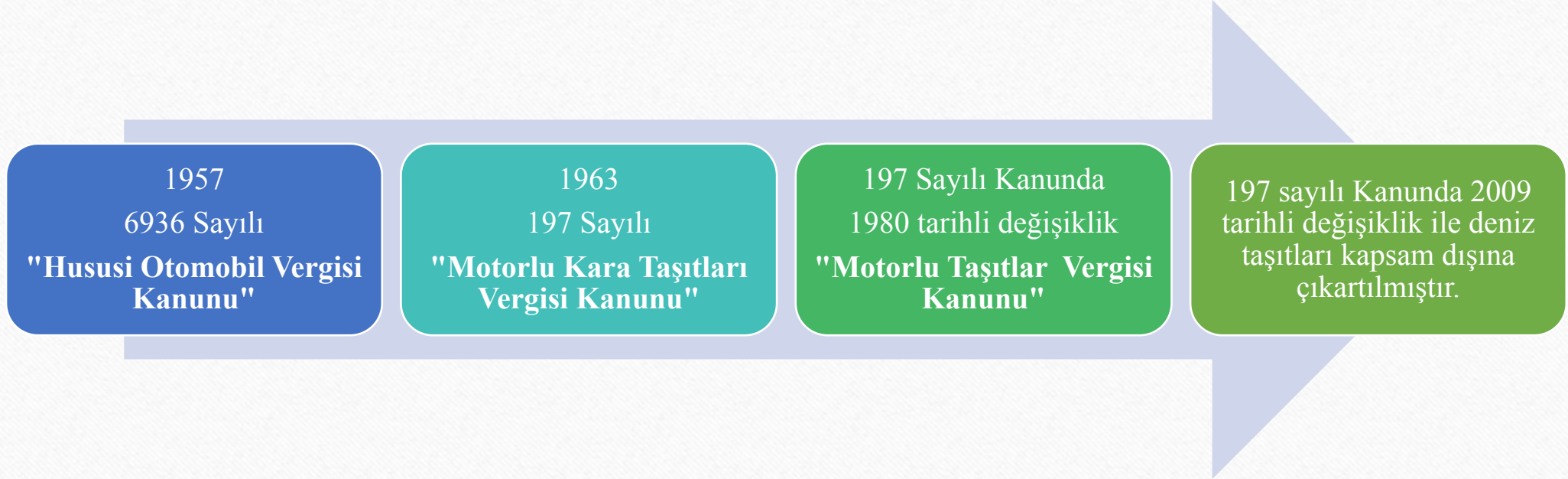
6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

Kaynak: Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü

Ülkemizde mevcut motorlu kara taşıtı sayısı 2004 yılında 10.2 milyon iken 2016 yılında 20 milyon 500bin'e yükselmiştir. 20 milyon 500 bin kara taşıtının yarısı otomobildir. Motorlu kara taşıtlarının 3.5 milyonu İstanbul, 1.5 milyonu ise Ankara trafik siciline kayıtlıdır.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

• 6.3.1. VERGİNİN KONUSU

- Motorlu taşıtlar vergisinin konusu, motorlu kara ve hava taşıtlarından oluşmaktadır.
 - Madde 1
 - Bu Kanunun 5 ve 6 ıncı maddelerinde yazılı tarifelerde yer alan;
 - a) Karayolları Trafik Kanununa göre *trafik şube veya bürolarına* **kayıt ve tescil edilmiş** bulunan **motorlu kara taşıtları**,
 - b) *Ulaştırma Bakanlığı Sivil Havacılık Genel Müdürlüğüne* **kayıt ve tescil edilmiş** olan **uçak ve helikopterler**,
 - Motorlu Taşıtlar Vergisine tabidir.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- **6.3.1. VERGİNİN KONUSU**

- **Madde 2**

- 1 - Motorlu taşıt: Karada, havada (...) insan, hayvan ve eşya taşımaya yarayan ve makine kuvvetiyle hareket eden taşıtlardır.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

• 6.3.1. VERGİNİN KONUSU

- Bir motorlu taşıtın verginin konusu kapsamında değerlendirilebilmesi için;

1. Motorlu taşıt olması
2. Kanunda yer alan tarifelerde bulunması gereklidir.

Örneğin:

Motorlu deniz taşıtları
Traktör
Elektrikli otomobiller
Balon
Bisiklet

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

• VERGİYİ DOĞURAN OLAY

- MTVK. m.1 Verginin mevzuu:
- «..tarifelerde yer alan ...motorlu kara taşıtları...uçak ve helikopterler.»
- MTVK m.7 Mükellefiyetin başlaması
- «Motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyeti motorlu taşıtların **trafik sicili** ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan **sivil hava vasıtaları siciline** kayıt ve tescili ile başlar.»
 - Motorlu taşıtın ilgili sicile *kayıt ve tescil edilmesi*
 - Aracın ilgili sicile tesciliyle kurulan mülkiyet ilişkisi («Bir motorlu taşıta sahip olunması bu verginin doğumu için yeterlidir.» AYM 07.11.1989 gün ve E.1989/6, K. 1989/42)

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3.2. VERGİNİN MÜKELLEFİ

- Madde 3
- Taşıtlar vergisinin mükellefi; TRAFİK SİCİLİ ile ULAŞTIRMA BAKANLIĞI SİVİL HAVA ARAÇLARI SİCİLİNde, adlarına motorlu taşıt kayıt ve tescil edilmiş olan gerçek ve tüzel kişilerdir.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- **6.3.3. İSTİSNALAR - Muafiyet?**

- **Madde 4**

- Aşağıda yazılı motorlu taşıtlar vergiden müstesnadır:

- a) Genel ve özel bütçeli idareler, sosyal güvenlik kurumları ile il özel idareleri, belediyeler, köy tüzel kişilikleri ile bunların üyesi oldukları mahallî idare birlikleri ve Türkiye Kızılay Derneği adına kayıt ve tescil edilen taşıtlar,
- b) Karşılıklı olmak şartıyla yabancı devletlerin Türkiye’de bulunan elçilik, konsolosluk gibi kuruluşlar ile kanunda belirtilen şartlarla o kuruluşlarda görevli kişilere ait taşıtlar,
- c) Engellilik oranı % 90 ve daha fazla olan malûl ve engellilerin adlarına kayıtlı taşıtlar ile diğer malûl ve engellilerin, bu durumlarına uygun hale getirilmiş özel tertibatlı taşıtlar.
- d) Bankalar Kanunu hükümlerine göre temettü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimleri veya hisseleri kısmen veya tamamen Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna intikal eden bankalara, tasfiyeleri Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu eliyle yürütülen müflis bankaların iflâs idarelerine ait taşıtlar.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3.4. VERGİLEME ÖLÇÜLERİ VE HADLERİ

- Motorlu taşıtlar vergisi tarifesi, spesifik esaslı bir tarifedir.
- Motorlu taşıtlar vergisinde de verginin konusuna giren taşıtların her biri için ödenecek vergiler kanunda yer alan üç tarifede belirlenmiştir.

- **MTVK 10. madde «Yetki»**

«Her takvim yılı başından geçerli olmak üzere önceki yılda uygulanan vergi miktarları o yıl için Vergi Usul Kanunu hükümleri uyarınca tespit ve ilan olunan yeniden değerlendirme oranında artırılır.

Bakanlar Kurulu yeniden değerlendirme oranının %50 fazlasını geçmemek, %20'sinden az olmamak üzere yeni oranlar tespit etmeye, ... yetkilidir...»

(I) Sayılı Tarife:

Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri ile motosikletler

(II) Sayılı Tarife:

Panel van ve motorlu karavanlar, otobüs, kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri

(IV) Sayılı Tarife:

Uçak ve helikopterler

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3.4. VERGİLEME ÖLÇÜLERİ VE HADLERİ (I Sayılı Tarife)

Motor Silindir Hacmi (cm ³)	Taşıtların Yaşları İle Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)				
	1 - 3 yaş	4 - 6 yaş	7 - 11 yaş	12 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1-Otomobil, kaptıkaçtı, arazi taşıtları ve benzerleri					
1300 cm ³ ve aşağısı	623,00	434,00	243,00	184,00	66,00
1301 - 1600 cm ³ e kadar	997,00	748,00	434,00	307,00	118,00
1601 - 1800 cm ³ e kadar	1.760,00	1.376,00	810,00	495,00	192,00
1801 - 2000 cm ³ e kadar	2.772,00	2.136,00	1.255,00	748,00	295,00
2001 - 2500 cm ³ e kadar	4.158,00	3.019,00	1.886,00	1.127,00	446,00
2501 - 3000 cm ³ e kadar	5.797,00	5.043,00	3.151,00	1.696,00	623,00
3001 - 3500 cm ³ e kadar	8.828,00	7.943,00	4.785,00	2.389,00	877,00
3501 - 4000 cm ³ e kadar	13.880,00	11.985,00	7.059,00	3.151,00	1.255,00
4001 cm ³ ve yukarısı	22.716,00	17.035,00	10.089,00	4.535,00	1.760,00
2-Motosikletler					
100 - 250 cm ³ e kadar	118,00	89,00	66,00	42,00	17,00
251 - 650 cm ³ e kadar	243,00	184,00	118,00	66,00	42,00
651 - 1200 cm ³ e kadar	623,00	371,00	184,00	118,00	66,00
1201 cm ³ ve yukarısı	1.508,00	997,00	623,00	495,00	243,00

MTV Genel Tebliğ (Seri No: 46)

- ✓ Motorun silindir hacmi
- ✓ Taşıtların Yaşı

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

• 6.3.4. VERGİLEME ÖLÇÜLERİ VE HADLERİ (II Sayılı Tarife)

Taşıt Cinsi ve Oturma Yeri / Azami Toplam Ağırlık	Taşıtların Yaşları ile Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)		
	1 - 6 yaş	7 - 15 yaş	16 ve yukarı yaş
1) Minibüs	748,00	495,00	243,00
2) Panel van ve motorlu karavanlar (Motor Silindir Hacmi)			
1900 cm ³ ve aşağısı	997,00	623,00	371,00
1901 cm ³ ve yukarısı	1.508,00	997,00	623,00
3) Otobüs ve benzerleri (Oturma Yeri)			
25 kişiye kadar	1.886,00	1.127,00	495,00
26 - 35 kişiye kadar	2.262,00	1.886,00	748,00
36 - 45 kişiye kadar	2.517,00	2.136,00	997,00
46 kişi ve yukarısı	3.019,00	2.517,00	1.508,00
4) Kamyonet, kamyon, çekici ve benzerleri (Azami Toplam Ağırlık)			
1.500 kg'a kadar	672,00	446,00	220,00
1.501 - 3.500 kg'a kadar	1.357,00	787,00	446,00
3.501 - 5.000 kg'a kadar	2.037,00	1.696,00	672,00
5.001 - 10.000 kg'a kadar	2.262,00	1.922,00	902,00
10.001 - 20.000 kg'a kadar	2.717,00	2.262,00	1.357,00
20.001 kg ve yukarısı	3.399,00	2.717,00	1.580,00

- MTV Genel Tebliğ (Seri No: 46)
 - ✓ Taşıt Cinsi Oturma Yeri ve Azami Toplam Ağırlığı
 - ✓ Taşıtın Yaşı

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3.4. VERGİLEME ÖLÇÜLERİ VE HADLERİ (IV Sayılı Tarife)

Taşıt Cinsi ve Azami Kalkış Ağırlığı	Taşıtların Yaşları İle Ödenecek Yıllık Vergi Tutarı (TL)			
	1 - 3 yaş	4 - 5 yaş	6 - 10 yaş	11 ve yukarı yaş
Uçak ve helikopterler				
1.150 kg'a kadar	12.616,00	10.089,00	7.566,00	6.051,00
1.151 - 1.800 kg'a kadar	18.929,00	15.139,00	11.355,00	9.083,00
1.801 - 3.000 kg'a kadar	25.241,00	20.192,00	15.139,00	12.113,00
3.001 - 5.000 kg'a kadar	31.554,00	25.241,00	18.929,00	15.139,00
5.001 - 10.000 kg'a kadar	37.866,00	30.291,00	22.716,00	18.171,00
10.001 - 20.000 kg'a kadar	44.178,00	35.341,00	26.502,00	21.197,00
20.001 kg ve yukarısı	50.489,00	40.388,00	30.291,00	24.232,00

■ MTV Genel Tebliğ
(Seri No: 46)

✓ Taşıt Cinsi Azami
Kalkış Ağırlığı

✓ Taşıtın Yaşı

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

• 6.3.4. VERGİLEME ÖLÇÜLERİ VE HADLERİ

- ✓ Silindir hacmi
- ✓ Oturma yeri
- ✓ Taşıtın yaşı
- ✓ Taşıt cinsi
- ✓ Azami kalkış ağırlığı

➤ Karbondiyoksit
emisyon salınımı

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

• 6.3.5. MÜKELLEFİYETİN BAŞLAMASI VE SONA ERMESİ

• 6.3.5.1. Mükellefiyetin Başlaması

- Motorlu taşıtlar vergisi mükellefiyeti, motorlu taşıtların trafik sicili ile Ulaştırma Bakanlığı tarafından tutulan sivil hava araçları siciline kayıt ve tescil ile başlar.

• Mükellefiyet;

- **Yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda,** takvim yılının ilk altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda kayıt ve tescilin yapıldığı takvim yılı başından, son altı ayı içinde yeni kayıt ve tescil edilen taşıtlarda ise, son altı aylık dönemin başından itibaren başlar.
- **Kayıt ve tescilli olup da devir ve temlik nedeniyle kayıt ve tescil yapılan taşıtlarda** değişiklik, takvim yılının ilk altı ayında yapılmış ise takip eden son altı aylık dönemin başından; son altı ayında yapılmış ise takip eden takvim yılı başından itibaren nazara alınır.

❖ Noterler, trafik sicil memurları ile Ulaştırma Bakanlığı sivil hava vasıtaları sicil memurları gibi, taşıtların her türlü satış veya devir işlemlerini yapanlar, motorlu taşıtların her türlü satış veya devir işlemlerini yapmadan önce, bu taşıtlara ait o güne kadar ödenmemiş motorlu taşıtlar vergileri ile gecikme zamları, gecikme faizleri ve vergi cezalarının ödendiğini gösterir belgeyi istemeye mecburdurlar.

❖ Belirtilen zorunluluklara uymadan işlem yapanlar, ödenmeyen veya noksan ödenen vergiler ile gecikme zamları, gecikme faizleri ve vergi cezalarından, mükelleflerle birlikte müteselsilen sorumludurlar. Ancak, bunlar sorumlu sıfatı ile ödemek mecburiyetinde kaldıkları vergiler dolayısıyla mükelleflere rücu hakkına sahiptirler.

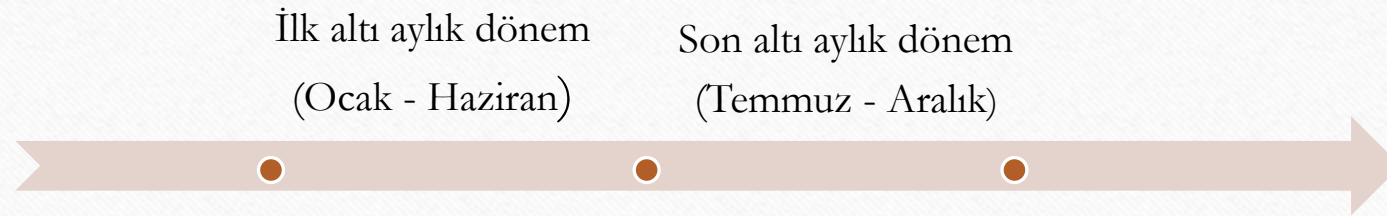
İlk altı aylık dönem
(Ocak - Haziran)

Son altı aylık dönem
(Temmuz - Aralık)

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- **6.3.5.2. Mükellefiyetin Sona Ermesi**
- Taşıtların kayıtlarının ilgili kuruluşların sicillerinden silinmesi halinde mükellefiyet sona erer.
 - Silinme takvim yılının ilk altı ayı içinde yapılmış ise ikinci altı aylık dönemin başından,
 - İkinci altı aylık dönem içinde yapılmışsa takip eden takvim yılı başından itibaren mükellefiyet sona erer.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- **6.3.6. VERGİNİN TARHI, TAHAKKUKU VE ÖDENMESİ**
- **Madde 9**
- Motorlu taşıtlar vergisi uygulamasında yetkili vergi dairesi taşıtların kayıt ve tescilinin yapıldığı yer vergi dairesidir.
- Motorlu taşıtlar vergisi, taşıtların kayıt ve tescilinin yapıldığı yerin vergi dairesi tarafından her yıl Ocak ayının başında yıllık olarak tahakkuk ettirilmiş sayılır.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

- **6.3.6. VERGİNİN TARHI, TAHAKKUKU VE ÖDENMESİ**
- **Madde 9**
- Yıl içinde ilk defa kayıt ve tescillerinin yapılması halinde vergi, yıllık olarak tahakkuk eder.
- Ancak, ilk altı aylık dönem geçtikten sonra yapılacak kayıt ve tescil işlemlerinde, sadece ikinci altı aylık döneme ilişkin vergi tahakkuk eder ve ödenir.

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3.6. VERGİNİN TARHI, TAHAKKUKU VE ÖDENMESİ

• Madde 9

- Yıl içinde vergi miktarlarında bir değişiklik olması halinde, bu değişikliğe göre ödenecek vergi;

- değişiklik, takvim yılının ilk altı ayında yapılmış ise takip eden son altı aylık dönemin başında,
- son altı ayında yapılmış ise takip eden takvim yılı başında tahakkuk ettirilmiş sayılır.

İlk altı aylık dönem
(Ocak - Haziran)

Son altı aylık dönem
(Temmuz - Aralık)

- Tahakkuk ettirilen vergi, ayrıca mükellefe tebliğ olunmaz ve vergi tahakkuk ettirilen günde tebliğ edilmiş sayılır.

«Motorlu Taşıtlar Vergisi mükellefleri, adlarına kayıt ve tescil edilmiş bulunan taşıtları, bu taşıtların cins, nevi, niteliklerini ve kullanım maksatları ile verginin alınmasına esas olabilecek diğer bilgileri ve bunlarda meydana gelen değişiklikleri, kayıt ve tescilin yapıldığı veya değişikliğin meydana geldiği tarihten itibaren bir ay içinde ilgili vergi dairesine bildirmeye mecburdurlar...

...Bu mecburiyetlere riayet etmeyenler hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 352 nci maddesine bağlı usulsüzlük cezalarına ait cetvelin (İhtar 2) sırasına göre ceza kesilir.»

6.3. MOTORLU TAŞITLAR VERGİSİ

6.3.6. VERGİNİN TARHI, TAHAKKUKU VE ÖDENMESİ

- Madde 9
- Motorlu taşıtlar vergisi her yıl Ocak ve Temmuz aylarında iki eşit taksitte ödenir.

Gelir İdaresi Başkanlığı
İnternet Vergi Dairesi [Ana Sayfa](#) | [SSS](#) | [Yardım](#)

Borç Bilgilendirme Servisi [SIK SORULAN SORULAR](#)

TC Kimlik Bilgileri ile Giriş

T.C. Kimlik No

Nüfus Cüzdanı Seri / No * /

Annenizin/Babanızın/Eşinizin/Çocuğunuzun TC Kimlik Numarası **

VEYA

Annenizin Kızlık Soyadı İlk Harf İkinci Harf

Güvenlik Kodu **S C 8 B 1 Z**

(*) Nüfus Cüzdanının ön yüzünde bulunan seri ve no bilgileri yazılacaktır.
(**) Bu alana annenizin, babanızın, eşinizin veya çocuğunuzun T.C. Kimlik numarası yazılacaktır.

Güvenlik kodundaki harfleri resimde gördüğünüz gibi büyük harflerle giriniz.

TAMAM

189

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- Bu vergi, 1959 yılında 7338 sayılı Veraset ve İntikal Vergisi Kanunu (VİVK) ile düzenlenmiştir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.1. MÜKELLEFİYET**

- **6.4.1.1. Verginin Konusu**

- VİVK Madde 1, hangi malların hangi şekillerde ve hangi kişilere intikalinin verginin kapsamına girdiği belirtilmiştir. Buna göre:
 - Türkiye’de bulunan malların veraset veya ivazsız intikali
 - Yabancı ülkede bulunan malların veraset ve ivazsız intikali
 - Söz konusu olan malların;
 - - Türk vatandaşından Türk vatandaşına,
 - - Yabancı ülke vatandaşından Türk vatandaşına,
 - intikali de, bu verginin konusu içine girer.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.1.2. Verginin Mükellefi**
- Veraset ve intikal vergisinin mükellefi; veraset yoluyla veya ivazsız bir şekilde mal edinen kişidir.
- Bu vergi, bir tereke vergisi olmayıp, miras payı ve intikal vergisi karakteri göstermektedir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.1.3. Muafiyet ve İstisnalar**
- **6.4.1.3.1. Muafiyetler**
- Kanun'un 3. maddesine göre aşağıda yazılı kimseler veraset ve intikal vergisinden muaf tutulmuştur.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- - Kamu idareleri, emekli ve yardım sandıkları, sosyal güvenlik kurumları, umumi menfaate hadim cemiyetler, siyasi partiler ve bunlara ait olan veya bunların aralarında kurdukları teşekküllerden kurumlar vergisine tabi olmayanlar;
- - Sayılanlar dışında kalan ve kamunun yararı için ilim, araştırma, kültür, sanat, sağlık, eğitim, din, hayır, imar ve spor gibi amaçlarla kurulan kuruluşlar;
- - Kanunda belirtilen şartlarla yabancı devletlerin Türkiye’de bulunan elçi ve konsolos gibi mensupları;
- veraset ve intikal vergisinden muaftır.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.1.3.2. İstisnalar**
- Veraset yoluyla intikal eden ev eşyası ile murise ait kişisel eşyalar ve aile hatırası olarak saklanan bazı eşyalar ;
- Furuğ ve eşten her birine isabet eden ve değerleri Kanunun 4. maddesinin (b) fıkrasında belirtilen tutarları aşmayan menkul ve gayri menkuller;
- Gayrimenkuller hariç olmak üzere örf ve adete göre verilmesi mutata olan hediyeler
- Sadakalar...

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.2. MATRAHIN TESPİTİ**
- Veraset ve intikal vergisinin matrahı, VUK. hükümlerine göre tespit edilen malların değerlerinden, bu Kanunun indirilmesini kabul etmiş olduğu bazı borç ve giderlerin indirilmesi yoluyla bulunur.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.2.1. İlk Tarhiyata Esas Olmak Üzere Malları Değerleme**
- Kanun'un 10. maddesine bazı değerleme ölçüleri getirilmiştir. Bu ölçülere göre yapılan tarhiyat, ilk tarhiyattır. Daha sonra da idare, ilk tarhiyata esas olmak üzere bildirilen malların değerlerini VUK. hükümlerine göre yeniden değerlendirerek, esas tarhiyatı gerçekleştirir.
- VİVK'nın 10. maddesine göre mükellefler, ilk tarhiyatta dikkate alınmak üzere, verginin konusuna giren malları bu Kanunun değerleme ölçülerine göre değerlendirir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- Kanun'un 10. maddesine dayanarak yapılacak değerlemeler şu şekilde gerçekleştirilir:
- **Ticari Sermeye** : Ticari sermaye, bilanço esasına göre defter tutanlarda ölüm tarihinden önceki takvim yılı bilançosuna göre bulunacak öz sermayedir. Öz sermaye veya ticari varlık, bu maddedeki esaslara göre ve bu maddede hüküm olmayan hallerde VUK'nın iktisadi işletmelere dahil kıymetleri değerlendirme ile ilgili 2. bölümündeki esaslara göre tespit olunur.
- **Gayrimenkuller** : Emlak vergisine esas olan değerle değerlendirilir.
- **Menkul Mallar** : Menkul mallar ve gemiler, rayiç bedelle değerlendirilir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **Hisse Senetleri** : Hisse senetleri, borsada kayıtlı ise ölüm tarihinden önceki üç yıl içindeki en son işlem değeriyle değerlendirilir.
- **Tahviller** : İtibari değerle değerlendirilir.
- **Yabancı Paralar** : Yabancı paralar borsa rayici ile borsada rayici yoksa Maliye Bakanlığınca belirlenen kura göre değerlendirilir.
- **Haklar** : Tescile tabi tüm hakların değeri, tesisleri sırasında tapu siciline kaydedilen değerdir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.2.2. İndirilebilecek Borçlar ve Giderler**
- Kanununun 12. maddesinde indirilebilecek borçlar ve giderler tespit edilmiştir.
 - Murisin vergi borçları dahil olmak üzere kabul edilebilir türden olan borçları
 - Türk vatandaşlarına ait mallardan yabancı ülkelerde bulunan mallara ilişkin borçlar ve yabancı ülkelerde bu mallar dolayısıyla alınan veraset ve intikal vergileri.
 - Cenaze techiz ve tedvini için yapılan giderler.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

• 6.4.3. VERGİNİN BEYANI

- Veraset ve intikal vergisinin mükellefi, yukarıda belirtilen şekilde değerlendirme yaptıktan ve tespit etmiş olduğu değerlerden Kanunun kabul etmiş olduğu gider ve borçları düştükten sonra, vergi matrahını tespit eder. Tespit edilen matrah, bir beyanname ile ilgili vergi dairesine bildirilir.
- Beyannameler, veraset yolu ile olan intikallerde ölen kimsenin, diğer yollardan meydana gelen intikallerde tasarrufu yapan şahsın ikametgahının ve diğer teşekküllerde merkezlerinin bulunduğu vergi dairelerine verilir. Muris ve tasarrufu yapan şahsın ikametgahı yabancı ülkede ise, beyannamelerin, bu kişilerin Türkiye'deki son ikametgahının bulunduğu vergi dairesine verilmesi gerekir.
- Muris veya tasarrufu yapan şahıs Türkiye'de hiç ikamet etmemiş veya son ikametgahı tespit edilememiş ise, beyannameler, Maliye Bakanlığına verilir (VİVK. mad. 6, 8).

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

• 6.4.3. VERGİNİN BEYANI

• Beyannameler :

• Ölüm yolu ile meydana gelen intikallerde:

- Ölüm Türkiye’de meydana gelmiş ise, mükelleflerin Türkiye’de bulunması halinde ölüm tarihini izleyen dört ay içinde,
- Ölüm yabancı bir ülkede meydana gelmiş ise, mükelleflerin Türkiye’de bulunmaları halinde ölümü izleyen altı ay içinde,
- Gaiplik halinde, gaiplik kararının ölüm siciline kaydolunduğu tarihi takip eden bir ay içinde;

• Diğer surette meydana gelen intikallerde : Malların hukuken iktisap edildiği tarihi izleyen bir ay içinde

- **Düzenlenen yarışma, çekiliş ve şans oyunlarında:** Bunların gerçekleştirilmiş olduğu günü takip eden 20. günü akşamına kadar verilir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

• 6.4.4. VERGİNİN TARHI

- Değerleme yapılarak ilk tarhiyata esas olmak üzere, verilen beyanname üzerine idare vergiyi en geç on beş gün içinde tarh eder. Yapılan bu tarhiyat ilk tarhiyattır. Daha sonra da tarh edilen vergiler, intikal eden malların VUK hükümlerine göre bulunacak değerlerine göre ikmal edilir.
- İlk tarhiyatta dikkate alınmak üzere mükellefler tarafından Kanunun 10. maddesine göre değerlendirme yapılarak bildirilen miktarlar ile idare tarafından aynı değerlendirme ölçülerine göre bulunan miktar arasındaki farka ait vergi (gayrimenkuller hariç olmak üzere), vergi kaybı cezasının yarısı ile birlikte alınır.
- Ancak, menkul mallar ile gemilere ilişkin değerlemelerde yüzde 50'ye kadar bulunacak fark için ceza uygulanmaz (VİVK. mad. 10).

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

• 6.4.5. VERGİ TARİFESİ

- Bir şahsa ana, baba eş ve çocuklarından (evlatlıktan evlat edinenlere yapılan ivazsız intikaller hariç) ivazsız mal intikalinde vergi, ivazsız intikallere ilişkin tarifede yer alan oranların yarısı uygulanarak hesaplanır.
- Futbol müsabakalarına ve at yarışlarına ait müşterek bahisler ile gerçek ve tüzel kişilerce düzenlenen yarışma ve çekilişlerde kazanılan ikramiyelerde oran, yüzde 10 olarak uygulanır.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

• 6.4.6. VERGİNİN ÖDENMESİ

- Veraset ve intikal vergisi, tahakkuktan itibaren üç yılda ve Mayıs ve Kasım ayları olmak üzere her yıl iki eşit taksitte ödenir.
- Tescil tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde sonucu vergi dairesine bildirilmek üzere, intikal eden gayrimenkullerin tescil işlemi, veraset ve intikal vergisi ödenmeksizin yapılır. Ancak, intikali yapılan gayrimenkule isabet eden veraset ve intikal vergisi tamamen ödenmedikçe, devir ve ferağı yapılamaz ve üzerinde herhangi bir ayni hak tesis edilemez.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.7. GÜVENLİK ÖNLEMLERİ**
- **6.4.7.1. Tereke Defteri Yapılması**
- Kanununun 18. maddesine “ İhtiyat Tedbirleri” başlığı altında bir hüküm getirilmiştir. Bu hükme göre, verginin matrahına girmesi gereken malların kaçırılacağını anlatır karinelerin bulunması halinde, vergi dairesince TMK'nın 590. maddesinin 3 numaralı fıkrasına dayanılarak tereke defterinin yapılması istenebilir.

6.4. VERASET VE İNTİKAL VERGİSİ

- **6.4.7.2. Teminat Alınması :** Kamu idare ve müesseseleri, bankalar, bankerler, kasa kiralayanlar, sigorta şirketleri, sair şirket ve müesseseler ve icra daireleri, istihkak sahiplerine bu verginin konusuna giren herhangi bir işlem dolayısıyla para veya senet verebilmek için, önce verginin ödenmiş olduğuna ilişkin vergi dairesinden verilmiş belge talep ederler.
- Belge sunamayan hak sahiplerinin istihkaklarından, veraset yoluyla intikallerde yüzde 5 ve ivazsız intikallerde de yüzde 15 oranında, kesinti yaparak kalanı ödeyebilirler. Kesinti yapanlar kesmiş oldukları vergiyi en geç bir hafta içinde ilgili yere yatırılır. Bu görevi yerine getirmeyenler Kanunda belirtilen şekilde sorumlu olurlar (VİVK. mad. 17).

